

HAJDÚ-BIHARI

XL. ÉVFOLYAM
18. SZÁM

ÁRA: 1,80 FORINT

1983. I. 22.,
SZOMBAT

NAPLÓ

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

MAI SZÁMUNK TARTALMÁBÓL:

A LEGNAGYOBB SIKER: MEGŐRIZTÜK FIZETŐKÉPESSÉGÜNKET

(3. oldal)

AZ EMBEREK VÁRJÁK A POSTÁT

(4. oldal)

BESZÉLGETÉS EGY IDŐS SZÜLÉSNŐVEL

(5. oldal)

A NAPLÓ VENDEGKÖNYVE

(10. oldal)

Közlemény a KGST végrehajtó bizottságának 105. üléséről

MOSZKVA (MTI) — 1983. január 18—20. között Moszkvában megtartotta 105. ülését a Kölesonós Gazdasági Segítség Tanácsának végrehajtó bizottsága.

Az ülésen a tagországok állandó KGST-képviselői, illetve helyettesei vettek részt: bolgár részről Andrej Lukjanov, csehszlovák részről Rudolf Roháček miniszterelnök-helyettes, Kuba részről Ernesto Alvarez, a Kubai Köztársaság állandó KGST-képviselőjének helyettese, lengyel részről Zbigniew Majej, magyar részről Marjai József, mongol részről Mjatan Peldze, az NDK részéről Gerhard Weiss, román részről Ioan Totu, szovjet részről Nyikolaj Talizin, vietnami részről pedig Tran Quynh miniszterelnök-helyettesek.

A KGST és a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság közötti megállapodás értelmében a végrehajtó bizottság munkájában részt vett Mito Pejorszki, a szövetségi végrehajtó tanács (kormány) tagja, Jugoszlávia állandó képviselője a KGST mellett.

Az ülésen részt vett Nyikolaj Faggyejev, a KGST titkára.

A végrehajtó bizottság ülésén

Gerhard Weiss, a Német Demokratikus Köztársaság állandó képviselője elnökölt.

A végrehajtó bizottság áttekintette, hogyan hajthatják végre az anyagi természetű megállapodások teljesítését is. Az ülésen áttekintették a nagy teljesítményű gépek és berendezések elektrotechnikai eszközök kooperációjában történő gyártásával, valamint a korszerű technológiai eljárások és új anyagok közös kifejlesztésével kapcsolatos szervezési kérdéseket. A KGST tagországai megállapodtak abban, hogy az új, korszerű műszaki eszközök kölcsönös szállításának biztosítása érdekében meggyorsítják az e téren hozott döntések végrehajtását.

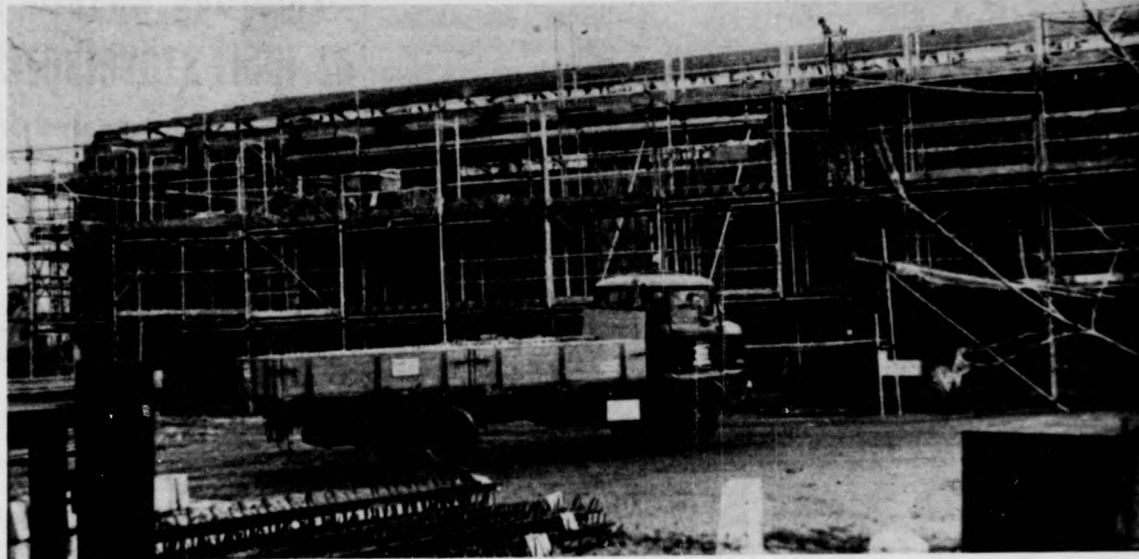
A végrehajtó bizottság áttekintette a hosszú távú energetikai, fűtő- és nyersanyag-egüttműködési célprogram végrehajtását. Döntést hozott arról, hogy az erőfeszítéseket továbbra is egyetemesen kell megoldani a KGST-tagországok távlati fűtő- és nyers-

anyag-szükségletének teljesítésére.

Az ülésen döntést hoztak arról, hogy tovább kell fejleszteni a KGST-tagországok egyesített energiarendszerének párhuzamos működtetését. A végrehajtó bizottság üdvözölte az egyesített energiarendszer huszonöt évvel ezelőtt létrejött központi teherelosztójának soknemzetiségű munkatársi gárdáját, megállapítva, hogy a központi teherelosztó munkájával jelentősen hozzájárult a KGST-országok sokoldalú villamosenergetikai együttműködésének fejlődéséhez.

Az ülésen megállapították, hogy a hosszú távú közlekedési együttműködési célprogram végrehajtásában a tagországok jelentős munkát végeztek valamennyi közlekedési mód műszaki rekonstrukciója és a korszerű műszaki eljárások bevezetése terén. Fejlesztették az államközi közlekedési kapcsolatokat. Figyelembe véve, hogy növekszik a tagországok közötti kölcsönös áruszállítás mennyisége, és egyre intenzívebbé válik a szállítási eszközök kihasználása, a végrehajtó bizottság hangsúlyozta: az e

(Folytatás a 2. oldalon)

Kibontakoznak az épület körvonalai

(Fotó: Kőszeghy György)

Épül a Volán áruraktára

A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat tervezésében és kivitelezésében az idén kerül átadásra Debrecenben, a Balmazújvárosi úton a Volán új áruforgalmi raktára.

A 8,5 millió forintos beruházás a raktáron kívül tároló- és szociális részt is tartalmaz, s oktatóterem biztosítja majd a dolgozók képzését.

Képeink az építkezésen készültek.

Szerelik a tetőszerkezetet

Húszmillió költséget — Vízvezeték újabb utcákban

Mi újság Tégláson?

Amióta Tégláson letelepítették a Hajdúvárosi Iparműveket, a község lakossága minden tíz évben ezer fővel emelkedett, mostanra elérte a hatvencet. A munkaképes korú lakosokból 1200-an dolgoznak a HIM-ben. Sajnos azonban az első ötéves terv idején csak a gyár épült fel, s elmaradtak azok az infrastrukturális létesítmények, amelyek egy ilyen nagy gyár kiszolgálásához nélkülözhetetlenek. A nagyközsgé gondjai részben még ma is ebből származnak. Sorra épülnek ugyanis a lakótelepek, de a gyermekintézmények nem tudnak velük lépést tartani. Tégláson 100 gyermeket nem tudnak felvenni óvodába — tájékoztat Lőrincz János tanácselnök.

A nagyközsgé tanács a lakosság segítségével tartani tudta a múlt évben a korábbi működési színvonalat. Évek óta készül a vízvezeték-hálózat, a múlt évben 8 utca kapott vezetékét. A lakók összeadják a pénzt. Aki az adott pillanatban a rá jutó összeget nem tudja vállalni, annak a tanács megelőlegezi, majd a tanácsbírók és a népfrontaktivisták segítségével koordinálja a munkát. Felvetődött az az igény, hogy ilyen úton kezdjenek hozzá a járdaeépítéshez is. Tavaly a Béke, a Tóalj és az István király utcán a lakosság saját erejéből épített járdát, amelyhez a tanács önköltségi áron biztosított anyagot. Említést érdemel a munkálatozó segítség is.

1975 óta kezdtek hozzá szervezeten a belvíz elvezetéséhez, amely azóta folyamatosan tart. Erre nagy

szükség is van. Tavaly például július 23-án két óra alatt 95 milliméternyi csapadék esett, s helyenként méteres víz állt, a csatornarendszer azonban mintegy 3 óra leforgása alatt levezte a nemkívánt mennyiségű csapadékot. Tavaly 800 ezer forintot költöttek a belvíz levezetésére, ebben az évben szintén ennyit szántak rá, s a tervek szerint a Kisztról vezetik el a vizet, mert az Hajdúhadház és Téglás között túlságosan is megemeli a talajvízszintet. Ahogy az idő megengedi, az egyik nyíregyházi vízgazdálkodási vállalat emberei hozzálátanak a munkához. Szabályozni fogják a medret, s a tervek szerint halastavat, télen pedig jégpályát létesítenek rajta.

A legutóbbi közműmunka olajfűtésre volt beállítva. A kormányprogramnak megfelelően hozzálátottak a fűtőszervezetek kicseréléséhez. Szeretnék elérni, hogy legkésőbb 1985-re a széntüzelés váljon általánossá.

A nagyközsgé a megyei tanácstól két és fél millió forintot kapott arra a célra, hogy újítsa fel a régi 4-es számú fűtőutat Hajdúhadház határáról Téglás felé, ameddig a pénzholó futja. A nagyközsgé tanács ezenkívül vállalta az útpadkák kiépítését és a mellétűk futó árkok rendbetételét is. Ez a munka is tavasszal kezdődik, mielőtt az idő lehetővé teszi.

Ebben az évben a tanácsnak 675 ezer forintja van felújításokra. Ezt a pénzt a klubkönyvtár és az öregek napközi otthonának felújítására fordítják. Az orvosi rendelő felújítása még tavaly megkezdődött, rövidesen be-

fejeződik. A téglásiak sok gondot fordítanak a környezetvédelemre, amely a lakosság körében valóságos mozgalommá vált. Tavaly a községi tanács személtelést és fekáliaürítőt létesített, így nem probléma a személtelvtől. A lakótelepekről a szemétszállítás megvan oldva, de gondoskodni akarnak a családi házakról is.

A tanács az idén 20 millió forintból gazdálkodik. Az iskola udvarán épülő, immáron nélkülözhetetlen szociális épületre a megyei tanács adott 500 ezer forintot, de a lakosság is hozzájárult.

Tavaly decemberben Tégláson 30 munkás-, illetve OTP-lakást adtak át, az idén augusztusban 34 lakás készül el. A munkahelyek támogatják dolgozóikat, a tanács pedig igyekszik a közművesített telkeket biztosítani. Az OTP és a tanács közötti példásan jó az együttműködés. Pillanatnyilag a községben eladható telek nincs, de a Petőfi és a Nyárfa utca közötti részen most folyik 42 telek kisajátítása, ezenkívül a Hajdúhadház—Téglás közötti részen a rendezési tervvel összhangban engedélyezik a lakásépítést. Már van érdeklődés iránta, a tanács még újabb igényeket is tud fogadni. Tégláson a lakásépítési úteme olyan, hogy a kérelmeket kb. 3 év alatt tudják kielégíteni.

A családi ház építéséhez az anyagellátás nem gondtalan, de az idejében bejelentett megrendeléseket a hajdúhadházi TŰZÉP biztosítja.

Számítástechnika a mezőgazdaságban

Konferencia a DATE-n

A Debreceni Agrártudományi Egyetem a társintézményeknél is nagyobb szerepet vállalt a mezőgazdaságban alkalmazható számítástechnika fejlesztésében, oktatásában. Nem véletlenül tehát, hogy január 21-én országos szintű tanácskozási szervezett a DATE-n az intézményi KISZ-bizottság, a KISZ Központi Bizottsága mellett működő Értelmiségi Fialatok Tanácsa és a Hajdú-Bihar megyei KISZ-bizottság. Jöttek a konferenciára fiatal szakemberek Gödöllőről, Keszthelyről, Agárdról, Mezőtúrról és sok más településről, hogy kölcsönösen kicseréljék tapasztalataikat.

A konferencia plenáris ülésén dr. Kurucz Gyula tanácsvezető egyetemi tanár, a DATE tudományos rektorhelyettese köszöntötte a résztvevőket, majd dr. Szórádi Sándor, a KISZ Hajdú-Bihar megyei bizottságának első titkára mondott megnyitó beszédet. Ebben többek között utalt a Kommunista Ifjúsági Szövetség fontos szerepére és ebből fakadó feladataira a mezőgazdasági termelésfejlesztés területén. „Ma a legfrissebb tudással a fiatalok rendelkeznek, és ennek mindennapi alkalmazására létfontosságú jelenünk, jövőnk számára egyaránt” — mondotta.

Dr. Némethi László, a MEM Statisztikai és Gazdaságellenőrző Központjának főigazgatója a számítástechnika mezőgazdasági alkalmazásának helyzetéről és távlatairól tartott előadást. A

termelésben elért jelentős sikerekhez nem mindig társulnak a szervezésben, vállalati vezetésben az alkalmazott, esetenként igen magas rendű technikáknak megfelelő szervezési-vezetési módszerek, ebből következően a feladat ezek fejlesztésére irányul — indította előadását dr. Némethi László. Magyarországon a számítástechnikából a mezőgazdaság igen kis százalékában részesedik, és többnyire az anyag-gazdálkodásban, az ügyvitelben alkalmazták a mezőgazdasági üzemek. Holott arra kellene törekedni, hogy elsősorban a termelés-szervezés—folyamatirányítás (például takarmányozás, tápanyag-, készlet- és üzemanyag-gazdálkodás) területén alkalmazták, hogy ne csak könnyítsen, de lendítsen is az adott mezőgazdasági üzem gazdálkodásán.

Az ötvenes évek végén kezdődött kutatás, a hatvanas évek közepén-végén ehhez társult oktatás (ekkor még falkultatív képzés) után az 1978-ban beszerzett saját számítógép a DATE-n folyó agrármérnök-oktatásban a korszerűsödés alapfeltételei egyetemi docens, a DATE számítástechnikai laboratóriumának vezetője részletesen beszámolt (a későbbiekben a laboratórium megtekintésével is egybekötve) az itt folyó oktatásról és kutatásról.

Nagy érdeklődés kísérte dr. Hanycz Vince főosztályvezető (Békéscsaba és Környéke Agráripári Egyesülés) előadását, mely a számítógép-

pes vállalatirányítási rendszerek jelentőségéről szólt. „A mezőgazdasági vállalatok részéről érdeklődés a számítástechnika iránt, de nem az igény.” Ennek több okát említette az előadó, egyebek között az intenzív termelési áttérő üzemek továbblési kényszerét is. Több „veszélyre” is felhívta a figyelmet, elsősorban azt célozva előadással, hogy a számítástechnika bevezetése ne csak egy gép vásárlását, hanem az ahhoz való alkalmazkodást is jelentse a vállalatoknak. Ehhez pedig szélesebb kontroll, nagyobb szakembergárda is kell, nagyobb számítástechnikát alkalmazó kör. Tehát az, hogy agráripári egyesületek, térszövetek, társulások közösen indítsanak ilyen fejlesztést, minthogy így a költségek is megoszlanak.

A délelőtti plenáris ülés végén Koronczai Agnes, a KISZ KB munkatársa a számítástechnikai KISZ-védnökség helyzetéről számolt be a résztvevőknek, megemlítve, hogy a ma hazánkban alkalmazott több mint nyolcezer számítógépből alig száz dolgozik mezőgazdasági feladatokon, elsősorban mintagazdaságokban, nagy gazdaságokban, illetőleg kutatóintézetekben. A KISZ a maga politikai eszközeivel továbbra is propagálja, segíti a korszerű technika elterjesztését. A konferencia délután hátróm szekcióban folytatta (részben a kutatásra, részben az alkalmazásra, illetőleg ennek fejlesztésére irányuló előadásokkal) munkáját.

ON: 12-144
21.
A
rkor
k: 7.13 és
APTÁR
ezelőtt, 1822.
tetett, és 41
ben hunyt el
író, Katona
X. század leg-
rámaírója.
dból szármak-
kos, anyja,
y bíres nagy-
ja volt. A
ályát magán-
majd a váci
b. 1837-től
bölcsészeti,
atott. Egész
kimagasló
per tragédiája
ny, amely
szerzőjét; ezt
a mű, amely
fáján túl ha-
g sorsára ke-
szíre tago-
— ök szim-
iséget — új
nek meg a
bi korokban,
ól a kapita-
és emberiség
nító eszkömo-
k kísérlet a
ésének drá-
ára. Noha
iban fogant,
a családott
isét túlközi,
a tülemelke-
ista concep-
célja a küz-
LLITASON
pécsi kép-
ausztriai
tók csütör-
a tálrat
írom szob-
illetve gran-
nem másfél
litják ki a
L KORÁN
ei kis vad-
erdészet
feltűnésük
a téli idő-
ható.
FEL-
új szálló-
ugovicit. A
öfi-szigeten,
portcentru-
NYEK
gyei Tanács
a felhívja
elémét, akik-
debreceni
elölt-, vala-
ermektbláb-
ettek elite-
ok nyugvái
nyalyma-
június 1-től
Miniszté-
hogy a jö-
nek forga-
városi és
storok pb-
városi vezélye
megrendelő-
V. em. 11.
tevékenysé-
rem. Szenté-
fia. Tel.:
sz!” címmel
Várlété lát-
Varal je-
aristák, me-
lkedők sok-
a játékokban
résztve.
az ország
velődési, ú-
an, ezen ki-
szabvány-
nk előadást
misor és
vezetési le-
(Budapest,
útja 51.)
99. 225-643.
Kérje
” c. gyer-
got, hogy
nkák miatt
óci utcától
szakasz-
nius 30-ig a
hozásra m-
lakosság
Debreceni
Vállalati.
33. január
n utcán az
rekes F. u.
sár u. az
vay Gy. u.
u. Lom-
úrdó terü-

Debrecen.
— Felelős
forint —

Közlemény a KGST végrehajtó bizottságának 105. üléséről

(Folytatás az 1. oldalról)

téren folytatott együttműködésben az egyik legfontosabb feladat a közlekedés anyagi és műszaki bázisának erősítése, a tudományos és műszaki haladás legújabb eredményeinek felhasználásával. A végrehajtó bizottság újabb intézkedéseket tart meg a fennakadástól mentes kölcsönös és tranzitállások biztosítása érdekében. Többek között bővíteni kell a határátelőképességű átkelőhelyek kapacitását, hatékonyabban kell kihasználni a közlekedési eszközök valamennyi fajtáját, össze kell hangolni a jelenlegi és a távlati szállítási terveket.

Az ülés megvizsgálta, miként lehetne hatékonyabbá tenni a vasérc és a szénestégek felhasználását, a fűtő- és nyersanyagok hasznosítását. Áttekintették a kölcsönös gazdasági együttműködés

egyéb kérdéseit is, és megfelelő határozatokat hoztak róluk. A végrehajtó bizottság elemezte azokat a tapasztalatokat, amelyeket az e kérdésben érintett országok az ipar és egyes termelési ágazatok közös tervezésében szereztek. Feladatul szabta az együttműködés és formájának szélesebb körű felhasználását az 1986-1990 közötti időszakra szóló népgazdasági tervek külsőben álló koordinációja során.

A végrehajtó bizottság jóváhagyta saját, 1983-1984-re szóló munkatervét. Elfogadta a KGST, valamint a nemzetközi gazdasági és tudományos-műszaki szervezetek közötti kapcsolatok ez évi fejlesztési tervét, valamint a KGST ideai költségvetését.

A végrehajtó bizottság ülése a barátság és a kölcsönös elvtársi megértés szellemében tartotta meg.

Gromiko elutazott Berlinből

BERLIN, (MTI) — Két napos hivatalos látogatásának befejeztével Andrej Gromiko szovjet külügyminiszter pénteken délelőtt elutazott a Német Demokratikus Köztársaságból.

Csütörtöki megbeszélésein a szovjet külügyminiszter részletesen tájékoztatta az NDK vezetőit bonni tárgyalásainak eredményeiről, és megvonta háromnapos bonni tartózkodásának mérlegét.

Berlini megfigyelők szerint Gromiko és Honecker

eszmecseréje nem csupán a közvetlen helyzetfelmérését célozta, hanem azon túlmenően annak megvizsgálását, hogy milyen távlatok nyílnak a nemzetközi enyhülési politika érvényesítésére, a fegyverkorlátozási és lezárulási tárgyalások előbbre vitelére a Varsói Szerződés tagjainak prágai politikai nyilatkozatában foglalt kezdeményezések alapján.

A berlini tárgyalásokról közleményt adtak ki.

Továbbra is: magyar-osztrák szállodaépítési együttműködés

Az Építészeti és Városfejlesztési Minisztériumban pénteken befejeződött a magyar és az osztrák szállodaépítők közös tanácskozása, amelyen az együttműködés eddigi tapasztalatait összegezték. Budapesten eddig négy új szállót építettek több mint háromezer vendég fogadására, és jelenleg néhány vidéki idegenforgalmi központban létesítenek közösen új szállodákat. A tanácskozáson megállapították, hogy a nagyszámú magyar ter-

vek alapján és osztrák kivitelezéssel emelt új szállodák mind a szakemberek, mind a vendégek körében elismerést arattak. A kedvező tapasztalatok alapján most lehetőségeket keresnek az együttműködés továbbfejlesztésére, egyebek között Észak-Afrikában a harmadik piacon való közös fellépésre is. A tanácskozáson részt vett Szilágyi Lajos, az építészeti és városfejlesztési miniszter helyettese. Ott volt dr. Arthur Agstner budapesti osztrák nagykövét. (MTI)

Szigorúbb követelmények az ipari szövetkezetek előtt

Az Ipari Szövetkezetek Országos Tanácsa pénteken ülést tartott. Értékelte a múlt évi gazdasági és szövetkezetpolitikai munkát, és meghatározta az idei legfontosabb tennivalókat.

Az elmúlt esztendő legfontosabb tapasztalata az, hogy az ipari szövetkezetek korántsem egyformán alkalmazkodtak a változó piaci igényekhez és a szigorúbbá vált követelményekhez.

A gondok mielőbbi megoldását az is sürgeti, hogy 1983-ban még nagyobbak a követelmények a szövetkezetek ipari előtti. A legfontosabb feladat a konvertibilis ex-

port fokozása, amelyhez elengedhetetlen a versenyképesség javítása és a piaci igényekhez való még rugalmasabb alkalmazkodás. Az ipari szövetkezeteknek még számos kihasználatlan tartalék van egyebek közt a háttéripari termékek gyártásában, az alkatrész-előállításban és a szövetkezetekben gazdaságosan előállítható, korábban külföldről beszerezett cikkek termelésének bővítésében.

Az Ipari Szövetkezetek Országos Tanácsa elfogadta az 1983. évi feladatokról és a módosított szövetkezeti jogszabályok végrehajtásáról szóló irányelveket. (MTI)

A közélet hírei

A magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának meghívására január 17-21. között látogatást tett hazánkban Németország Szocialista Egységpártja Központi Bizottságának pártmunkásküldöttsége. Élén Klaus Sorgenichettel, az NSZEP KB osztályvezetőjével.

A küldöttséggel Rácz Sándor, az MSZMP KB tagja, a Központi Bizottság osztályvezetője eszmecserét folytatott az állami élet és a szocialista demokrácia fejlesztésének időszerű kérdéseiről.

A küldöttséget fogadta Komárom Mihály, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára.

Fejti Györgynek, a KISZ KB első titkárának vezetésével a szandinista ifjúsági szervezet meghívására ifjúsági delegáció utazott pénteken Nicaraguába. A KISZ-delegáció megbeszélést folytat a nicaraguai ifjúsági szervezet vezetőivel a kétoldalú kapcsolatok fejlesztésével összefüggő kérdésekről. A nicaraguai látogatást követően a KISZ delegációja Kubába utazik.

Az MNB támogatja az exportnövelő vállalatokat, szövetkezeteket

Nagy érdeklődés kísérte a Magyar Közgazdasági Társaság hajdú-bihari csoportjának évnévtő foglalkozását. A meghívott vállalat vezetői, érdeklődők előtt dr. Daróczy Lajos, az MNB Hajdú-Bihari megyei igazgatója ismertette a megyei csoport vezetőségének ideai elképzelését.

Ezt követően dr. Palkovics Rezső, a Magyar Nemzeti Bank elnökhelyettese tartott előadást a hitelpolitikai irányelv elmúlt évi teljesítéséről, az ideai feladatokról. Bevezetőjében utalt arra, hogy az 1982. évi gazdaságpolitikai építőmunka eredményeit jelző mutatószámokat nagyjából már ismerjük a központi szervek. Természetesen a vállalati mérlegek elkészülte után várható a pontos eredmény, de annyi máris látjuk, hogy a terv eredeti előirányzatai közül a legfontosabbakat sikerült teljesíteni.

Első helyen kívánkozik említésre méltónak a fizetőképesség megtartása, és ebben a Magyar Nemzeti Bank is fontos szerepet játszott. Elsősorban az export növelését célzó beruházások gyors hitelleltetésével segítette az MNB a gazdaságpolitikai célok megvalósulását. Ezt csak fokozta, hogy a tervezettnél kevesebbet importáltak.

A többletexport jelentős része az élelmiszer-gazdaság fokozott kivitelének köszönhető. Az ipari termelés is jobb lett a vártnál, és így szerződéses paritáson számolva 400 millió dollár körüli külkereskedelmi többlet várható.

A vállalati beruházások 100-102 milliárd forintost terve megközelítőleg 108,5

milliárd forint lett. Ez meghaladja az elmúlt évet, pedig a terv ezen a téren csökkentést irányzott elő. Itt már szerepet játszott a Magyar Nemzeti Bank is, mert ahol lehetett, év közben felülvizsgálta a beruházásokat, és közel kétegyezer forintot visszavontak. Ennek egy részét felhasználta — elsősorban a mezőgazdaságban — az exportkapacitások növelésére. Mindezek ellenére volt nagyobb a tervezettnél a vállalati beruházások aránya, s ez a saját alapok fokozottabb felhasználására utal. Néhány helyen az is tapasztalható — mondotta az MNB elnökhelyettese —, hogy a gazdasági egységek, költségvetési szervek — félve az elvonástól — elköltik a pénzüket. Az elmúlt évi beruházási növekedés harmadik oka, hogy a jórészt 1980-ban kezdett beruházások tavaly fejeződtek be.

Ezt követően az 1983. évi hitelpolitikai irányelvekről beszélt az MNB elnökhelyettese. Ennek ismertetésére később visszatérünk.

Állománygyűlés az MHSZ-nél

A Magyar Honvédelmi Szövetség megyei szervezete január 21-én állománygyűlést tartott Debrecenben, a szövetség megyei bázisán, melyen a járási-városi vezetőségek, a gépjárművezetőképző iskola dolgozói, a megyei apparátus tagjai vettek részt.

Az 1982-ben végzett munkát Barcsi József megyei titkár értékelte.

Jelenleg megyénkben 120 honvédelmi, 10 modellező, 8 rádiós, 2 „B” lövész, 2 kőnyűbúvár és 2 sárkányrepülő klub működik, összesen 144 szakosztályal. A klubtagok száma 12944.

Az agitációs és propagandamunka fontos része a fiatalok hazafias és internacionalista nevelése. Különös gondot fordítanak a sorkötelesek tanfolyamaira, valamint az iskolások, főiskolai és egyetemi hallgatók tantervi oktatására. Hagyományos és új formákban 2066 rendezvényt szerveztek. Külön is említésre méltó az a társadalmi méretű

vetélkedősorozat, melyet „Nekem szülőházam...” elnevezéssel ismert meg a megye lakossága.

Barcsi József részletesen értékelte a szakági munkát: szolt a lövészportról, a gépjárművezető-képzésről, a rádióképzésről és -sportmunkáról, a modellezőképzésről és -sportmunkáról, valamint a legfiatalabb szakosztályról, a sárkányrepülőkről.

Az állománygyűlésen az MSZMP Hajdú-Bihari megyei Bizottsága képviselőjében B. Tóth József méltatta hozzászólásában az MHSZ eredményes hazafias, honvédelmi nevelőmunkáját. Az ideai feladatokról ráirányította a figyelmet a párt-, állami, társadalmi szervekkel való együttműködésre, hangsúlyozta a fiatalok és a lakosság mozgósításának fontosságát a szocialista hazáért és az építése érdekében.

Az állománygyűlés az 1983. évi fő feladatainak meghatározásával fejeződött be.

Orchidea-gála a nagyerdei botanikus kertben

Még a különlegességekhez hozzászokott szakembereknek is különleges szép látványt nyújt az orchidea-gála, ami ezekben a napokban látható a nagyerdei botanikus kertben.

Közel 30-féle színben, formában, illatban nálunk ismeretlen növény virágzik ezekben a napokban. A papucs alakú — a Himalája lejtőin honos — Paphiopedum virágainak zöme sárga szí-

nű, a „vitorlája” fehér, de van köztük párdüppettyes is. A pillangós orchideák az indonéz szigetvilágából származnak, s a fémleteres szál végén 10-12 fehér, vagy lila színű virág pompázik. A legnagyobbak a laeliák, rövid vastag szárukon 2-3 öklönnyágú, fodros szélű sokféle színű virágok bontottak. Különleges illatuk van a Kolumbiából származó fajtaiknak, s messziről felkel-

tik a figyelmet a dél-amerikai kontinens növényei, az angrecumok. Virágjuk fehér, csillag alakú, amelynek végén 25-30 centis sarkantyút viselnek.

A botanikus kert nemcsak hétköznap, hanem vasárnap is nyitva tart délelőtt 10-től délután 3 óráig, s ezalatt a látogatók a most pompázó orchideákban is gyönyörködhetnek.

Elmozdulás a holtpontról?

Miközben újabb albizottságok életre hívásával véget ért az amerikai felügyelettel lebonyolított libanoni-izraeli tárgyalás nyolcadik fordulója, két figyelemre méltó eseményről érkezett hír. Az egyik: Jasszer Arafat, a PFSZ vezetője négyórás eszmecsere után folytatott az izraeli békebizottság vezetőjével. A másik: Kamal Hasszan Ali egyiptomi miniszterelnök-helyettes és külügyminiszter terjedelmes interjúban foglalta össze országa álláspontját a közel-keleti rendezésről.

Ami az előbbi hírt illeti, méltán érdemel különös figyelmet a PFSZ és az izraeli Seli tömörülés képviselőinek tárgyalása. Ez ugyanis az első olyan palesztin-izraeli kapcsolat, amelyet hivatalosnak minősítettek, és mindkét fél részéről elismerték. Uri Avneri izraeli politikus ezt követően úgy nyilatkozott, hogy sikerült megállapodniuk; ezután közösen munkálkodnak a közel-keleti béke érdekében. Matitiahú Peled nyugalmazott tábornok, az izraeli delegáció másik tagja még tovább ment, mondván: ha meghívást kap, a Seli tömörülés kész megfigyelőt küldeni a PFSZ parlamentje, a nemzeti tanács februárban, Algírban tartandó ülésére.

Feltétlenül biztató jel Arafat és az izraeli delegáció tanácskozása. Tübbecsülni persze nem szabad: a Seli tömörülés ugyanis — bár hivatalosan elismerik Izraelben — egyelőre meglehetősen el van szigetelve, s a találkozózt mind a kormány, mind az ellenzéki Munkapárt részéről azonnal hevesen támadták.

A kairói 'Al-Musszavar című lapban megjelent interjú néhány részlete viszont arról tanúskodik, hogy Egyiptom pozitív gesztusokat vár az Egyesült Államoktól a palesztinok irányába, s — mint a külügyminiszter fogalmazott — minden attól függ, vajon Izrael kivonul-e Libanonból.

Meglehető, éppen Hoszni Mubarak január 26-án kezdődő nyugati körútját vezette be az interjú. Az egyiptomi államfő első állomása Washington. Bizonyára a Fehér Háznak szóltak Ali szavai, amelyek a jelenlegi kuzsa helyzetben némi új elemet jelentenek. Az USA-ra ugyanis más oldalról — még szövetségesei köréből is — huzamosabb ideje nyomás nehezedik a palesztinok jogainak elismerése, a velük folytatandó párbeszéd felvétele ügyében. Egyiptom szerint fontos tényezője a közel-keleti tartós rendezésnek a palesztin-jordániai összhang kialakítása. Mubarak elnök ezzel összefüggésben üzenetet kapott Huszein jordániai uralkodótól.

Késztelen, hogy Kairó szeretné feloldani elszigetelődését az arab államoktól, s az utóbbi időben látványos gesztusokat tesz ennek érdekében. Az sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a palesztin-jordániai összhang kialakulása bizonyos palesztin erők ellenállásába ütközik. Egyáltalán: a rendezés kérdésében korántsem egységes az arab világ. De a jelek biztatóbbak, mint korábban. Mintha elmozdulnának a holtpontról.

Gyapay Dénes

Röviden a nagyvilágból

BUKAREST (MTI) — Hivatalos, baráti látogatásra pénteken Bukarestbe érkezett Moamer el-Kadhafi ezredes, a líbiai forradalmi vezetője. Meghívója, Nicolae Ceausescu román elnök ünnepélyes külsőségek közepette üdvözölte.

WASHINGTON (MTI) — Hatszáz ezer dollár „nettó magához”, mielőtt lemondott volna a nagykövetségi megbízatásáról, majd elrejtőzött az Egyesült Államokban Francisco Fiallos, Nicaragua volt washingtoni nagykövete. A hirt Carlos Arguello nicaraguai igazságügyminiszter-helyettes jelentette be csütörtökön hajója washingtoni nagykövetségén.

MOSZKVA (TASZSZ) — A világűr tanulmányozását célzó program folytatására a Szovjetunióban csütörtökön felbocsátották a Kozmosz-1437 jelzésű mesterséges holdat. A fedélzeti berendezések megfelelően működnek.

VARSO (MTI) — Varsóban pénteken délelőtt folytatta két napos együttes ülést a Lengyel Egyesült Munkáspárti központi bizottsága és az Egyesült Parasztpárt országos bizottsága. A tanácskozás témája: a mezőgazdaság fejlesztése és az, hogyan lehet fokozatosan elérni, hogy az ország élelmiszerből önellátóvá váljon.

VARSO (MTI) — A spanyol partok közelében csütörtökön bekövetkezett hajószerecséltetés halálos áldozatainak száma 19-re emelkedett — jelentette pénteken reggel Madridból a varsói rádió tudósítója. A Kudowa Zdroj nevű lengyel teherhajó, amely Spanyolországból Libiába tartott, Ibiza szigetének közelében heves viharba került. A rakomány felreccsüszott, a hajó elvesztette egyensúlyát, és percek alatt elsüllyedt. A személyzet 28 tagja közül nyolcat sikerült megmenteni, egy ember eltűnt.

VARSO (MTI) — A lengyel tengermeléken árvizeket okoz a napok óta tartó vihar. A Balti-tenger szintje jelentősen megemelkedett, ennek következtében a tengerbe torkoló folyók áradi kezdtek. Viz öntötte el Gdansk több kerületét, árvízvédelmi munkák folynak a szocietini, a kosalinai és az elblagi vajdaság számos tengerparti vidéken. Több száz embert ki kellett telepíteni lakóhelyéről. A vihar ereje szerencsére csökken, így az előrejelzés szerint a megáradt folyókön várhatóan hamarosan megindul az apadás.

PEKING (MTI) — A kínai külügyminisztérium pénteken elutasította Vietnamban azt a javaslatát, hogy a holdújvárs ünnepségeinek időtartamára léptessenek életbe közhelyes tüzzszünetet.

PORTLAND (AP) — Egy ismeretlen férfi csütörtökön hatalmas kerítetűt az amerikai Northwest Airlines repülőgéptársaság Boeing-727 típusú utasszállító gépét. A gép a Washington állambeli Seattle-ben szállt fel fedélzeten 35 utassal és 6 tőnyi személyzettel. A géprabló az Oregon állambeli Portlandban való leszállásra kényszerítette a pilótát, azzal fenyegetve, hogy ha nem teljesíti követelését, felrobbantja a repülőgépet. Portlandban a hatóságok képviselői tárgyalásokat kezdtek a férfival. Eközben az FBI két embernek sikerült észrevétel nélkül feljutni a gépbe, és egyikük egyetlen lövéssel leterítette a géprablót, aki a helyszínen meghalt. Az utasok és a személyzet tagjai közül senki sem sérült meg.

NÁPOLY (AFP) — Csaknem ötszáz személyt tartóztattak le Dél-Olaszországban 24 óra lefordása alatt. A rendőrség nagyszabású terroristaellenes akciója során fegyvereket és löszert is lefoglalt. A hatóságok további kétezer ember ellen folytatnak vizsgálatot. Milánóban az elmúlt napokban a Vörös Brigádok öt feltételezett tagját tartóztatták le.

NEW YORK (AP) — Hóvihar és jégeső zúdult csütörtökön az Egyesült Államok déli területeire. Egyes körzetekben a hó vastagsága elérte a 45 centimétert. Kemény hideghullámról érkeztek jelentések az ország északkeleti részéről is: a New York államban levő Syracuseban mínusz 23, a Michigan állambeli Buffalóban mínusz 22, New Yorkban mínusz 20 fokot mértek.

Élni a Gyakorlat é

Felgyorsult életünk látán gyakran — elsősorban az időtálya és a középnevezési tagjai részéről — hogy vajon egykéségi, pénzügyi, jogi helyénvaló-e? Nem például a mostani kívánatosnál nagyobb eltéréseket, amelyeket elkülönítik egyes rétegeket, kérdés nem joggal a tudósait is. Legutóbb éppen számolt be róla a ben, hogy a népes viszonyai az utóbbi a differenciálódás ják, az egyes kategóriák különbség. Esek azonban meg a háború előtti dalom éles jövedelmezőségét. Az egyeztetés, a differenciális szerinti elosztás meg, tehát egy bizonyos, egészséges, re a társadalmilag fokát végző ember mint a másik. E peség szerinti elosztás nem vonja kétségbe mindenki kinötte musnak azt a kegyelgáris hitét, h mindenből egyformák. Marx írta, hogy jobb egyenlőségkor a nem egyenlőberek egyformaszesülnek. Csak a szerzett többletjövőkuláció, az ügyeskedés emelnünk, ésünk mindenkinél ereje és képessége többletjövödelemhé Magyarországon bnyes joga és lehetvezt második gakevénykedni, tuhasznosítani, az il meg kell becsülni, falun (leginkább daságban), akár v a szolgálatásban) érdekeket szolgálkért történik. Az e ből szerzett tömált emeli az ipréteg életszínvona né, de passzív, s kockázatot, a több legalább ne azzal idejét, hogy a vállalatot megvélyezgnyára akad közbecstelen, de mely portban nincs bel

Más kérdés, de ez tozik szorosan a t vagon a magasabb minden esetben m minőségű eredmínológusok szerint szonylag kevés em fel magasabb jómódja javításához

Néha úgy tűnik, nincs tiszta kép a gánkisiparról és ról. Egyesek úgy szülőanyja lehet a nak. Pedig mennyi zük! Gazdaságunk szálaikban államkezei gazdaság, ar ményeit alapszámok folyósolja a magárlése. Közgazdaságnak, hogy egyes a az államnak vagy nek ráfizetések teken, ugyanazt a m vagon bérlo ráfizetéheti. Tehát hatékonyabb a munkidényebb a munkdig másképp szárnak a munkaidőt, maszaban lenne. E mazások szerint hálkozó szocializmól az is következtakikai megfonto hantem olyan gazd amely a jövőben s épülni a gazdaságn Ha értéket állítá hiányt pótolnak, gáltatás színvona hozták a lakosságézt, úgy megfellezt megvan a lét szocializmusban is persze, ha a teoregoznak a vállalko ideológiáját, mint múlt héten lezajló tációs, propagand politikai tanácsko felszólaló sürget len, hogy az elmú ideológia egyben késésbe került képest.

Tej a laboratóriumban

Elelmiszer-fogyasztásunk utóbbi éveinek statisztikáját nézegetem és egybevettem azt a látom, hogy tizenegy év alatt (1970-től 1981-ig) Magyarországon 110-ről 171 kilogrammra nőtt az egy főre jutó tejfogyasztás. Az étolajat és a margarint (ezek együtt szerepelnek a statisztikában), továbbá a kávé és égetett szeszes italokat (ezek

külön szerepelnek) leszámítva, amelyek toronymagasan vezetnek, csupán a déli gyümölcsök tudtak „lépést tartani” az abszolút listán negyedik helyezett tejjel. Jellemző, hogy hazai gyümölcsökből tizenegy év múltán is szinte ugyanannyit, zöldség- és főzélékfelékből pedig kevesebbet fogyasztottunk.

Hajdú-Bihar az első

A tej látványos előretörése táplálkozásunkban tulajdonképpen nem meglepő — a mezőgazdaság fejlesztési és fajtapolitikája alapozta meg évekként ezelőtt. Minőségi változás időszak volt ez, bölcs, előrelátó döntések nyomán. Rá gondolni is rossz, mi lenne, lehetne, ha ma, amikor a kisüzemben már fog a tehén száma, a tsz-ek és állami gazdaságok még mindig a hagyományos fajtáknak tartanak. Állattenyésztésünk — szerencsére — időben túljutott a dilemmán, s immár a gyakorlat igazolja, hogy jó úton jár. Egyébként mivel lenne magyarizálható, hogy például Hajdú-Bihar megyében olyan gyorsan nőtt a kifejtéj mennyisége, hogy a tavalyi teljesítmény megfelelt az 1985-re tervezetnek. De nézzük ezt meg egy kicsit közelebbről... Ha azt vesszük, hogy melyik megyében mennyi tejet fejnek, akkor Hajdú-Bihar hatodik volt 1982-ben. Ha viszont azt, hogy mennyi volt a többi, az 1981-ben fejt tejet képest, akkor tizenkét százalékkal Hajdú-Bihar az első az országban. Békés a második, öt százalékkal...

A Hajdú megyei Tejipari Vállalat 1981-ben 139 millió, 1982-ben 155 millió liter tejet vásárolt fel megyénkben. A tej, még ilyen bőséges áradása mellett is, hosszú

távra szóló, nagy lehetőség a nagyüzemi, így a termelőszövetkezeti gazdálkodásban, hallom mostanában az állattenyésztés jövőjéért felelős szakemberektől. Miért? Először is azért, mert a belföldi fogyasztás igényt tart a termelésnövekedésre. Másodszor azért, mert, amíg a termelés megelözi a fogyasztást, exportra nyílik lehetőség. Például tőkés exportra! Szóba hozakodott ez legutóbb a megyei pártbizottság mellett működő gazdaság- és szövetkezetpolitikai bizottság ülésén is, amikor egyébként a debreceni városellátó tejjel üzem beruházásának megvalósítása szerepelt napirenden. Itt említette dr. Mile Sándor, a vállalat megbízott igazgatója, hogy „az elmúlt években általában több alapanyag állt rendelkezésre, mint amennyire (az ellátáshoz) szükség volt, így exportra is jutott...”, továbbá, hogy „Jól jön a tejiparnak a 32–35 millió dolláros tőkés export...”

A szükségletek azonban, szerencsére, nem csak a többre szorítanak, hanem a jobbára is. A termelők esetleg azt mondják: mindaddig, amíg kevés volt a tej, mindegy volt az iparnak, hogy milyen, csak legyen. Most meg? Amikor már bővebben csobog? Jön a nagyító. A minőség. A laboratórium!

Minőség, minőség, minőség...

Igen, bevonult a tej a laboratóriumba, s a termelő elkezdte, amikor szembesül a vizsgálatok tapasztalataival. Eddig ugyanis fizikai tisztaságról volt szokás beszélni, ha egyáltalán értelme volt hangsúlyozni, hogy fizikai. Tiszta vagy nem tiszta — így lehetett a feltehetőleg meg a tejet mind a csarnokok, mind a fejszéken ülő, s persze volt még egy örök téma: a vizezés. Majd eljött 1982 januárja, amikor létjogosultságot kapott a szabványban a mikrobiológia. S a termelő, akihez mondjuk meg öszintén, ritkán kíméletesek a „lécek” emelői, nézhetett, pilloghatott maga fölé, nyakmerekvedésig... Egy-két év, esetleg három, s a felvásárló mikrobiológiai minősítés eredménye szerint fizet a tejet. Addigra elkészül az országban az a nagy laboratórium, amelyek segítségével hatékony hadviselés lehet folytatni a baktériumok ellen...

...Územbe helyezték Debrecenben a nyerstejminősítő állomást, korszerű műszerekkel, s ez lehetőséget ad a termelői tej minőségének fokozatos javítására. A nyersanyag minősége pedig alapvető a kész termékek minőségjavításában. Minőség, minőség — a gazdaságpolitikai bizottság elé terjesztett, fentebb már említett jelentés szükségúvában, bár sokat sejtetően teszi közzé a laboratórium létrejöttének tényét. Arról nem szól

(amit azonban a vita felszínre hozott), hogy az első tapasztalatok rendkívül kedvezőek. Az egész Tiszántúlról jellemző (s a termelőket főleg ez aggasztja), hogy a tej csupán elenyésző százalékban első osztályú. Dunántúlon ennél tízszeresen jobb a helyzet! S mielőtt valaki kételkedne a leírásban, hadd hivatkozzam dr. Bagdi Istvánra, a nagy tejtermelő gazdaságok sorába tartozó hajdúböszörményi Bocskai Termelőszövetkezet elnökére, aki a mikrobiológiai vizsgálatok tapasztalatairól szövegezte, hogy „jól nem is lett, csak rosszat. Pedig, mint mondta, az ő tejszáruk kitűnően vizsgáztak a fizikai tisztaság terén...”

Új tehát a laboratórium, noha máris akkora „téma”, hogy amikor jegyzetelésre készen elhelyezkedem (no nem a laboratóriumban, oda majd később megyünk, hanem a központban, a vállalat felvásárlási osztályvezetőjénél), Olveti Sándor, mielőtt bármit is mondana, jobbnak látja rágyújtani egy Symphonára. Közben megcsörren a telefon is, és a nem túl érdekesítő távbeszélgetés jó alkalom, hogy az osztályvezető tudtomra adja: tulajdonképpen már nem tartozik hozzá a labor. Januártól küldésbizottság van a minőségellenőrzésnek. Mivel azonban eddig ide tartozott, itt sem kopogtatam rossz helyen. S már vesszük is szépen, sorra a tudnivalókat...

Az árban még nem érvényesül

Veszprém után itt, Debrecenben létesült az ország második nyerstejvizsgáló laboratóriuma. Az országos terv összesen négy laboratóriummal számolt. Ezen nyerstejvizsgáló műszeres laboratóriumok lesznek hivatva arra, hogy a behozott minták alapján mikrobiológiai szempontból is minősítsék azokat a tejtételeket, amikből a

mintákat vették. Az új szabvány tartalmazza a túrsi hámatókat, amelyek alapján a megengedett összesírászám szerint sorolható a tej első, második vagy harmadik osztályba. Ez a szabvány tehát sokkal szigorúbb a korábbinál. Persze a túrelmi idő még nem járt le. A szabvány létezik, a tejár megállapításakor

azonban egyelőre nem veszik figyelembe a mikrobiológiai vizsgálati eredményt. Nem is lenne megengedhető. Időt kell adni a termelőknek a felkészülésre — ha egyáltalán megvan rá a mód. Hiszen, mint dr. Bagdi István közléseiből is tudjuk, a szervezettől és technológiai fegyelműkről híres szövetkezeti gazdaságokban is meglepetést okoztak a mért eredmények. Kellemetlen meglepetést. Mit mondanak ezzel kapcsolatban a tejipar adatai?

Olveti Sándor házi statisztikát vesz elő:

— A tejipar a tejet bizalmi átvétel alapján fogadja. És íme, 1982-ben a tej 92 százaléka volt fizikai tisztaságú első osztályú — ismétlem, a bizalmi átvétel alapján — mondja, a nagyobb nyomatték végett kis szünetet tartva. A laboratóriumi vizsgálat alapján? Mindössze 31–32 százaléka. S ez még hagyján, mikrobiológiai vizsgálati szempontból rossz csak igazán a kép! A megvizsgált tejszámok alig több mint 8 százaléka volt első osztályú, vagyis olyan, aminek egy milliliterre nem tartalmazott többet ötszázszáz csírnál. Mond még néhány számadat, majd mintha maga se hinné egészen, a jóval kedvezőbb dunántúli tapasztalatokra fordítja a szót...

Megvannak-e a feltételek?

Amíg átsétáltunk a laboratóriumba, e tapasztalatokról beszélgetünk: arról, hogy mi minden szolgálhat a kultúraltabb dunántúli tehenészetek előnyére. S ha egy kis országban belül megvan a differencia, még inkább fellelhető ez hazánk és a fejlettebb nyugat-európai országok tehénállományában, fejlesztésében. A felvásárlási osztályvezető előszeretettel hangsúlyozza, hogy például Belgiumban, Hollandiában, Dániában, Franciaországban s a többi nyugat-európai országban az újonnan kialakított s még nem érvényesített magyarországi szabványnál sokkal, de sokkal szigorúbb szabályok vannak életben. Igaz, nem hangzik el a kérdés (így a válasz sem), hogy az említett országokban vajon milyen céllal vásárolják fel azt a tejet, amiért e roppant szigorú szabványok alapján fizetik az árat... Ahogyan arról sem cserélünk eszmét, hogy a hazai állattartási körülmények közepette vajon mennyire, milyen áron lehet megteremteni a garantáltan kis csíraszámú tej üzemi feltételeit. Volt rá példa, Olveti Sándor is említi, hogy eleget tettek az új követelményeknek: rá is fizetett a szövetkezet a tejsze.

A jövőt szimbolizáló laboratóriumban ismerkedem meg Kiss György minőségellenőrzési osztályvezetővel és Kiss Jenőné csoportvezetővel. Semmi kétség, ők meggyőződésem szerint hívei a korszerű technikával történő minősítésnek. Izgalmasan szép is a munkájuk, bár gondolom, időbe tel, amíg megtanultak a mérlegdrága dan műszerek „nyelven”. Jégakkuk... vakvizsgálatok... az objektívításon örökösök ködök... hagyom, hogy sodródjam a speciális kifejezések áramában. S közben megtudom, hogy a költségek 12 tsz (illetve a vállalattal közös) üzem és négy tejipari vállalat közt oszlanak meg: „min-taarányosan”. Valószínű, hogy később a gazda is egy közös vállalat lesz majd, egyszerűen azért, hogy a minősítésben gyanúja se merüljön fel érdekek közrejárásának. Erről azonban egyelőre csak beszélnek. A laboratórium ma havi egyszeri mintavétel alapján, gyakorló jelleggel vizsgálja a beérkező tejszámokat. Am az eredményről pontos tájékoztatást kap a nagyüzemi gazdaság, az állattenyésztésügy és a tejet elszállító tejjüzem is.

„Az emberek várják a postát”

Postamesterek utóda

Bihartorda kicsiny község Biharország szélén. 1302 lakosa van, akik jórészt a helybeli Ezüstkalász Termelőszövetkezetben dolgoznak, meglehetősen jól, amit bizonyítanak a zárszámadások is. A megérdemelt fizetésük a következő nyomdai termékeket járatták: a Népszabadság 105, a Napló 54, a Magyarország 4, a Figyelő 2, az Interpress Magazin 4, Élet és Irodalom 1 példányá ad munkát a hírlapkezelőnek. De milyen más munkái vannak még a község kis

postahivatalának, avagy hivatalos megnevezéssel szólva a postai kishivatalnak? Erre a kérdésre kértünk választ Antal Mihálynétől, a bihartordai kishivatal vezetőjétől, aki mellett két postai kézbesítő és két hírlapkezelő (közülük az egyik leveleket is kézbesít) dolgozik. Antalné hivatala kis park mögött búvik meg. Arra nincs idő, hogy csak beszélgessünk, ezért leülök vele szemben, s társalgásunkat félbe-félbeszakítják az általában bejövő kuncsaftok.

deklódik a matematika, az orosz és a fizika iránt. A férjem a berettyóújfalui EL-ZETT-ben dolgozik. Szolgálati lakásban élünk, kis kert is tartozik hozzá. Jól érzem magam Bihartordán. Hogy aztán a jövő mit hoz... Ez függ attól is, milyen iskolában fog tanulni a fiam, mert taníttatni szeretném... Most egyszerre minden iránt érdeklődni kezdett. Újfaluba jár zeneiskolába, klarinét szakra, pingpongozik és jár focizni is.

— Ebben a hivatalban az emberek előtt a Postát képviseli. Megszerezte-e az emberek bizalmát?

— Úgy érzem, igen. Ezt legtöbbször akkor látom, amikor az emberek örömlökben, bánatukban hozzám fordulnak, elmondják mindkettőt. Hiszen a posta közvetít örömet és a bánatot is az embereknek. Van egy lány a faluban, aki jogot tanul. A vizsganaponok édesanyja már itt várja a táviratot, hogy sikerült-e a vizsga. S nekem mondja el, mennyire örül lánya eredményének. Vannak tragikus események is. Sajnos, ebben az évben már negyven évvel ezelőtti gyászhirot tartalmazó táviratot.

— Hol szeret inkább dolgozni, kis vagy nagy hivatalban?

Értékelik a munkáját

— Ezt a kis hivatalt azért szeretem, mert mindent én csinállok. Itt, amit letezek este, tudom, hogy én fogom felvenni másnap reggel. Nagyobb helyen talán kevesebb munkám lenne, de én mégis azt szeretem, amit csinállok. Pedig nyug is van vele. A többletmunkát már említettem, néha haza is kell vinnem olyanokból, amelyekhez elmélyülni kell. De nekem minden reggel főzöm kell, mert egész nap nincs rá időm. Délben az ebédidőt használják ki sokan, s jönnek a postára, nem zárhatok be. Az általános szabad szombat nagyon jól jött. Azelőtt hiába lettem volna szabad, egyszerűen nem volt, aki beálljon helyettem.

— Hogyan becsülik meg munkáját?

— Úgy érzem, értékelik, amit csinállok. A nyolc év alatt voltam kiváló dolgozó, 1978-ban, hivatalom elismerő oklevelét kaptam 1975-ben és 1979-ben. 1980-ban vezérigazgatói elismerésben részesültem, s az idén a Postaigazgatóság kiváló kishivatala lettünk.

— Mennyi a fizetése?

— Háromezeröttszáz forint és készpénz a reggeli plusz munkáért.

— Nem túl sok, ennyi munkáért...

— Igaz, de úgy látom, nincs több lehetőség. Amikor félig viccesen, félig komolyan panaszkodok, hogy: Mi csak dolgozunk, de prémium semmi? — azt mondják, a központban nincs nekünk sem. El is hiszem, a férjem is ritkábban hoz haza plusz pénzeket, mint régebben.

Beszélgetésünk alatt nem tudok szabadulni egy gondolatától. Megkérdem, ne kérdezzem? Aztán végül kibukik belőlem: — Nő léte nem fél a rosszban sántikáló emberektől itt egyedül a postán, ahol pénzt kezelnek?

Mosolyogva válaszol:

— Ezt mindenki megkérdi. Nem félek. Nincs itt rossz ember. Meg aztán a rendőrség is itt van velem szemben. Az igaz, hogy amikor Budapestre a Ferenc körúti postarablás volt, izgultam egy kicsit. Behoztam magamhoz a fiam játékpisztolyát. Ki is nevetett érte. Szerencsére, használni még nem kellett.

Antal Mihályné birodalma

A kis helyiséget — a postamesterek utódnak birodalmát — cserépkályha fűti. A falakat munkavédelmi plakátok díszítik. Egyik azt tiltja, hogy a kerékpár kormányára tegyék a postás táskát, a másik egy földet súroló nő gömbölyű felére visszatekintő postást ábrázol. Felírata: „Figyelj a munkádra, akkor nem ér baleset!” Nos, a mi „postamesterünk” ez a veszélyes fenyegeti, lévén nő, a gyengébb, avagy Bíró Dávid tanulmánya nyomán — az erősebb, de mindenképpen női nem képviselője, kedves, élénk tekintetű fiatalasszony.

— Hogyan jegyezte el magát a postamesterséggel?

— Szeghalmon érettségiztem, s különben dobaipusztai lakos vagyok. Amikor végeztem, éppen lakóhelyemet kerestek fiókpostavezetőt. Elváltam. Ez 1968-ban volt. Dobaipusztai kis hely, alig négyszázan lakják. Ott nem volt sok a munkám, s örömmel pályáztam, amikor megtudtam, Bihartordán üresedés van. Sikerült a pályázatom.

A hivatal menendje

— Nem tudtam semmit a munkáról, s magáról Bihartordáról sem, amikor ide jöttem, nyolc évvel ezelőtt, elvégezve a szükséges tanfolyamokat. Úgy csöppentem ide mint az idegen, de nagyon megszerettem a községet. Tudom, a község is fegyvert. Egy szer mentem a boltba, meghallottam, öszszesúgtak az asszonyok: „Sok új postásasszony! Az utcán is közzön, megismer bennünket.” Ekkor tudtam meg, befogadott a falu.

— Mennyire változott munkája az új helyen?

— El sem tudtam képzelni, hogy a nagyobb hivatalban mennyivel többet kell dolgoznom. De hamarosan kialakítottam a munkarendet. Noha a postahivatal csak nyolckor kezd, már háromnegyed hétkor itt vannak a küldemények, ekkor van a „zárlat átvétel”. Ekkor kiosztom a kézbesítőket, akik útkjra indulnak. Megtehetem azt is, hogy nyolckor kezdenék. De a kézbesítőknek annál jobb, minél hamarabb elindulnak, az emberek is várják a postát, s nyolckor már jönnek ide, a hivatalba is. A nyugdíjasok például tudják, melyik nap kerülnek sorra, s akkor már itt vannak nyolckor a pénzükhért. Nem tehetem meg, hogy felfüggesztem a munkát, amíg a kézbesítővel foglalkozom.

— Dobaipusztán maga volt, itt meg beosztottai vannak.

— Jól kijövünk egymással. Mál' istennek, csupa nőkézbesítőm van.

Már-már valami falusi hagyományra gyanakszom, arra, hogy a férfiak nem szívesen túrik a női főnököt. De egészen másról van szó.

— Tudja, hogy van az A férfi postásokat lépten-nyomon megkínálják borral, pálinkával. Ha rossz hírt hoznak, azért, ha jó, azért. Itt soha nem fordult elő, de hallom, máshol igen, hogy egykettőre elázik a kézbesítő, s akkor már mindennel

Mindez csak így leírva tűnik egységes mondanivalónak. Amig ide eljutottunk, a következő ügyfelek érkeztek a postahivatal ablakához: lottó vásárló: kettő, pénzbefizető: egy, érdeklődő: kettő. (Mindketten a takarékbetétek kamatainak kifejtése után érdeklődnek.) Később a csomagfeladás legutolsó időpontja után kezdődösködtek. Ez három óra. Közben távirat meg Tépé-ne (Némi gonoszkodással, a hátha a riport megjelenéséig nem ér oda a távirat — hadd közöljem a szövegét, amit törvénytelenül kihallgattam: „Sok boldog névnapot kívánok!” Biztosan valamelyik Sárának vagy Piroskának ment.) Közben csörög a telefon, mert Antalné lánkját a telefonközpontos munkáját is: „Halló, itt Torda! Kelle-e egy Ladány, aztán már tünök is!” Kint (a kis ablakon kívül) bizonyos Borusz elvtárs telefonvonalra vár, ez is a hivatalvezető dolga. Egyszóval zajlik a postai kishivatal hétköznapi élete. Kis megnyugvás ad ismét alkalmat arra, hogy Antalné sorsával ismerkedjünk.

inkább törődik, mint a postai küldeményekkel. — Milyen a postaforgalom Bihartordán? — Ahhoz képest, hogy nem nagy község, elég élénk. Nemrég zajlott le a karácsonyi csúcsgazdálkodás. Az ősz és a tél a csomagküldés szezonja, hiszen vannak a disznóölések és küldik a kóstolókat. — Hova küldik? — Húsz csomagból tizenöt Budapestre megy. Debrecenbe kevesebb, ott azért csak többen ölnék disznót, mint a fővárosban. Nagy a levélforgalom is.

A forgalom nagyságáról a beszélgetés közben újra meg újra fogalmat alkothatok Antalné lottót árul, pénzt vesz fel (ilyenkor szemérmesen félrenéznek, hiszen a takarékbetéte — amibe a zárszámadások után került a legtöbb pénz — titkos), felvilágosítást ad, s közben kezeli a telefont. Talán az lenne igazi, ha még nőne két karja, amivel telefonálás, kapcsolgatás közben ki tudná szolgálni az állandóan érkező ügyfeleket. Az mindenesetre feltűnik, hogy rossz helyen van a kapcsolótábla, amelyen Bihartorda telefonelőfizetőit (mind közül) lehet bekapcsolni az országos hálózatra. Bal kézre esik Amikor aggályaimat közlöm Antalnéval, hangos nevetésre fakad:

— Ez azért van, mert balkezes vagyok. Amikor idekerültem, az ellenkező oldalon volt, s az ügyetlenebb jobb kezemmel dolgoztam. Majd felborultam egyszer a székkal, aztán átszereltek balfélre.

— Akkor ide balkezes hivatalvezetőt kell majd felvenni!

— Ez biztos, de erre nem lesz szükség egy darabig.

— Mondjon valamit személyes dolgairól is. Hogyan a postamesterek utóda?

— Családos vagyok, hatodik fiam van, nagyon meg vagyok elégedve az iskolával, jól tanul, különösen ér-

„Volt három

Beszélgetés

Vannak az élet hétköznapi örömei nagy, ünnepélyes tizedekig emlegetem. A nő számára a legtelemelőbb amikor életet ad, sok, születésnek, az a egyszerű, hogy napra osztoznak a örömben. Nem válnak zombóssá évtizedek sem, amikor az új tésében segítkeznek.

A mai asszonyok korszaki szülői kórházakban hozzágyermeküket, színelhetetlen, hogy főként vidéken egyetlen segítség volt. Orvost csak a tak, ha valami adódott.

A szülésznőre nézősség járult. Hamenne kellett, gyvoni, nehezen megtanyákra, hóbán olykor alkalmi jástette, nehogy el-

Egyeken ma is Potoma Józsefnét, községi bábát, utolsó születést 14 előtt vezette le. túllépte a hivatalos korhatárt ekkor, maradjon, mert segítség volt rá. Kiss tette le a munkát, nehéz élete volt.

— 1940 szept kaptam működési Egyeken, miután az egyéves bábak folyamot — mesél szóval. — Mikor tem, falusi szokás dobolták, hogy ú a községben. Ha a piacra, egymás lottak az asszonyo tartották is tölem. meghallottam, a mondták a hátam na, rajtam ne tan is ijedtem, hogy me velem. Egy teljes senki sem hívott.

— Hogyan hat hogy ez a hivatal? — Két kisgyere radtam özevgen, kodnom kellett ró riban nem túl s lehetőségek kínálko nek. En hat elemű szinkitűnően, de t nálni nem volt m postamesterként, mint bejárónó, megkérdem, mi na, ha elmennék ceni tanfolyamra, ték a választásom torkorról is gondos országgyűlési képv sokat szánhatott kévsé adtam be a si kérelmemet, el

Alig volt idő m három váltás féléh kötenyt, fitulát, a gunknak kellett g — Nem volt ne lás? — A fejemmel

Rózsaszentmárton, üvegvasalás tartály ipari célokra

Tej a laboratóriumban

Elelmiszer-fogyasztásunk utóbbi éveinek statisztikáját nézegetem és egybekötött azt látom, hogy tizenegy év alatt (1970-től 1981-ig) Magyarországon 110-ről 171 kilogrammra nőtt az egy főre jutó tejfogyasztás. Az étolajat és a margarint (ezek együtt szerepelnek a statisztikában), továbbá a kávé és égetett szeszes italokat (ezek

külön szerepelnek) leszámítva, amelyek toronymagasan vezetnek, csupán a déli gyümölcsök tudtak „lépést tartani” az abszolút listán negyedik helyezett tejjel. Jellemző, hogy hazai gyümölcsből tizenegy év múltán is szinte ugyanannyit, zöldség- és főzelékekből pedig kevesebbet fogyasztottunk.

Hajdú-Bihar az első

A tej látványos előretérése táplálkozásunkban tulajdonképpen nem meglepő — a mezőgazdaság fejlesztési és fajtapolitikája alapozta meg évekként ezeltől. Minőség változás időszak volt ez, bölcs, előrelátó döntések nyomán. Rá gondoltam is rossz, mi lenne, lehetne, ha ma, amikor a kisüzemben már fogynak a tehénké, a tsz-ek és állami gazdaságok még mindig a hagyományos fajtáknál tartanak. Állattenyésztésünk — szerencsére — időben túljutott a dilemmán, s immár a gyakorlat igazolja, hogy jó úton jár. Egyébként mivel lenne magyarizálható, hogy például Hajdú-Bihar megében olyan gyorsan nőtt a kifejtett mennyisége, hogy a tavalyi teljesítmény megfelelt az 1985-re tervezetnek. De nézzük ezt meg egy kicsit közelebbről... Ha azt vesszük, hogy melyik megyében mennyi tejet fejnek, akkor Hajdú-Bihar hatodik volt 1982-ben. Ha viszont azt, hogy mennyi volt a többi, az 1981-ben fejt tehéz képest, akkor tizenkét százalékkal Hajdú-Bihar az első az országban. Békés a második, öt százalékkal... A Hajdú megyei Tejipari Vállalat 1981-ben 139 millió, 1982-ben 155 millió liter tejet vásárolt fel megvételben. A tej, még ilyen bőséges áradása mellett is, hosszú

távra szóló, nagy lehetőség a nagyüzemi, így a termelőszövetkezeti gazdálkodásban, hallom mostanában az állattenyésztés jövőjéért felelős szakemberektől. Miért? Először is azért, mert a belföldi fogyasztás igényt tart a termelésnövekedésre. Másodsor azért, mert, amíg a termelés megelőzi a fogyasztást, exportra nyílik lehetőség. Például tőkés exportra! Szóba hozakodott ez legutóbb a megyei pártbizottság mellett működő gazdaság- és szövetkezetpolitikai bizottság ülésén is, amikor egyébként a debreceni városellátó tejjel üzem beruházásának megvalósítása szerepelt napirenden. Itt említette dr. Mile Sándor, a vállalat megbízott igazgatója, hogy „az elmúlt években általában több alapanyag állt rendelkezésre, mint amennyire (az ellátáshoz) szükség volt, így exportra is jutott...”, továbbá, hogy „jól jön a tejiparnak a 32–35 millió dolláros tőkés export...”

A szükségletek azonban, szerencsére, nem csak a többre szorítanak, hanem a jobbára is. A termelők esetleg azt mondják: mindaddig, amíg kevés volt a tej, mindegy volt az iparnak, hogy milyen, csak legyen. Most meg? Amikor már bővebben csobog? Jön a nagyító. A minőség. A laboratórium!

Minőség, minőség, minőség...

Igen, bevonult a tej a laboratóriumba, s a termelő el képed, amikor szembesül a vizsgálatok tapasztalataival. Eddig ugyanis fizikai tisztaságról volt szokás beszélni, ha egyáltalán értelme volt hangsúlyozni, hogy fizikai. Tiszta vagy nem tiszta — így láthatta s feltehetőleg meg a tejet mind a csarnokok, mind a fejszéken ülő, s persze volt még egy örök téma: a vizezés. Majd eljött 1982 januárja, amikor létjogosultságot kapott a szabványban a mikrobiológia. S a termelő, akinek, mondjuk meg őszintén, ritkán kiméletesebb a „lécek” emelői, nézhetett, pilloghatott maga fölé, nyakmerevedésig... Egy-két év, esetleg három, s a felvásárló mikrobiológiai minősítés eredménye szerint fizet a tejet. Addigra elkészült az országban az a nagy laboratórium, amelyek segítségével hatékony hadviselés lehet folytatni a baktériumok ellen...

(amit azonban a vita felszínre hozott), hogy az első tapasztalatok rendkívül kedvezőtlének. Az egész Tiszántúrra jellemző (s a termelőket főleg ez aggasztja), hogy a tej csupán elenyésző százalékban első osztályú. Dunántúlon ennél tízszeresen jobb a helyzet! S mielőtt valaki kételkedne a leírásban, hadd hivatkozzam dr. Bagdi Istvánra, a nagy tejtermelő gazdaságok sorába tartozó hajdúböszörményi Bocskai Termelőszövetkezet — elnökére, aki a mikrobiológiai vizsgálatok tapasztalatairól szólva elismerte, hogy jól nem is lett, csak rosszat. Pedig, mint mondta, az ő tejházuk kitűnőre vizsgáztatt a fizikai tisztaság terén...

Új tehát a laboratórium, noha máris akkora „téma”, hogy amikor jegyzetelésre készen elhelyezkedem (no nem a laboratóriumban, oda majd később megyünk, hanem a központban, a vállalat felvásárlási osztályvezetőjénél), Olveti Sándor, mielőtt bármit is mondana, jobbnak látja rágyújtani egy Symphonára. Közben megcsörren a telefon is, és a nem túl érdekesítő távbeszélgetés jó alkalom, hogy az osztályvezető tudtomra adja: tulajdonképpen már nem tartozik hozzá a labor. Januártól küldaságpolitikai bizottság elé terjesztett, fentebb már említett jelentés szűkszavúan, eddig ide tartozott, itt sem bár sokat sejtetően teszi közzé a laboratórium létrejöttének tényét. Arról nem szól

Az árban még nem érvényesül

Veszprém után itt, Debrecenben létesült az ország második nyerstejvizsgáló laboratóriuma. Az országos terv összesen négy laboratóriummal számolt. Ezen nyerstejvizsgáló műszeres laboratóriumok lesznek hivatva arra, hogy a behozott minták alapján mikrobiológiai szempontból is minősítsék azokat a tejtételeket, amikből a

mintákat vették. Az új szabvány tartalmazza a túrési hámszámok nyerstejvizsgáló laboratóriuma. Az országos terv összesen négy laboratóriummal számolt. Ezen nyerstejvizsgáló műszeres laboratóriumok lesznek hivatva arra, hogy a behozott minták alapján mikrobiológiai szempontból is minősítsék azokat a tejtételeket, amikből a

mintákat vették. Az új szabvány tartalmazza a túrési hámszámok nyerstejvizsgáló laboratóriuma. Az országos terv összesen négy laboratóriummal számolt. Ezen nyerstejvizsgáló műszeres laboratóriumok lesznek hivatva arra, hogy a behozott minták alapján mikrobiológiai szempontból is minősítsék azokat a tejtételeket, amikből a

„Az emberek várják a postát”

Postamesterek utóda

Bihartorda kicsiny község Biharország szélén. 1302 lakosa van, akik jórészt a helybeli Ezüstkalász Termelőszövetkezetben dolgoznak, meglehetősen jól, amit bizonyítanak a zárszámadások is. A megérdemelt fizetésükből a következő nyomdati termékeket járatják: a Népszabadság 105, a Napló 54, a Magyarország 4, a Figyelő 2, az Interpress Magazin 4, Élet és Irodalom 1 példányt ad munkát a hírlapkézbesítőnek. De milyen más munkái vannak még a község kis

postahivatalának, avagy hivatalos megnevezéssel szólva a postai kishivatalnak? Erre a kérdésre kértünk választ Antal Mihálynétól, a bihartordai kishivatal vezetőjétől, aki mellett két postai kézbesítő és két hírlapkézbesítő (közülük az egyik leveleket is kézbesít) dolgozik. Antalné hivatala kis park mögött búvik meg. Arra nincs idő, hogy csak beszélgessünk, ezért leülök vele szemben, s társalgásunkat félbe-félbeszakítják az állandóan bejövő kuncsaftok.

deklódi a matematika, az orosz és a fizika iránt. A férjem a berettyóújfalui EL-ZETT-ben dolgozik. Szolgálati lakásban élünk, kis kert is tartozik hozzá. Jól érzem magam Bihartordán. Hogy aztán a jövő mit hoz... Ez függ attól is, milyen iskolában fog tanulni a fiam, mert taníttatni szeretném... Most egyszerre minden iránt érdeklődni kezdett. Újfaluba jár zeneiskolába, klarinét szakra, pingpongozik és jár focizni is.

Antal Mihályné birodalma

A kis helyiséget — a postamesterek utódnak birodalmát — cserépkályha fűti. A falakat munkavédelmi plakátok díszítik. Egyik azt tiltja, hogy a kerékpár kormányára tegyék a postás táskát, a másik egy földet súroló nő gömbölyű felére visszatérítő postást ábrázol. Felírta: „Figyelj! A munkádra, akkor nem ér baleset!” Nos, a mi „postamesterünk” ez a veszélyes fenyegeti, lévén nő, a gyengébb, avagy Bíró Dávid tanulmánya nyomán — az erősebb, de mindenképpen női nem képviselője, kedves, élénk tekintetű fiatalasszony.

Mindez csak így leírva tűnik egységes mondanivalóval. Amíg ide eljutottunk, a következő ügyfelek érkeztek a postahivatal ablakához: lottó vásárló: kettő, pénzbefizető: egy, érdeklődő: kettő. (Mindketten a takarékpénztár kamatainak kifejtése után érdeklődnek.) Később a csomagfeladás legutolsó időpontja után kérdőzködtek. Ez három óra. Közben távirat megvételére. (Némi gonoszkodással, a hátha a riport megjelenéséig nem ér oda a távirat — hadd közöljem a szöveget, amit törvénytelenül kihallgattam: „Sok boldog névnapot kívánok!” Biztosan valamelyik Sárának vagy Piroskának ment.) Közben csörög a telefon, mert Antalné látja el a telefonközpont munkáját is: „Halló, itt Torda! Kelleme egy Ladány, aztán már tünök is!” Kint (a kis ablakon kívül) bizonyos Borusz elvtárs telefonvonalra vár, ez is a hivatalvezető dolga. Egy szóval zajlik a postai kishivatal hétköznapi élete. Kis megnyugvás ad ismét alkalmat arra, hogy Antalné sorsával ismerkedjünk.

A hivatal menetrendje

— Nem tudtam semmit a munkáról, s magáról Bihar-tördárl sem, amikor ide jöttem, nyolc évvel ezelőtt, elvégezvén a szükséges tanfolyamokat. Úgy csöppentem ide mint az idegen, de nagyon megszerettem a községet. Tudom, a község is fityegelt rám. Egyszer mentem a boltba, meghallottam, öszszesúgtak az asszonyok: „Az új postáskisasszony! Az utcán is köszön, megismer bennünket.” Ekkor tudtam meg, befogadott a falu.

— Mennyire változott munkája az új helyen?

— El sem tudtam képzelni, hogy a nagybóv hivatalban mennyivel többet kell dolgoznom. De hamarosan kialakítottam a munkarendet. Noha a postahivatal csak nyolcezer kezd, már háromnegyed hétkor itt vannak a küldemények, ekkor van a „zárlat átvétel”. Ekkor kiosztom a kézbesítőket, akik útkjára indulnak. Megtehetem azt is, hogy nyolcezer kezdenék. De a kézbesítőknek annál jobb, minél hamarabb elindulnak, az emberek is várják a postát, s nyolcekor már jönnek ide, a hivatalba is. A nyugdíjasok például tudják, melyik nap kerülnek sorra, s akkor már itt vannak nyolcekor a pénzüért. Nem tehetem meg, hogy felfüggesztem a munkát, amíg a kézbesítőikkel foglalkozom.

— Dobaipusztán maga volt, itt meg beosztottai vannak.

— Jól kijövünk egymással. Mál' istennek, csupa nőkézbesítőm van.

— Már-már valami falusi hagyományra gyanakszom, arra, hogy a férfiak nem szívesen túrik a női főnököt. De egészen másról van szó.

— Tudja, hogy van az. A férfi postásokat lépten-nyomon megkínálják borral, pálinkával. Ha rossz hírt hoznak, azért, ha jót, azért. Itt soha nem fordult elő, de hallom, máshol igen, hogy egykettőre elázik a kézbesítő, s akkor már mindennel

inkább törődik, mint a postai küldeményekkel.

— Milyen a postaforgalom Bihartordán?

— Ahhoz képest, hogy nem nagy község, elég élénk. Nemrég zajlott le a karácsonyi csúcsgazdálkodás. Az ősz és a tél a csomagküldés szezonja, hiszen télen vannak a disznóölések és küldik a kóstolt.

— Hova küldik?

— Húsz csomagból tizenöt Budapestre megy. Debrecenbe kevesebb, ott azért csak többen ölnék disznót, mint a fővárosban. Nagy a levélforgalom is.

A forgalom nagyságáról a beszélgetés közben újra meg újra fogalmat alkothatok Antalné lottó árul, pénzt vesz fel (ilyenkor szemérmesen félrelenek, hiszen a takarékpénztár — amibe a zárszámadások után került a legtöbb pénz — titkos), felvilágosítást ad, s közben kezeli a telefont. Talán az lenne igazi, ha még nőne két karja, amivel telefonálás, kapcsolgatás közben ki tudna szolgálni az állandóan érkező ügyfeleket. Az mindenre feltekin, hogy rossz helyen van a kapcsolótábla, amelyen Bihartorda telefonelőfizetőit (mind közületi) lehet bekapcsolni az országos hálózatra. Bal kézre esik Amikor aggályaimat közlöm Antalnéval, hangos nevetésre fakad:

— Ez azért van, mert balkezes vagyok. Amikor idekerültem, az ellenkező oldalra volt, s az ügytelenebb jobb kezemmel dolgoztam. Majd felborultam egyszer a székkal, aztán átszereltetem balfelé.

— Akkor ide balkezes hivatalvezetőt kell majd felvenni!

— Ez biztos, de erre nem lesz szükség egy darabig.

— Mondjon valamit személyes dolgairol is. Hogyan él a postamesterek utóda?

— Családos vagyok, hatodik fiam van, nagyon meg vagyok elégedve az iskolával, jól tanul, különösen ér-

— Ügy érzem, igen. Ezt legtöbbször akkor látom, amikor az emberek örömlökben, bánatukban hozzám fordulnak, elmondják mindkettőt. Hiszen a posta közvetít örömet és a bánatot is az embereknek. Van egy lány a faluban, aki jogot tanul. A vizsganapokon édesanyja már itt várja a táviratot, hogy sikerült-e a vizsga. S nekem mondja el, mennyire örül lányá eredményének. Vannak tragikus események is. Sajnos, ebben az évben már négyszer továbbítottunk gyászírt tartalmazó táviratot.

— Hol szeret inkább dolgozni, kis vagy nagy hivatalban?

Értékelik a munkáját

— Ezt a kis hivatalt azért szeretem, mert mindent én csinállok. Itt, amit leteszek este, tudom, hogy én fogom felvenni másnap reggel. Nagyob helyen talán kevesebb munkám lenne, de én mégis azt szeretem, amit csinállok. Pedig nyug is van vele. A többletmunkát már említettem, néha haza is kell vinnem olyanokból, amelyekhez elmélyülés kell. De nekem minden reggel főznom kell, mert egész nap nincs rá időm. Déliben az ebédtől használok ki sokan, s jönnek a postára, nem zárhatok be. Az általános szabad szombat nagyon jól jött. Azelőtt hiába lettem volna szabad, egyszerűen nem volt, aki beálljon helyettem.

— Hogyan becsülik meg munkáját?

— Úgy érzem, értékelik, amit csinállok. A nyolc év alatt voltam kiváló dolgozó, 1978-ban, hivatalom elismerő oklevelet kapott 1975-ben és 1979-ben. 1980-ban vezérigazgatói elismerésben részesültem, s az idén a Postaigazgatóság kiváló kishivatala lettünk.

— Mennyi a fizetése?

— Háromezeröttszáz forint és készpénz a reggeli plusz munkáért.

— Nem túl sok, ennyi munkáért...

— Igaz, de úgy látom, nincs több lehetőség. Amikor félig viccesen, félig komolyan panaszokodom, hogy: Mi csak dolgozunk, de prémium semmi? — azt mondják, a központban nincs nekünk sem. El is hiszem, a férjem is ritkábban hoz haza plusz pénzeket, mint régebben.

Beszélgésünk alatt nem tudok szabadulni egy gondolatától. Megkérdezem, ne kérdezem? Aztán végül kibukik belőlem: — Nő léte nem fél a rosszban sántikáló emberektől itt egyedül a postán, ahol pénzt kezelnek?

Mosolyogva válaszol:

— Ezt mindenki megkérdezi. Nem félek. Nincs itt rossz ember. Meg aztán a rendőrség is itt van velem szemben. Az igaz, hogy amikor Budapestre a Ferenc körüli postarablás volt, izgultam egy kicsit. Behoztam magamhoz a fiam játékpisztolyát. Ki is nevetett érte. Szerencsére, használni még nem kellett.

„Volt u három

Beszélgés

Vannak az élet hétköznapi örömei nagy, ünnepélyes tizedekig emlegetem. A nő számára a legfelelősebb amikor életet ad, sok, szükségesnek az a nagyszerű, hogy napra osztoznak örömben. Nem várnak zombóssá évtizedek sem, amikor az új tésében segítkeznek.

A mai asszonyok korszéri szülői kórházakban hozza gyermeküket, színelhetetlen, hogy főként vidéken a egyetlen segítség volt. Orvost csak a tak, ha valami kiadódott.

A szülésznőre nézőssé járult. Hamennie kellett, gyvli, nehezen megváltanyákra, hóban, olykor alkalmi jásietve, nehogy elk...

Egyiken ma is Potoma Józsefnét, községi bábát, utolsó szüleit 14 előtt vezette le. túllépte a hivatalos korhatárt ekkor, maradjon, mert náseg volt rá. Kissette le a munkát, nehéz élete volt.

— 1940 szept kaptam működési Engyeken, miután az egyéves bábak folyamot — meséli szóval. — Mikortem, falusi szokás dobolták, hogy úa községben. Ha a piacra, egymássalottak az asszonyo tartottak is tölem. meghallottam, amondták a hátam na, rajtam ne tanis ijedtem, hogy mvelem. Egy teljes senki sem hívott.

— Hogyan hata hogy ezt a hivatást?

— Két kisgyere radtam özvegyen, kodnom kellett róriban nem túl sok lehetőség kínálkoz nek. En hat elemi székintőnőben, de tulni nem volt mo postamesterként, mint bejárónó, megkérdeztem, minak, ha elmennék, ceni tanfolyamra. ték a választásom tektorról is gondos országgyűlési képv sokat számíthatott kévsé adtam be a si kérelmemet, el Alig volt idő me három váltás fehé kötnyt, fityulát, agunknak kellett go — Nem volt nek lás?

— A fejemmel

Rózsaszentmárton, üvegáras tartály ipari célokra

"Volt úgy, hogy egy nap három gyereket is fogtam"

Beszélgetés egy idős szülésznővel

Vannak az életben apró hétköznapi örömei, ritka, nagy, ünnepléses percek, évtizedekig emlegetett sikerek. A nő számára a legnagyobb, legfellebbezőbb pillanat, amikor életet ad. Az orvosok, szülésznők munkájában az a nagyszerű, hogy napról napra osztoznak ebben az örömben. Nem válhatnak közzombóssá évtizedek után sem, amikor az új élet születésében segíthetnek.

A mai asszonyoknak, akik korszerű szülőtthonokban, kórházakban hozzák világra gyermeküket, szinte elképzelhetetlen, hogy valamikor, főként vidéken a szülő nő egyetlen segítése a bába volt. Orvost csak akkor hívták, ha valami komplikáció adódott.

A szülésznőre nagy felelősség hárult. Ha hívták, mennie kellett, gyakran távol, nehezen megközelíthető tanácsra, hóban, sárban, olykor alkalmi járműveken, sietve, nehogy elkéssen.

Egyeken ma is jól ismerik Potoma Józsefnét, az egykori községi bábát, habár az utolsó szülést 14 évvel ezelőtt vezette le. Őt évtől túllépte a hivatalos nyugdíjkorhatárt ekkor, de kértek, maradjon, mert nagy szükség volt rá. Kissé fáradtan tette le a munkát: szép, de nehéz élete volt.

— 1940 szeptemberében kaptam működési engedélyt, Egyeken, miután befejeztem az égvégső bábaképző tanfolyamot — meséli szapora szóval. — Mikor hazakerültem, falusi szokás szerint kidobolták, hogy új bába van a községben. Ha felmentem a piacra, egymásnak ajánlották az asszonyok, de azért tartottak is tőlem. Egyszer meghallottam, amint azt mondták a hátam mögött: na, rajtam ne tanuljon. Meg is ijedtem, hogy mi lesz így velem. Egy teljes hónapig senki nem hívott.

— Hogyan határozta el, hogy ezt a hivatást választja? — Két kisgyerekeim maradtam özvegyen, gondoskodnom kellett róluk. Akkoriban nem túl sok munkalehetőség kínálkozott a nőknek. En hat elemi végeztem, szintitűnően, de tovább tanulni nem volt módom. A postamesteréknél dolgoztam, mint bejárónő, és egyszer megkérdeztem, mit szólnának, ha elmennék a debreceni tanfolyamra. Helyesltek a választásomat, sőt protektorral is gondoskodtak. Az országgyűlési képviselő szava sokat számíthatott, mert bár kévsé adtam be a jelentkezési kérelmemet, elfogadták.

Alig volt idő megvárni a három váltás fehér ruhát, kötenyt, fityulát, amiről ma-gunknak kellett gondoskodni. — Nem volt nehéz a tanulás?

— A fejemmel nem volt

baj. A 36 növendékből 25-en vizsgáztunk le, a többi elbukott, kiváló minősítést pedig csak ketten kaptunk. Annál több vesződséget okoztak az otthoni gondok. Edesapámra és a bátyámra hagytam a gyerekeket. Közben a testvéremet, aki a családfenntartó volt, behívták katonának. Valahogy — szerencsénkre — sikerült átmenetileg kiharcolni a felmentését. Úgy gondoltam, földet bérelek, hogy a pénzt előteremtsem a tanulásra. Csak hogy az árviz elsöpörte a termést, pénz meg sehol. Májusban úgy látszott, abba kell hagynom a tanfolyamot. Ekkor találtam ki, hogy pénzért vért adok. Így húztam ki valamennyit az esztendő. Az utolsó veredáskor összeestem, hiába, nehezen bírtam már.

Potoma Józsefné ennyi év után is jól emlékszik a vizsgakérdésekre. Tanáraira, akikről alapos szaktudást kapott, úgyszintén. Gyerekeitől távol élni nagyon nehéz volt. Nyolcéves kislánya egyik levelében verse írt neki. Sirva fakadt, mikor elolvasta. A professzor tudomást szerzett a megható kislavélről, a két hétre hazarendelte a növendéket a családjához.

— Az első szülésre emlékszik-e?

— Hogyan emlékeznek! A bátyám katonatársának a feleségéhez hívták. Minden jól ment, az újszülött fiú lett, egészséges. Persze, elmentek hozzájuk a faluból, megkérdezni, hogy „működök”. Ezzel megtört a jég, ezután már engem is el mertek hívni. Volt úgy, hogy egy nap három gyereket is „fogtam”. Nehéz szülés már az első hónapokban adódott. Az anyának leálltak a tolófájásai, jött az orvos, és látva a komplikációt, szaladt telefonálni, hogy a vajúdo asszonyt kórházba vigyék. En közben tettem, amit ilyenkor szokás, és olyan jól ment, hogy utánaküldtem az orvosnak: nincs már baj, mindjárt itt a baba. Igaz, élesíteni kellett az újszülöt-tet, de ép, egészséges volt.

— Sokszor került nehéz helyzetbe?

— Bizony, sokszor nem volt idő gondolkodni, cselekedni kellett. Egyszer egy harántfekvéses magzatot lábra fordítottam. Akkorra már két orvos is szaladt a szomszéd faluból, dicsértek nagyon és kérdezték, hogy mertem megcsinálni. Azt tettem, amit tanultam és amit a helyzet diktált. A 30 év alatt sok nehéz szülésem volt, de arra büszke vagyok, hogy egyetlen újszülött sem halt meg a kezem alatt. Sokszor kerültem nehéz helyzetbe.

Olyan is előfordult, hogy nem volt út a távoli tanyáról a faluba, ötlovasszánkóval mentek az orvosért, s amíg megérkezett, én feleltem az anya és a magzat életéért. A saját lányom gyerekeit is

én „fogtam”. A másodiknál komplikáció adódott, de felismertem, mi a baj. Az orvos ekkor is megdicsért. „Bábi néni, magának röntgenszeme van?” — ezt kérdezte.

— Hány szülést vezetett le?

— Anna idején naplót kellett vezetni, most pontosan mégsem tudnám megmondani. Persze, nem nehez az összeszámolni. Évente átlagosan 170—180 szülésnél segédkeztem. Ebből 120 ikerszülés volt, sőt világra segítettem hármas ikreket is. Sajnos, alig egy hétig maradtak életben, mert kis súlyúak, koraszülöttek voltak. „Divatbábának” nevezték akkoriban, mert — ne vegye dicsekvésnek — jó szaktudással rendelkeztem, szívesen szültek nálam az asszonyok.

Mulatságos esetek is előfordultak. Az egyik leendő apa a vágóhídon dolgozott és a „dögös kocsi” jött a szülésznőért. Váitug biztatta, hogy üljön föl rá, de Potománé megnyugtatta, hogy időben odaér kerékpárral is. Jól emlékszik arra az asszonyra, aki 47 évesen szült és restelkedett a felnőt gyerekei előtt. Alig figyelt a vajúdosra, azon síránkozott, ki neveli majd fel ezt a gyereket. A szülésznő azzal vigasztalta, hogy táncolni meg ennek a kései csemetének is a lakodalman. Az újszülött kislány lett és amikor férjhez ment, nem feledkeztek meg a „bábi néniről” — meghívták a lakodalomba.

Az arnyékos oldal is megmaradt Potoma Józsefné emlékezetében. Némelyik család nemhogy fizetni nem tudott, de a legalapvetőbb dolgokról sem volt képes gondoskodni.

— Ha nem volt köldökfáslí, steril gézzel lekezeltem az újszülött köldökét, aztán a kötényemből lehasítottam egy darabot és azzal tekerem körül. Ha meg az Újtelepre hívták, előre félttem, hogy jutok ki, mert nem volt út, csak mérhetetlen sár.

Villany sem volt sokáig. Bizony, sokat ment, gyalogolt, kerékpározott életében. A szülésznő feladata volt a terheslátogatás is, a szülés után pedig fűrésztelni járt, a gyermekágyasokat gondozta, a gyengébbekhez naponta kétszer is elment. Közben arra is jutott ideje, hogy a Vöröskeresztben tevékenykedjen. Egyeken ő szervezte meg a díjmentes véradást. 1981-ben, a Vöröskereszt 100 éves évfordulóján nem feledkeztek meg róla. Meghívták a debreceni ünnepségre, Centenárium Emlékérmet kapott.

A nyugdíja 1850 forint. Csendesén él idősebb lányával az egykori házban, örömmel lli az unokáiban, kedvence az öt éves dédunoka.

D. Karádi Katalin

Egy nívódíj és ami utána következik...

Az új esztendő első heteiben — országsszerte hagyomány ez — sorozatos értékelések látnak napvilágot az elmúlt időszak eredményeiről és arról, hogy mi várható. Több ilyen téma jelent már meg a Napló ez évi számaiban is, illő tehát, hogy ne maradjon ki ebből a sorozatból az egyik legnagyobb 1982-es „városfejlesztési téma” sem, hiszen — több évi munka után — a múlt esztendőben fejeződött be lényegében az újkerti lakónegyed építése. Ez a hatalmas munka mind méretei folytán (közel 25 ezer debreceninek ad otthont), mind a város-szerkezet kialakításában elő-foglalt helyzeténél fogva különleges figyelmet érdemel. Indokolt tehát, hogy ez alkalommal is foglalkozzunk vele.

Ez még egy érv a téma felvetéséhez: mint azt lapunk is hírül adta, az építés-ügyi és városfejlesztési miniszter az 1982. évi építészeti nívódíjak egyikét ennek az építkezésnek, illetve a lakónegyed létrehozásában legnagyobb munkát végzett három kollektívának: a Kelet-magyarországi Tervező Vállalatnak, a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalatnak és Debrecen megyei városi Tanács Beruházási Vállalatának adományozta.

A kitüntetés után felkerestük Mikolós Tibort, hogy vele beszéljünk az elismerésről, s a további feladatokról.

— Mit ér egy nívódíj? — kérdeztük a KELETTERV műszaki igazgatóhelyettesétől.

— Pénzben sem keveset — kerek 100 ezer forint jutalom jár érte a legjobbaknak —, de ennél sokkalta nagyobb az erkölcsi értéke, mivel a miniszter építészeti nívódíját valóban csak a legkiemelkedőbb alkotások nyerhetik el. Ennek a kitüntetésnek a birtoklása magas rangot ad a kollektíváknak és a munkában részt vevőknek egyaránt.

— Az adományozó oklevélben csak szűkszavú indoklás látható. Részletesebben is szeretnénk hallani: miért találtak olyan kiválónak ezt a lakótelepet?

— Senki sem hatalmazott fel arra, hogy a bíráló bizottság nevében méltassam a munkánkat, de nem hiszem, hogy túl messze járok a szakmai közvéleményben kialakult állásponttól, ha a saját gondolataim alapján próbálom választ adni erre a kérdésre.

Általános értékekre: gazdaságosságra, szervezetségre, határidő-fegyelemre, átlagosnál jobb minőségre itt most nem hivatkozunk, ezek alapkövetelmények, melyek teljesítéséért önmagában még nem jár nívódíj. Az újkerti városrészen viszont ezeken túlmenően négy olyan értéket ismerem, melyek azt az általános gyakorlat fölé emelik.

Az első helyen ezek közül a városrendelési koncepciót kell megemlítenünk. A lakónegyed tisztelet egy, a gyalogosok számára fenntartott útvonal alkotja, a közintézmények túlnyomó többsége ehhez kapcsolódik és ezen a sávon sűrűsödik a beépítés is mind az épületek töme-

gességét, magasságát tekintve, mind a gyalogos forgalom intenzitását illetően. A lakótömbök innét fellazulnak a terület széle felé, tágas, kellemes, jól fásítható és jól lakható térségeket alkotva. A funkcionálisan is hibátlan telepítést a városias és zöldterületi jellegű hatások kedvező arányú keverése teszi mestermunkává. Másodikként a várospolitikai és városfejlesztési elhatározások érdemeire kell hivatkoznunk, melyek jól ötvözték a nagyvonalúságot a realitáserzéssel, és amelyek eredményeként ezen a területen a lakossági ellátás igen magas szintjét sikerült megvalósítani. Ha sorra vesszük, hogy milyen létesítmények szolgálják az ittlakókat — a komplett áruház, üzleti és vendéglátó-hálózat, a gyermekintézmények (köztük az országosan is figyelmet keltett Nevelési-Művelődési Központ), az egészségügyi ellátás, sportpályák, játszóparkok stb. stb. —, akkor úgy gondolom, egyet kell értenünk ezzel a megállapítással.

Az építőipar irányítói számára nyilván nem közöm-

zöldi kapcsolat” kialakulá-sára.

— Mit jelent ez a debreceni városfejlesztésben? Mi következik a nívódíjas lakónegyed után?

— A koncentráció, a tömörítés mértékének fokozatos lassulása, majd a lassú fellazulás megindulása. Már a most épülő töcsökerti lakónegyedben is tovább növekedtek a szabad területek, a parkfelületek, ugyanakkor a beépítési változatos-ságra, színességre való törekvés jól megfigyelhető az

eddig elkészült tömbökben is. Nagyon valószínű, hogy ez a negyed lesz az utolsó „lakótelep” — a szó jelenlegi értelmében —, mivel a hetedik ötéves tervben sorra kerülő építkezések már sokkal kisebb egységekben, alacsony átlagmagasságú mellett, minimális szanálással, a jelenlegi városszerkezetnek nem átépítésével, hanem abba beolvadva valósulnak meg. Ez az új irány jelenti ma országsszerte a továbbfej-lődés útját.

— Köszönjük a beszélgetést és befejezésül szeretnénk, ha felsorolná azokat is, akik legalkotóbb módon részt vettek a lakótelep létrehozásában, s így a nívódíj elnyerésében.

— Borúzs Bernát, az építészeti tervezés fő irányítója, Palotás Lajos, aki a városrendelési koncepciót alkotta, dr. Szabó Tamás, aki-nek a közművesítési rendszer megvalósításában volt kiemelkedő szerepe, Márai József, Sebestyén György és Szilágyi József, akik a műszaki fejlesztési eredmények megalapozói voltak.

Nemes Lajos főüzemvezető volt az építkezés fő irányítója, a beruházás lebonyolításában Nemes Géza és Kovács László közreműködése volt első helyen meghatározó.

zöldi kapcsolat” kialakulá-sára.

— Mit jelent ez a debreceni városfejlesztésben? Mi következik a nívódíjas lakónegyed után?

— A koncentráció, a tömörítés mértékének fokozatos lassulása, majd a lassú fellazulás megindulása. Már a most épülő töcsökerti lakónegyedben is tovább növekedtek a szabad területek, a parkfelületek, ugyanakkor a beépítési változatos-ságra, színességre való törekvés jól megfigyelhető az

eddig elkészült tömbökben is. Nagyon valószínű, hogy ez a negyed lesz az utolsó „lakótelep” — a szó jelenlegi értelmében —, mivel a hetedik ötéves tervben sorra kerülő építkezések már sokkal kisebb egységekben, alacsony átlagmagasságú mellett, minimális szanálással, a jelenlegi városszerkezetnek nem átépítésével, hanem abba beolvadva valósulnak meg. Ez az új irány jelenti ma országsszerte a továbbfej-lődés útját.

— Köszönjük a beszélgetést és befejezésül szeretnénk, ha felsorolná azokat is, akik legalkotóbb módon részt vettek a lakótelep létrehozásában, s így a nívódíj elnyerésében.

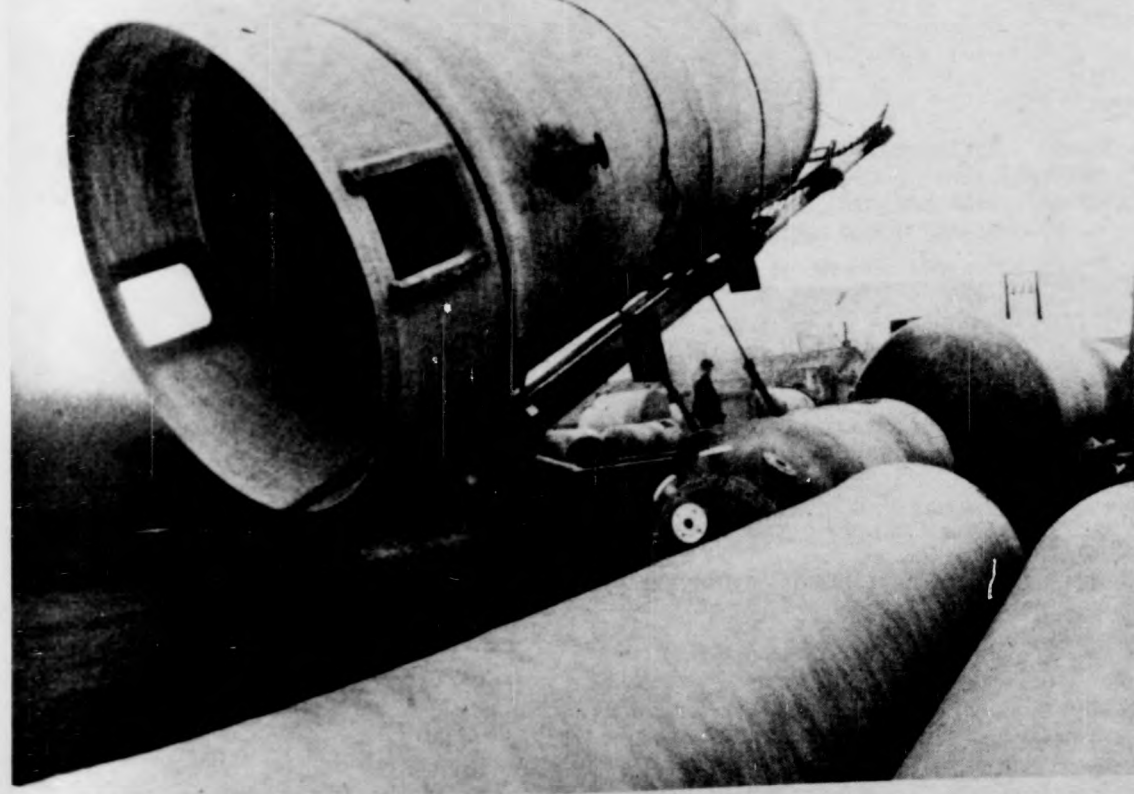
— Borúzs Bernát, az építészeti tervezés fő irányítója, Palotás Lajos, aki a városrendelési koncepciót alkotta, dr. Szabó Tamás, aki-nek a közművesítési rendszer megvalósításában volt kiemelkedő szerepe, Márai József, Sebestyén György és Szilágyi József, akik a műszaki fejlesztési eredmények megalapozói voltak.

Nemes Lajos főüzemvezető volt az építkezés fő irányítója, a beruházás lebonyolításában Nemes Géza és Kovács László közreműködése volt első helyen meghatározó.

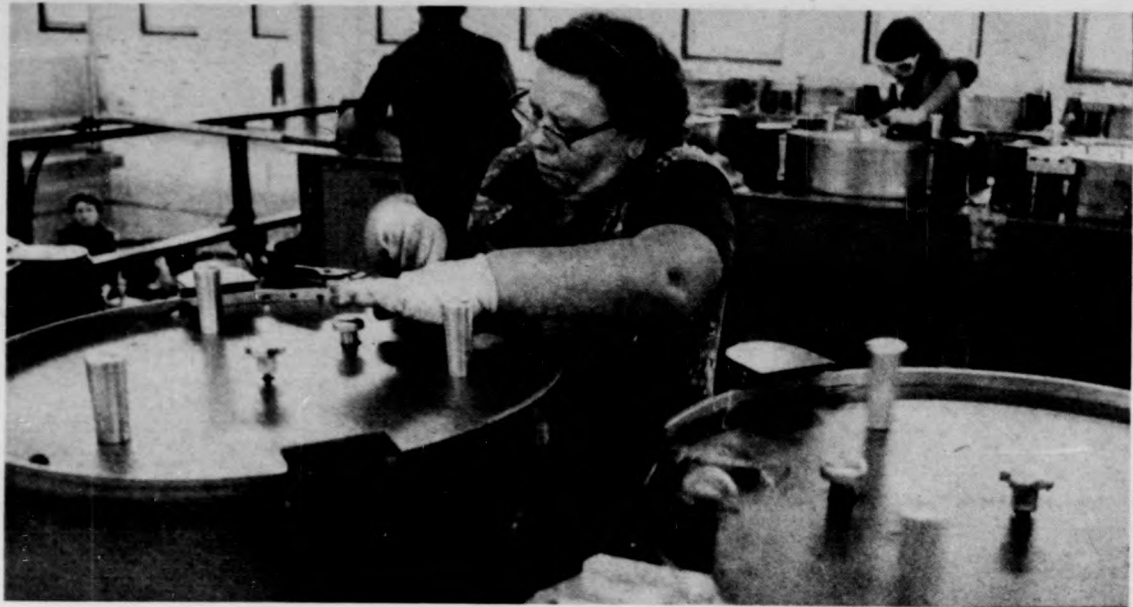
— Köszönjük a beszélgetést és befejezésül szeretnénk, ha felsorolná azokat is, akik legalkotóbb módon részt vettek a lakótelep létrehozásában, s így a nívódíj elnyerésében.

— Borúzs Bernát, az építészeti tervezés fő irányítója, Palotás Lajos, aki a városrendelési koncepciót alkotta, dr. Szabó Tamás, aki-nek a közművesítési rendszer megvalósításában volt kiemelkedő szerepe, Márai József, Sebestyén György és Szilágyi József, akik a műszaki fejlesztési eredmények megalapozói voltak.

Nemes Lajos főüzemvezető volt az építkezés fő irányítója, a beruházás lebonyolításában Nemes Géza és Kovács László közreműködése volt első helyen meghatározó.

Rözsaszentmárton. A Fővárosi Műanyagipari Vállalat telephelyén évente háromezer üvegszálas tartályt és 15 kilométernyi műanyag csövet készítenek, élelmiszer- és vegyipari célokra

Szendrei Istvánné az elmúlt néhány napot lezámítva egész életében a mezőgazdaságban dolgozott

Munkában az ellenőrök

Polírozók

Kapacitásbővítő beruházás

Egyek is bekapcsolódott az egyszer használatos injekcióstű-gyártásba

A MEDICOR debreceni orvosműszer-gyárában bővítéséhez közeledik az a kapacitásbővítő beruházás, amelynek keretében az injekcióstű-gyártás egyik folyamata, illetve részlege, a csőgyártás, Egyekre települt. Mint ismeretes, a vállalatnak 1970 óta van gyártelepe a községben. Az eredetileg széles gyártmánykálá (cseppek, műtőkések, ollók, mentőládák) idővel a sebészeti ollókra szűkült — ezen ollók azonban 75 százalékban tőkés exportra készülnek.

Újabb perspektívát teremtett az üzem számára az injekcióstű-gyártás. Hagyományos injekciós tűk már az elmúlt években is készültek Egyeken, a szóban forgó beruházással pedig az egyszer használatos tűk gyártásához teremtették meg a feltételeket. A MEDICOR debreceni orvosműszer-gyára 1983-ban mintegy 300 millió egy-

szer használatos tűt állít elő, ezeknek a tűknek a csőveit gyártják majd az Egyeken felépített, 1200 négyzetméter alapterületű, új üzemcsarnokban. A próbauzem körülbelül százhusz fős létszámmal kezdődött el január első napjaiban. A beruházás egyébként nem járt nagyobb arányú létszámnöveléssel, mindössze a hagyományos tűgyártás visszafelé fordulásával a létszámot kellett átcsoportosítani. Úgy tervezik, hogy a még szabad munkahelyeket betöltve három műszakban, összesen száznegyvenen (és többnyire nők) dolgoznak majd az új, egykei üzemcsarnokban. A beruházás elkészültével (Debrecenben gépi fejlesztés történt) lehetőség nyílik arra, hogy a MEDICOR debreceni orvosműszer-gyára idővel évente 400 millió egyszer használatos injekciós tűt gyártson.

Január első napjaiban állították üzembe az új csarnok csúszó gépeit

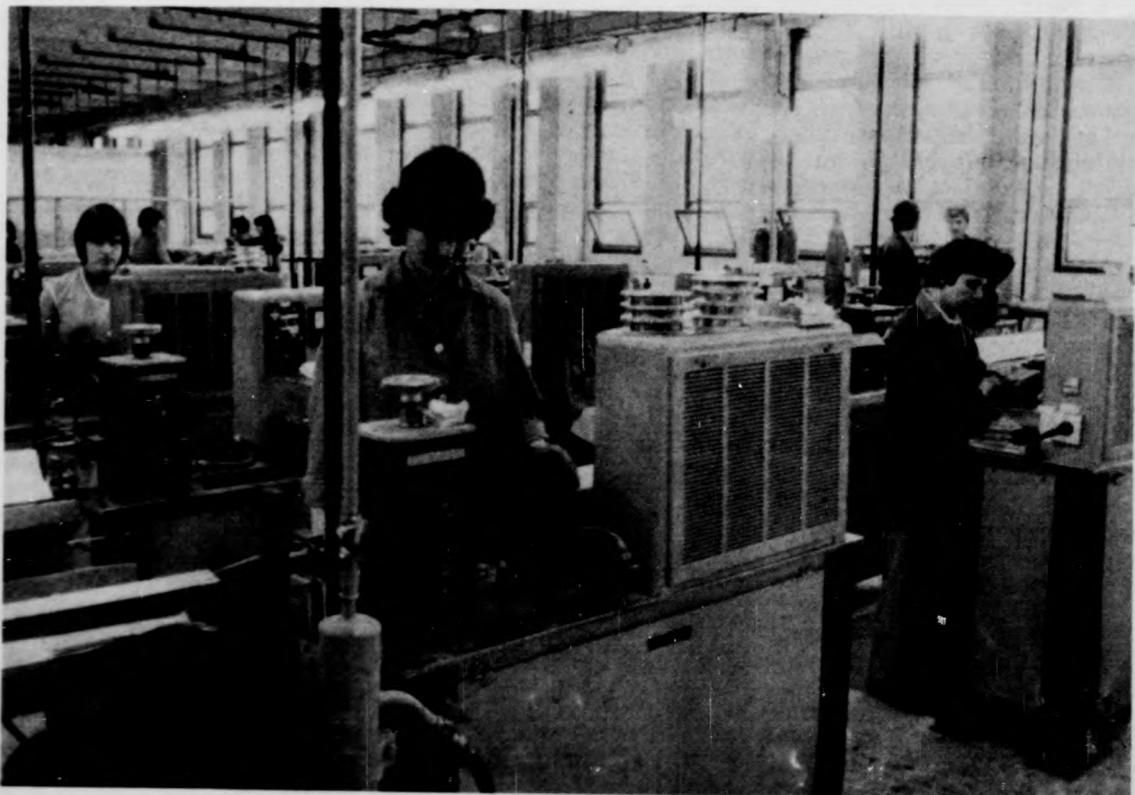
Az ollók végső „poroló” tisztítása

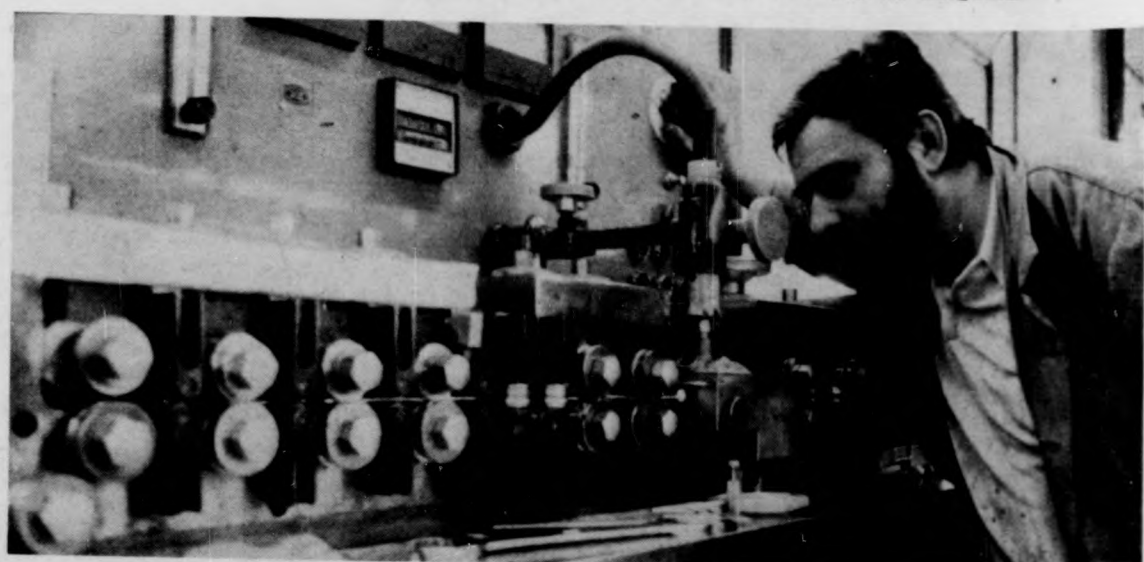
A „rég” gyártelep közörfüzemében

Farkas Antal művezető — ő 1970 óta itt dolgozik

Kevesen kellenek a csővágó automatákhoz

Az egykei Radványi Mihály tizenegy éven át dolgozott Budapesten, illetve Debrecenben, Januártól végre otthon gyakorolhatja a szakmát (Kalmár István felvétel)

Karác

A fenti alliteráció Györgytől való, amíg meg is töltött Karácsony Kubában...

Igen, a Csokonai kiváló énekes a Kubában töltötte. Tettezt Bodnár László debreceni Liszt Főiskola nemzeti Főiskola ratanárával. (A zongoristát látta el.) Ezek gondolom, azt se találni, hogy milyen lobból kerültek odáig, mert a kultúrális megismerés, hogy van-e az embernek, az emberiségnek, az emberiségnek a vendégei replőj lehessenek.

Trefás György emlékezik vissza a Kubára. Tudod — a vilkét is nagyon és telt hangján — a se is csodálatos, de az igazi és feléleket megiscsak, telt jelentette. A hűs meleg, a tenger, a szél selyme, ami után mi így csak áhítozunk, amíg ábrándozunk. Ott valóság volt. Napot, fűrdni lehet ember egyszerűen, hogy december van Közép-Európában a leghosszabbak az évek. (Az olvasó talán ezt a magánteremtést, ami a hivatásam elé is odatolhat Kubába az emlékeiben egyszer el...

— Nem mondom, seim után többször sőt kifejezetten kért, szeretnék máskor — akár egy opera — is —, az ilyesmire, vagy megvalósul. Mindenesetre én a vásznak már utána tehát élményeim, saim valóságosak, ha kissé meg nekem is rűk.

December 18-án Montreál érintésével Havannába. A időeltolódás miatt nap, sőt az első szor is sor került. Be az ottani idő szerint órák léptem közbe (Nálunk éjjel 3 óra fizikailag a legnehezebb koncertterem volt, a színpad a színpad alatt, érezni lehetett zsamos éjszakát. A dalesten Schubertmann-, Kodály-, Ve zart-művek szerepe keltem egy kubai zótól is, spanvolul, minden művet az nyelven szólaltattam.

A következő fellépés Matanzasban volt, körülbelül Debrecen város, a koncert patinás, szép épület telt ház fogadott. Vannában koncerteseményt a volt kossági palotában egy nagy árkádos, barokk épületben. A ségen méltatták.

Talán

N. MOLNÁR

Nemrég volt az Möriz-év, a múlt Kodály emlékének tük. 1983 pedig Babi vember 26-án lesz teneje, hogy me Babits Mihály, s egyik legnagyobb Minden jel arra mutat, hogy a magyar líratörténet emelkedő alakja vé kapja azt a megbecsülést, amelyet a nemzet felzabardító erejű kvel már régen meg Volt idő, a harminc gondolkodok, amikor nagysága vitán felül tán antifaszizmusa n rasztalták el, a felső után pedig valóság sítették a magyar írói formaművészetét rendű kultúrája, ind musa és katolicizm att.

Úgy állították be ellenfele lett volna a forradalom költője

Karácsony Kubában

A fenti alliteráció Tréfás Györgyötől való, amit aztán ő még meg is töltött ezzel: Karácsony Kubában Kodálylyal.

Igen, a Csokonai Színház kiváló énekese a karácsonyt Kubában töltötte. Ott koncertezett Bodnár Lászlóval, a debreceni Liszt Ferenc Zene-művészeti Főiskola zongoratanárával. (A zongorakíséretet látta el.) Ezek után gondoltam, azt se nehéz, kitalálni, hogy milyen alkalomból került oda. Az államközi kulturális megállapodás keretében őket érte a megiszteltetés, hogy a Havannában is megrendezésre kerülő Kodály-emléknapokra szívesnek a vendégei, a főszereplői lehessenek.

Tréfás György szívesen emlékezik vissza kubai turnéjára. Tudod — mondja civilként is nagyon kellemes és telt hangján — a szereplések is csodálatosak voltak, de az igazi és feledhetetlen emléket mégiscsak a karibi tél jelentette. A huszonöt fokos meleg, a tengervíz, az ég, a szél selyme, szóval, ami után mi így téj közepén csak áhitozunk, amiről csak ábrándozunk. Ott mindez valóság volt. Napozni lehetett, fürödni lehetett, s az ember egyszerűen nem hitte, hogy december van, hogy Közép-Európában ilyenkor a leghosszabbak az éjszakák.

(Az olvasó talán megérti ezt a magántermészettől elmenyt, ami a hivatalos program elé is odatolódott, de há! Kubába az ember jó ha életében egyszer eljut.)

— Nem mondom, fellépéseim után többször mondták, sőt kifejezetten kérték, hogy szeretnék máskor is látni — akár egy opera főszereplőre is —, az ilyesmi azonban vagy megvalósul, vagy sem. Mindenesetre én a meghívásnak már utána vagyok, tehát élményeim, benyomásaim valóságosak, ha utólag kissé meg nekem is álomszerűek.

December 18-án Prága és Montreál érintésével érkeztem Havannába. A hatóságok idefoglalás miatt még aznap, sőt az első szereplésemre is sor került. Bejuttatban az ottani idő szerint este 21 órakor léptem közönség elé. (Nálunk éjjel 3 óra, s ez volt fizikailag a legnehezebb.) A koncertterem csodálatos volt, a színpad a szabad ég alatt, érezni lehetett a balszamos éjszakát. Az ária- és dalesten Schubert-, Schumann-, Kodály-, Verdi-, Mozart-művek szerepeltek. Énekeltem egy kubai zeneszerzőtől is, spanyolul, egyébként minden művet az eredeti nyelven szólaltattam meg.

A következő fellépésem 21-én Matanzasban volt. Ez egy körülbelül Debrecen nagyságú város, a konzervatóriuma patinás, szép épület. Ott is telt ház fogadott. 23-án Havannában koncerteztünk. Az eseményt a volt kormányzósági palotában rendezték, egy nagy árkádos, spanyol barokk épületben. Az ünnepségen méltatták Kodály

DE HUNGRIA, UN MENSAJE DE ARTE EXTRAORDINARIO

"La comunicación entre el artista y el público, a pesar de los océanos tan diversos y las distantes latitudes en que viven, se hace evidente a través de la música, que les aproxima en un éxtasis musical. Mas o menos fueron estas las palabras con que expresamos la impresión el martes último el gran cantante húngaro Tréfás György ante los aplausos recibidos — plenos de cálida admiración — en el Centro Coral Intermusical.

Tréfás György, acompañado al piano por su compatriota László Bodnár, de actual un programa selecto, con cinco obras de Schubert, en que incluyó la conocida Sercena y arias de la flauta mágica, de Mozart; De Simón Bolívar, de Verdi; e Juan Simón Bolívar (La Vida por el Zar) de Glinka; Adenas, una canción de Show Boat, del compositor norteamericano Jerome Kern y de nuestro Eduardo Sánchez de Fuentes, "Corazón", que cantó en perfecta lengua castellana.

La excelente voz de bajo del artista, su escuela de canto impecable y su interpretación de verdaderos buen gusto, unidos a una figura apuesto y elegante, cautivaron al auditorio que tuvo el privilegio de escucharlo. No en balde se trata de una figura estelar del teatro Csokonai Színház, de Debrecen y de la ópera de Budapest — ciudad donde es profesor su maestro — y que viene como colaborador de la música de su país, con motivo de la celebración del centenario de Zoltán Kodály, a cuyo honor dedicará oportunamente un programa especial en el Museo de la Ciudad de La Habana, durante su estancia en Cuba.

Fue sorprendente y sorprendente el recital de Tréfás György y ojalá lo volvamos a escuchar.

• María Teresa Gómez Albuerno
Periódico Giron, Matanzas, Cuba, 28-12-82

rő származás és nagy földrajzi távolság ellenére — a zene által azonnal természetessé és kellemessé válik." Többé-kevésbé ezek voltak azok a szavak, melyekkel kifejezte érzéseit a forró elragadtatás tapsait hallván, a nagy magyar énekes: Tréfás György, kedden tartott koncertje után.

Tréfás György, akit honfitársa, Bodnár László kísért zongorán, választékos programot mutatott be: Schubert öt művét, valamint Mozart-, Verdi-, Glinka-áriákat, Jerome Kern észak-amerikai zeneszerző egy dalát, valamint a mi Eduardo Sanchez de Fuentesunktól a „Szív” című dalt, amit tökéletes spanyol-szággal énekel.

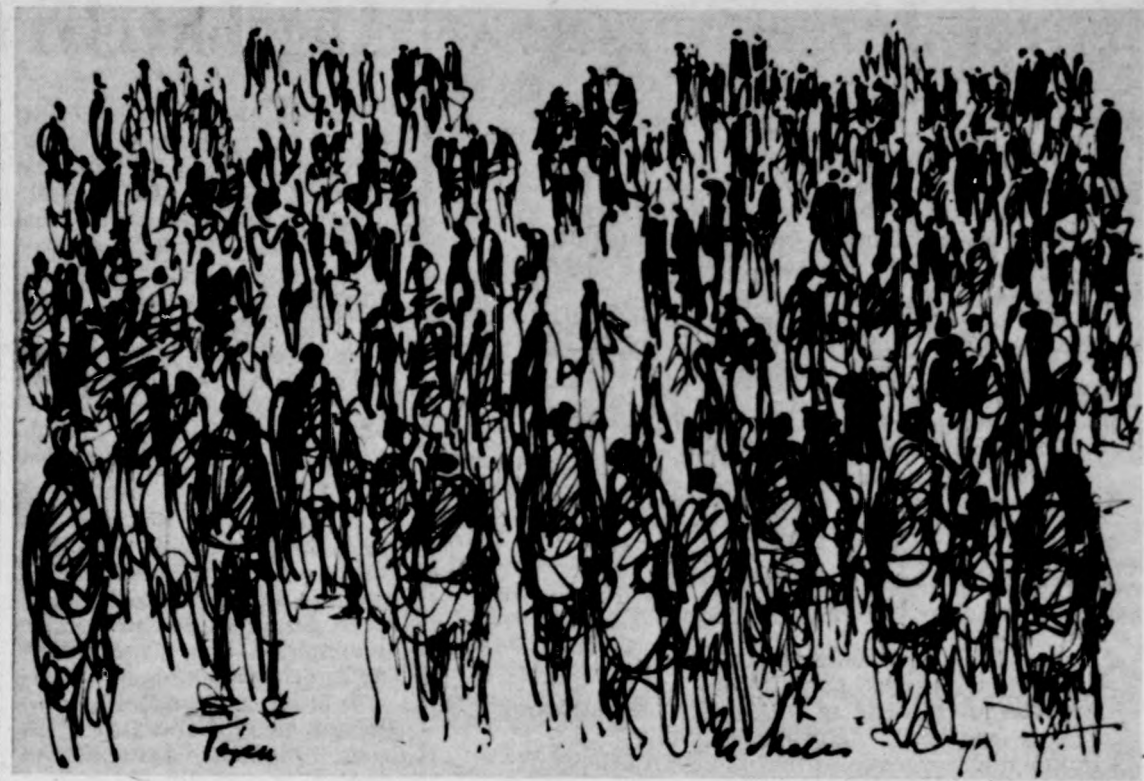
A művész kitűnő basszus hangja, hibátlan énekművészetének iskolázottsága és igazi jó ízlésre valló interpretációja, s megjelenésével és eleganciával párosult. Mind-egy elbűvölő a hallgatóságot, amely élvezte, hogy hallhatta őt. Joggal tekinthetjük őt a debreceni Csokonai Színház és a budapesti opera csillagának — e két városban tanár zongorakísérője is. — Úgy érkezett hozzánk, mint hazája zenei nagykövete a Kodály-centenárium alkalmából — melyet az egész világon megünnepelnek —, ennek tiszteletére mutat be egy különleges proramot kubai tartózkodása alatt a Havannai Városi Múzeumban.

Meglepi és meglepetésszerű volt Tréfás György előadói estje. Bár csak újra hallhatnánk őt.

María Teresa Gómez Albuerno

Periódico Giron (Matanzas, Cuba, 1982. XII. 25.)

(Kálnási Árpád fordítása) (b. z.)

MOHÁCSI REGŐS FERENC RAJZA

Ábrahám Pál: Viktória

BEMUTATÓ A CSOKONAI SZÍNHÁZBAN

Az országos, időszakos nosztalgiahullám elérte a debreceni Csokonai Színházat is. Szívlágyító dallamok, nemes, erős érzelmek; szerelem, önfeláldozás, csillogó honvágy, elszántság, bátorság képeiben érkezett — armúgy a Viktória névre hallgat, műfaját tekintve pedig operett.

Végy egy egzotikus helyszínt, mondjuk Kínát! Végy egy problematikus időszelést, például a két világháború közöttiek közül, közelebb az első világháborúhoz! Végy egy előkelő, úri párt, egy kínai-svéd nagykövetet és annak magyar feleségét; s egy másikat: egy magyar urat és annak kínai hitvesét! Végy feltétlenül egy párt: egy népfélegényt, legjobban, ha cigány, s egy furfangos, nyelvi menyecskeket — szolgálat, komornát természetesen —, és eressz össze őket! S hogy valami konfliktus is legyen: végy elő valahonnan egy harmadikat, a *harmadikat*, egy üldözött, reménytelen, szerelmes úriembert, aki szerette, szereti, s visszaszerelni magának egykori menyasszonyát, a jelenlegi követasszonyt. Rázd össze az egészet — s valami feltétlenül születik belőle. A mesterek: *Ábrahám Pál zeneszerző, Földes Imre és Harmath Imre*, a szövegkönyv szerzői meglehetősen hanyagul kevergettek az alapanyagokat: inkább csak egymás mellé helyezték az elemeket (az operettsémákat), az elegyítést, a vegyítést azonban már nem tartották fontosnak. A rendező, *Versényi Ida* pedig tiszteltetben tartotta a szerzőhármas ílyetén vélekedését: alapvető problémákkal nem foglalkozott tehát ő sem. Például, hogy a darabban nincs *cselekménye*: ami de-

rej magáról mindenki, hogy színpadképesen tud énekelni. Az előadás némely szerepét kettős szereposztásban játsszák. Viktóriát *Pelle Erzsébet*, illetve *Pallos Gyöngyi* alakítja: egyikük sem képes az ének és a játék kívánatos egységét megteremtetni. *Pelle Erzsébetnek* erőteljesebb, kellemesebb a hangja, *Pallos Gyöngyi* valamivel aránytalanabb, kifejezőbben játszik: de a *prima donna*, az *első nő* illúzióját egyikük sem képes fölkelteni. A szubrett — a komorna — *Kállay Bori*, partnerei *Böröndi Tamás*, illetve *O. Szabó István*: az ő hármasuk nyújtja a legelvezhetőbb játékokat (a Mikit alakító *Fésűs Tamás* mellett). *Kállay Bori* a sokadik hasonló szerepét játssza, amit csinál, rutinnal csinálja, de frissen és kellemesen. *Böröndi Tamás* szerletesebb, játékosabb cigánylegény (olykor kicsit rá is játszik). *O. Szabó István* mértékertartó, „nemesebb” figurát formál, s helyenként dicséretesen közel kerül az önrinóhoz. Szépen táncol, valamennyi színész közül a legszebben. A kínai-magyar házaspár *Markovits Bori* és *Fésűs Tamás*. *Markovits Bori* — szubrettszerep az övé is — hallhatóan küszködik szerepe énekes részével, hangját a kórus dúdolása is elnyomja. Kínai lány korában vannak kedves pillanatai, később azonban minden egyéni vonást eltüntet *Ah-Wong* alakjából. *Fésűs Tamás* viszont megnyerő modorban, természetesen, könnyedén jelenít meg egy rokonszenves léhűtőt, Mikit. Kettőzött *Koltay* huszárkapitány, a „harmadik” szerepe is: de mert *Koltay* csak megköszön valamit, illetve bocsánatot kér valamiért, nehéz minősíteni *Molnár Gábor*, illetve *ifj. Mucsi Sándor* teljesítményét. Előbbi — operaelemeként — mindenestre kinlódik, amikor beszélnie kell; *ifj. Mucsi Sándor* egyedül is elbírná e nehez, mert élettelen szerepet. *Farkas Erika*, *Frigyesi Tünde*, *Bán Elemér*, *Tóth József* és *Kiss László* kapott még kisebb feladatot a Viktóriában: közülük *Farkas Erika* *Zsuzsija* méltó említésre. A darab egyetlen vesztese, az elhagyott férj szerepét ugyancsak operaelemek, *Bárány Pál László* alakítja: gátlásosan játszik, szövegmondása nehézkes. De mint figura oly gálans és nemes érzületű, oly hibátlan, s annyira hasonlít a szintén gálans és nemes érzületű ellenfeléhez. *Koltayhoz*, hogy ezáltal a darab egyedüli konfliktusa is értelmet veszti: teljesen mindegy, hogy Viktória melyiküknél marad.

A nosztalgia vak és süket: elég neki egy dal a *honvédbandáról*, egy másik a *hazahívó, vén Kárpátokról*, elég egy veres nadrágos huszáralakulat: ~ hogy köröttük nincs semmi, darab sem, észre sem veszi.

A szereplőgárda — természetesen — úgyszintén kevert: prózai színészek, énekes-táncos színészek, operaelemek sereglenek egybe. Utóbbiak többnyire elszavalják prózai szövegeiket, viszont a prózai színészek közül sem mondhatja

Cs. Nagy Ibolya

Talán a vízözön...

N. MOLNÁR ÉVA BABITS-MŰSORA

Nemrég volt az Ady-év, a Móra-év, a múlt esztendő Kodály emlékének szenteltük. 1983 pedig Babits-év: november 26-án lesz 100 esztendeje, hogy megszületett Babits Mihály, századunk egyik legnagyobb költője. Minden jel arra mutat, hogy a magyar líratörténet eme kiemelkedő alakja végre megkapja azt a megbecsülést nemzetétől, amelyet nagyhatalmú, felszabadító erejű költészetével már régen megérdemelt. Volt idő, a harmincas évekre gondoltok, amikor Babits nagysága vitán felül állt. Aztán antifaszizmus miatt marasztalták el, a felszabadulás után pedig valóságos kiközösítettek a magyar irodalomból formaművészete, magasrendű kultúrája, individualizmusa és katolicizmusa miatt.

Úgy állították be, mintha ellenfele lett volna Ady-nak, a forradalom költőjének, vele

szemben a régi rendet, az ellenforradalmat képviselte volna. S még az a képtelen vád is elhangzott ellene, hogy *A gazda bekeríti házát* című versét a kollektív gazdálkodás ellen írta...

Mára a Babits-kép visszanyerte régi fényét. Az irodalmi köztudatban mindenképpen. Gál István például bebizonyította, hogy Babits nem ellenfele, hanem ellentét-párja volt Ady-nak, miként Schiller Goetheéknak, Arany Petőfinek, Kőlcsey Berzsenynek és így tovább. Irodalomtudósok, köztük Benedek Marcell, Kardos Pál, Rába György bebizonyították, hogy jöllehet Babits tényleg nem volt forradalmár, de individualista, formaművész és katolikus volt, miként az Görömbel András szövegéből kiderült N. Molnár Éva estjén — olyan verskultúra, nemzeti felelősség, minőség-igény, alanyi moralitás, létet

vallató szenvedély feszül költészetében, mely „életművét és magatartását készen kínálja tanulsággul nekünk”.

N. Molnár Éva négy részre tagoló műsorában (szerkesztette Niklai Ádám), melyet a megyei művelődési központ konferenciatermében láthattunk, többnyire az érett, a magányával viaskodó, a megáradt emberi gonosszággal perló, a vak megszokással nem békülő, kedvét vesztett költő szólal meg. A versek egy része nem tartozik a legismertebb Babits-költemények közé, ám jól reprezentálja a költő legfőbb mondanivalóit, a halálsejtelmét, a kitarukozni akarását, a líra mítoszivá fokozott hatalmát, mely egyedül képes újjászülni a beteg énekest. A műsor meglepően letisztult, végül pedig a Jónás könyve interpretálásával a cinkosságot nem vállaló művészt. Az

egyestömbök között, a versek hangulatahoz jól illeszkedve, Mozart Requiemjének részletei csendültek fel.

A vállalkozást siker koronázta. N. Molnár Éva megkezdte a Babits-versek rejtelmét, megfejeltte üzenetüket, ily módon meggyőzően tudta tolmácsolni őket. S ez nem kis feladat, hiszen a Babits-vers, minden formai szépsége ellenére, kevés lehetőséget nyújt az előadó-művész egyéniségének megcsillantására. N. Molnár Éva azonban megtalálta a megfelelő előadásmódot, elkerülte a monotonitást, ugyanakkor nem esett abba a hibába, hogy „alakított” versmondás közben. Produkciójának nemcsak szellemi értékét, hanem fizikai teljesítményét is dicsőítenünk kell, ami különösen a Jónás könyvének magabiztos tolmácsolása közben jutott eszünkbe.

B. E.

Bényei József versei:

A pompeji katona

Elkerülte az örömlányok csábító lantjátékait,
nem ült le kockázni a katonatanyák elé szabad
szombaton,
a szőlő erjesztett levét se szerette szopogatni,
sétált inkább a tengerparton s nézte, hogy
pergi be saruja nyomát a görgő és sárga
homok,
vagy a domboldal felsebzett virágait figyelte,
bölcsőt őszre már zörgőstű
manduláknak.
Kis hülyének hívták a káromkodó társak s
kardja élet is márványba verték
bosszantásul,
pedig nem volt buzi, se bolond, csak nem
akart katona lenni, hanem színész vagy
történetíró,
de az apjának ezt tanácsolták a nagyokos
pályaválasztási szenátorok,
hát szóltanul felvette az angyalbórt, a hátizsákot
és megtanult útemre menetelni,
s mikor már sarkosan álltak az ágyán a lepedők
meg a kifakult lópkroccok,
örsébe küldték a főkapu mellé.
Ott is maradt,
mert éppen egy alkaioszi strófát faragott a fal
színes mozaikkövein
észre se véve a vulkánt, látát és kőgörgeteget,
énekelni szeretett volna, költeni szépívű
verseket s míg nyelve alatt ért az a verssor,
körülvetve a történelemmé dermedő végtelen
közuhatag.

Mára már hős lett a verset kalapáló kiskatona,
de az a sor soha nem született meg, az a ritmus,
az a strófa.
Hősöket csak szül a kor, költők nehezebben
alakulnak,
mert a kénszerű kiskatonákban megmerevedik
a szó,
s történelemkönyvek illusztrációjává kövesül.

Csönd

Lógó nyelvel a kutyák
lőgyöbnének csurgó Holdat.
Sipok üzennek sorban
kattogó vonatoknak.

Lúdbörzik fenn a tető,
oson az ősz a parkban.
Bocsásatok meg. Talán
csak köszönni akartam.

Örök szekér

Vagonok,
idő parányi dobozai,
átlalok a tér
mozdul, indul, torlódik,
hordja a tér lakóit,
hordja az örök szekér.
Múltból hordja jelenbe,
Északról viszi Délre,
s fölkerelve
csattog a sínek kedve
sikoltva, csörögve, felve.

Vagonok,
vörös és fekete dionosauruszok,
csontvázatok a jövendő
rejtő múzeumokba, —
jelenben ősz-állatok,
a mozdony a csorda kolompja,
pásztorai a gépek,
felindul bennük a föld,
átrendeződik az élet.

Vagonok,
tolató bölcsők, temetők,
kattogó metropoliszok,
mozgás energia-telepei,
nyüzítő karavánok,
meghunyaszkodva lapulnak
alátok az országútak.
Leplombált ajtókon
világrendszerek paroláznak
s objektíválódik a látszat.

Vagonok,
száguldjátok!
Világba robozjátok!
Éhesek a földön a rámpák.
Kopogjátok,
dübörögtétek
az üres időbe a föld
türelmetlen szívódobbanását!

Kereső nóta

Keresi a rák a tengert
így megy így
a halál az öregembert
s megtalálja

Árnyéket keres platánfa
így megy így
mécsvilágot kiver árva
nádteők közt

Keresi a kés a testet
éppen így
Krisztusok a fakeszert
s megtalálják

Isten keres rejtő felhőt
éppen így
társat magának a felnőt
s nem találja

Golyó keresi a célját
így megy így
inyencek a teknősbékát
úgy kell nekik

s amíg kimért útján ballag
így megy így
keres végre nyugodalmat
mindegy merre

Tisztást lesnek fázó ózek
éppen így
az árvak a temetőket
s bandukolnak

keresi hajnalnál Napnál
éppen így
s kereszttel vert
földdarabnál
— ott találja

Angol nyelvi művelődés a régi Debrecenben

Január 24-e és 26-a között immár harmadszor kerül sor a Kossuth Lajos Tudományegyetem angol tanszékének országos rendezvényére, az angolszlovák napokra, az angol tanárok, fordítók, angol filológusok éves találkozására. Hogy épp Debrecen ad otthont ennek a konferenciának, annak magyarázata az, hogy városunknak egyedülálló hagyományai vannak az angol nyelvi művelődés területén.

A frissebb eredmények meglehetősen jól ismertek, a hajdan voltokról pedig nemcsak azért érdemes szólni, mert fennmaradt emlékei és eredményei a magyar művelődéstörténetnek egy rendkívül érdekes területére kalauzoltak el, hanem azért is, mert elődeink munkássága fontos és tartalmas üzenetet tartalmaz a ma számára.

Sajátos történelmi és nyelvi helyzetünk adódott, hogy a 17. században Debrecen szoros kapcsolatba került a korabeli Anglia legjelentősebb szellemi mozgalmaival, a reformációk belül széleskörűen radikális egyház és társadalmi-politikai tendenciákat képviselő puritanizmussal, azaz az 1640-es években kirobant angol polgári forradalom ideológiájával. Az erdélyi fejedelemség és az angol udvar diplomáciai kapcsolatai nyitották meg az utat a debreceni protestánsok számára Anglia felé, s keltették fel a Kollégium tanárainak, diákjainak érdeklődését az angol szellemi élet iránt, de elsődlegesen a harmincéves háború dűlései okozták, hogy az ifjú tudósjelöltek, akik azelőtt a német egyetemeken, Heidelbergben és Wittenbergben végezték tanulmányukat, az 1630-as évektől kezdve inkább a békésebb németalföldi akadémiákat, Leyden, Franeker, Utrecht keresték fel, ahol aztán már közvetlenül is kapcsolatba kerültek a hazájukból száműzött angol diákokkal, sőt angol oktatókkal is.

Felforgató eszméket, forradalmi gondolatokat hirdettek ezek az angol „eretnekek”: az hirdették, hogy minden embernek joga van az írás szabad magyarázatára, hogy a megreformált egyházban nem lehet helye püspököknek, hogy az egyház kormányzására demokratikus választott testületek hivatottak, s hogy az embernek egyetlen kötelessége van csupán: tisztességesen és kegyesen élni. Azok a magyar ifjak, akik a nagyírú nyugati egyetemekre mentek ezekben az időkben, szegény emberek tiszta szívével és forró fejű gyermekei voltak; fogékonnyak voltak a haladó gondolatok iránt, s nemigen elégedtek meg professzorai és diáktársaik elbeszéléseivel, hanem közvetlenül is látni, tapasztalni akarták mindazt, amiről az előadásokon vagy épp egy-egy baráti beszélgetés során hallottak. Így érte fel bennük a vágy, hogy mihamar áthajózzanak a csatornán, szétérezzék a forradalommal vehmes szigetországban, beleszippantsanak annak szabadgondolkodással teli levegőjébe. Ezeknek a vándordiákoknak, peregrinusoknak — ahogy akkoriban nevezték őket — egyike volt az a Medgyesi Pál, a debreceni Kollégium nevelője, aki a városnak Mészáros Benedeknél alapította ösztöndíjával, 200 arannyal és 100 bírodalmi tallérral, 1628. november 20-án nekivágott a nyugati világnak és jó egyévi leydeni tartózkodás után kilenc hónappal „a régi — híres, neves és emlékezetes Cantabrigiai Akadémiában”, azaz Cambridge-ben tanult. Pályatársait sem, őt sem az akkor már nagyírú angol színházi világ érdekelte; az új tanok vonzották, az egyházpolitikai harcok érdekelték, amelyek már a forradalmat készítették elő. Cambridge-ben ismerkedett meg a kor legnépszerűbb könyvével, Louis Baily Practice of Piety című hitbuzgalmi munkájával, s s már itt hozzlátott fordításához, estéről estére megmutatván az elvégzett passzusokat az ő „tökéletes” barátjának, Ruskai Andrásnak.

Hol, mikor és hogyan tanulta az angol nyelvet — pontosan nem tudjuk. Lehet, hogy még debreceni diákévei alatt forgatta Calepinusnak 1590-ben Baselben kiadott tíznyelvű nyelvtanító könyvét, de inkább valószínű, hogy leydeni és — természetesen — cambridge-i napjait szentelte a nyelvtanulásnak, ami aztán nem maradt eredmény nélkül, mert Debrecenbe való visszatérte (1631) után, kollégiumi tanárkodása éveiben megjelenette Baily említett munkájának teljes fordítását, a Praxis Pietatis-t, azaz: Kegyes-gyakorlatot. „Jótevőjének”, Debrecen város nemes

tanácsának ajánlotta ezt az első „angliai nyelvből magyarra fordított” művet 1636-ban. Medgyesi példáját egyremásra követték Erdély és az északkeleti végek protestáns tudósai és lelképásztorai. Alig lehetne felsorolni e helyen még csak nevüket is, de egyet mindenképp hadd emeljünk ki közülük, az ugyancsak debreceni Komáromi Csipkés Györgyöt, aki nemcsak neves teológus, szorgalmas fordító volt, hanem kiváló iskolaszervező és kitűnő nyelvész is. Ő alakította ki angol mintára a Kollégium oktatási rendszerét, s nevezetesen magyar nyelvtana és héber nyelvkönyvei mellett ő írta meg az első magyarországi angol nyelvkönyvet is, amelyet Anglicum Spicilegium címmel jelentetett meg Debrecenben, 1664-ben. Komáromi Csipkés is Hollandiából meg Angliából hozta tudományát: kilenc hónapi diákoskodott Oxfordban, ott gyűjtött anyagot nyelvkönyvéhez, amelyre ugyancsak nagy szükség volt Debrecenben. A tudós tanár körül ugyanis valóságos „angol iskola” jött létre a Kollégium falain belül, melynek színvonalát számos Debrecenben készült fordítás (Debreczeni T. István, Csuzi Cseh Jakab, Nógrádi Mátyás munkái) és az akkori debreceni diákok nyelvtudásáról mondott elismerő vélemények bizonyítják. Gazdag angol nyelvű könyvtár gyűlt össze a Kollégium könyvtárában, s ha az 1660-tól a Rabutin-dűlései (1706) terjedő bő nyelvenőt esztendő a Kollégium fénykorának mondják, abban nagy része volt a külföldi — elsősorban az angol szak tudományok és a nyelv folytonos tanulmányozásának is.

Mai szemmel persze kivételként is találhatnánk az egykori nyelvi művelődésben: kizárólag az írott nyelv megértésére, a fordításra készülő kialakítására törekedett, nem az idegen nyelvi beszéd-készség (ma ezt valljuk célként!) kimunkálására. Annál meglepőbb, hogy még így is számos debrecenről jegyzeték fel a kortársak — hazaiak, külföldiek egyaránt — hogy mesterei voltak az angol ékesszólásnak: Dobozy Istvánnak, a város főbírájának (ki egyébként Komáromi Csipkés veje volt) angol tudásáról még sírfelirata is tudósított. Ennek a virágzó angol nyelvi művelődésnek átmeneti hanyatlását hozta a Rákóczi-szabadságharc leverését követő időszak. A Habsburg-erőnyomás az iskolai ügyet is sújtotta, s különösen a protestáns iskolákat sodorta nehéz helyzetbe. Professzorai, diákjai nem kaphattak útlevelet, külföldi — különösen angol kapcsolataikat udvari kémeek vigyázták, s lassan ej is sorvadt az egykori „schola anglica”, elkallódtak a könyvtár angol könyvei, s a Kollégium hajdani nyelvi-művelői szerepét a nyugati és észak-magyarországi iskolák vették át.

A XVIII. század utolsó harmada viszont gyors és kedvező változást hozott az angol-magyar szellemi kapcsolatok terén. Új szelek fújtak az európai nagypolitikában, megváltozott az osztály-angol viszony; a magyar felvilágosodás irástudói pedig egyre nagyobb érdeklődéssel kezdték tanulmányozni az angol irodalmat. A debreceni Kollégium tanárai is el-eljutottak az angol egyetemekre, ahonnan most már nem teológiai tanításokat, hanem az „új tudományok” eredményeit és az angol irodalom újdonságait hozták magukkal. Az ország irodalmárai, a testőrök és barátaik, Pope, Young és Milton műveit fordították, s a debreceniek sem maradtak el ettől az országos méretű szellemi áramlattól. Csokonai Pope Fürtrabals című vigéposzát fordította le, s egy kevésbé ismert debreceni jogász, ifjú Szilágyi Sámuel, a neves kollégiumi tanár fia, Milton Elveszett paradicsomát ültette át magyarra, 1792-ben, négy esztendővel a „hivatalos” magyar fordításnak, Bessenyei Sándor munkájának megjelenése előtt. Majd kétszáz évig lapangott a Szilágyi-féle Milton-fordítás (néhány hónappal ezelőtt bukkant rá a Kollégium Nagykönyvtárában az angol tanszék egyik fiatal kutatója, Molnár Judit), pedig mily jelentős bizonyítéka az egykori debreceniek angol műveltségének, széles kulturális és művészeti érdeklődésének.

Emlékük előtt kíván tisztelni a KLTE angol tanszéke az anglistikai napokon, máig ható érvényű üzenetüket kívánja hangsúlyozni. Azt, hogy az idegen nyelv tanulása, az idegen nyelvi művelődés olyan tényező, amely a múltban és ma is a nemzeti kultúra színvonalát emeli. Pálffy István

Taar

Ferenc:

A kocsmá felől szokatlanul nagy zaj hallatszott. A lámpa alatt szoros körben álltak az emberek, és egymás vállá fölé nyújtogatták a nyakukat. A kör közepén egy fekete szemű, nyakendős úriember produkálta magát.

— Voilá! mondta fuvalzó hangon, s mosolyogva körbejárta a tekintetét — Nos, uraim, elégett?

Előzőleg elkérte Vadász Imre juhászszamadótól a karikagyűrűjét. Belekötötte egy zsebkendőbe, azt beletette egy papircsókba, majd az egészet összegyúrta, meggyújtotta, és a lángoló csomagot a söntéspult bádorgójára tette közszemlére. Amikor a csomó elégett, szétfújta a pernyét. A csomag helyén nem maradt semmi.

— Nos, uraim, elégett? — kérdezte ismét rejtélyes mosollyal.

— El! — hangzott kórusban, s nem tudtak hová lenni az álmélkodástól.

Vadász Imre azonban nem álmélkodott, hanem fenyegetően előrelépett:

— Szszazannyt, hallja! Hát a gyűrűm!

— Tényleg! — csapott homlokára a bűvész. — Ne aggódjon. A gyűrű önné van, uram. Igen, igen, vegye csak elő bátran. Ott van a mellényzsebében.

Amikor aztán Vadász Imre előhúzza onnan a gyűrűt, s úgy nézgette, mint egy csudát, olyan éktelen tapsolás, éljenzés, kiabálás támadt, hogy meg lehetett süketülni. Az emberek megbabonázva nézték az idegen.

— Tudok én, uraim, sokkal különbejt is — mondta. — Azért jöttem, hogy bemutassam a tudományomat. Csak egy előadás! Holnapután este az iparoskörben. Világzsenzáció! Elaltatok egy embert, lezárom légmentes koporsóba, kiteszem közszemlére, és egy nap múlva felkötöm. Jelentkezőt keressék. Nos, uraim, csak bátran, bátran!

A publikum heherészett, ingatta a fejét.

— Teljes felelősséget vállalok — jelentette ki a bűvész. — A kerestet pedig megfellezzük. A tetszhalottat mindenki megtekintheti tíz fillérért, vagy két tojásért. Nos? Lássuk a jelentkezőt!

Az emberek rázták a fejüket. Á, nem jó a halállal komázni! Nem akadt vállalkozó.

Ekkor valaki leghátul megszólalt, hogy ő megpróbálja! Mindenki feléje fordult.

Bernát Illés volt. A kacskakezű.

— Tessék! — intett feléje a bűvész. — Jöjjön közelebb!

Középkorú, tiszta homlokú, meglehetősen elnyűtt férfi közeledett. A két karja helyén üre, kabátujj lógott. A bűvész összeráncolt homlokával, aggodalmasan nézett rá. Már a száján volt az elutasítás, de meggondolta magát. Valaki kell, másképpen nincs produkció. Így aztán meg is kötötték az egyezséget.

Bernát azon az éjszakán nem aludt. Csak fetrengett a

Csillagfény a kút vizén

bikaistálló szalmavackán. Minden nyomorúsága eszébe jutott. De már csak úgy, mint letűnt szenvedés. Mert most minden megváltozhat. Lehet, hogy neki most jött el a Megváltó?

Évek óta azt hallja a bikástól, hogy ne hagyja magát, követele ki a jussát. De legalább a fakezet! Tulajdonképpen igaza is van, hiszen szegény apja, azzal a feltétellel hagyta Lidikére, a testvérhúgára, meg az urára a másfél holdját és a rogyant kis házát, hogy kötelessék őt élete fogytáig tisztességgel eltartani, gondozni, ruházni, mindenben gyámoltani és megcsináltatni neki a fakezet is, a városban. Eleinte minden rendben volt. De aztán, hogy megjött az első, azután a második, majd a harmadik gyerekük, lassanként kikopott a szeretetből, gondoskodásból, kolonc lett a testvére, meg a sógora nyakán. Később már enni sem kapott rendszeresen. A dikó, amit kilöktek neki alvóhelyül a kamrába, kellett az apróságoknak. Attól kezdve választhatott a szénapadlás, vagy télen a bikaistálló között. Ezer szerencséje, hogy a bikagondozó gyerekbarátja, nem fordult el tőle. Örökké útban volt már.

Minden-minden berogyott a múltba, s úgy érezte, csak idő kérdése, amikor maga is utána bukik sorsának.

De most felcsillant a remény!

A minap azt mondta a harangozó: „Ha meglenne a fakezed, meg temetőcsész is lehetnél! Karácsony után újat fogadnak fel, mondta a papunk. Besegítenék. Jó ember a kurátor.” És sorolta, mi lenne a járandósága: évi harminc pengő készpénz, fél hold föld a régi temetőből, ingyen kaszálás, meg húz véka rozs; a sírok gondozásáért is cseppenne mindig valami. Egyszóval, nem lenne többé ilyen senki kutyája! Kicsit aggodalmaskodott, hogyan lenne képes ő a kapát húzni fakézelt, de a harangozó megnyugtatta, látott már egy urat ilyen kézzel, még a szivart is megfogta vele.

A váratlanul támadt reménység úgy rátört, hogy megharagosodott a szemre. Így aludt el.

Másnap délelőtt fölkereste a bűvészt (most már tudta a nevét is, öles plakátok hirdették szerte a faluban, hogy megérkezett Pontelli mester, sőt kézírással az is rajta volt a plakátokon, hogy Bernát Illés lesz a médium!) úgy állapodtak meg előző este, hogy minden részletesen megbeszélnek.

A mester kedvesen fogadta, leültette.

— Mondja csak, barátom, nincsen magának valamilyen betegsége, vagy szervi baja? — kérdezte, miközben ringlített fogpiszkálóról és sűrű ivott hozzá.

Bernát ijedten pillantott rá.

— Nincs róla tudomásom — felelte. — Sose voltam beteg!

— Helyes! — bölintőt, elégedetten a másik. Aztán mel-

A SZ

Louis Ar

„Ugy halmi rossz szerető, akik a randevú mozgalmas életnek során a tálta találkozás sem késett el, a volt az egyetlen amelyen Aragon nem sietett megülni. Mert hogy az aki — cadik évtizedét ezt a kijelentés mindig állt il cinkos viszonyt lással: zaklató éveiben a rennek olyan meg, hogy alig con, 1928 kora abban a város szomorú sorsú Alfred de Musso oly sötét szer vagyis Valencé gyilkosságát is Pedig akkor ma a kommunis Csak hogy mi olyan döntésre gát a belépés később kiderült szóló volt és mől meg kellett jät démonaival végzetes nap. 19 kor meg kellett mazása tiktát, teljes súlyáva rá. Nem nehéz mit érezhetett a fiatal ember, a nővére” közölte. jában a szülőar azért kénszerű rülményt elhallá fiú házasságon tett, s apja az úr. ráadásul tus, aki a család gyám szerepét Aragon, aki épp indult, így ka tetlen leckét a nak arról a dezéséről, amel mindenki „renzett, s amely háborús arcát is már csak ösztö kellett lázadnia.

Hogy ez a ódás a „rend” polgári értékek ismert magára e isták mindent majd a szürre lomban, amel mint tudjuk, alakja lett, az gé ismert ahho letezni ne legy Az Örömtűz (1

lékesen megkér produkció szem karjaival? Bern kérdeztek már len bikaerős, ilyen aszott, mi gépetető volt a senki más, nem babát. Egyszer volt benne ital tépte a két karj nagy vonalakba avatta a tervéb ember, mint má

— Ertem — n

— Néze, nek

— Ha nem kelte év múlva a síró voltam a világo meg sikerül, me menységem. Mi

— Ertem — a haját. — Mondj Bernátnek ősi mondta, hogy it gón, esdeklőn ne

— En soha tötem tegnap. Ha tom a poharat.

A mester ideg

— Oszintén sz veszélyes! Ha b Bernátnek ma

— Írásba ado nem terhel. En

Pontelli meste rost, meg a kisz nyilatkozatát.

— Rendben v tól egy kortyot

— Esküszöm

A falu teljese dott az előadás, viz. Az ablakok ben bűvészmuta erre voltak kívá kacskaka Bernát ség kedvéért m

Mikor aztán zolt koporsót, a zóbbent csend t legzetvételek.

Bernát sápadt

A mester maj ven nézett a sz az érezte, köd

A század tanúja

Louis Aragon (1897–1982)

„Úgy halni meg, mint a rossz szerető, aki mindig kérik a randevútól.” Hosszú és mozgalmas életében, amelynek során a történelem kitérőit találkozik egyikéről a másikra, az alighanem ez volt az egyetlen „találka”, amelyen Aragon végül is nem sietett megjelenni. Végül is. Mert ne feledjük, hogy az, aki — már a nyolcadik évtizedét taposva — ezt a kijelentést tette, nem mindig állt ilyen meghitt-cinkos viszonyban az elműveléssel: zaklatott ifjúsága regényében a reménytelenségnek olyan mélységeit járta meg, hogy alig túl a harmincon, 1928 kora őszén, éppen abban a városban, amely szomorú sorsú költő elődje, Alfred de Musset életében is oly sötét szerepet játszott, vagyis Velencében, meg öngyilkosságot is megkísérelt. Pedig akkor már tagja volt a kommunista pártnak. Csak hogy míg egyfelől olyan döntésre szánta el magát a belépéssel, amelyről később kiderült, hogy életre szölvő volt és maradt, másfelől meg kellett küzdenie saját démonaival is. Az a végzetes nap, 1917-ben, amikor meg kellett tudnia származását, ekkor még teljes súlyával nehezedett rá. Nem nehéz elképzelni, mit érezhetett az a húszéves fiatal ember, akivel „idős nővére” közölte, hogy valójában a szülőanyja, s hogy azért kényserült ezt a körülményt elhallgatni, mert a fiú házasságon kívül született, s apja az az Andreux volt, ráadásul rendőrprefektus, aki a családban addig a gyám szerepét játszotta... Aragon, aki éppen a frontra indult, így kapott feleltetetlen leckét a társadalomról a polgári berendezéséről, amelyet körülötte mindenki „rendnek” nevezett, s amely ellen, miután háborús arcát is megismerte, már csak ösztönösen is föl kellett lázadni.

Hogy ez az ösztönös lázadás a „rend”, a szentesített polgári értékek ellen hogyan ismert magára előbb a dadaisták mindent tagadásában, majd a szürrealista mozgalomban, amelynek Aragon, mint tudjuk, egyik vezetőalakja lett, az ma már elég ismert ahhoz, hogy részletezni ne legyen szükséges. Az *Örömtűz* (1920) vagy az

Órök mozgó (1926) költője, a Párizsi paraszt (1926) nem kevésbé költői regényiroja, aki a fény és a rejtelmek városának annyi ihletett festő- és krónikása után még mindig tudott újat mondani a város szerelmeinek, már régóta az irodalomtörténet lapjairól tekint ránk vissza, holott Aragon hat és fél évtizedet átfogó pályáján — csupán az első nagy nekifutás volt, az első kísérlet annak a „játékszabálynak” az alkalmazására, amelynek lényegét 1921-ben, egy másik regényében így határozta meg: „halálunk előtt minden irányban el kell érünk szél-só határainkat”.

Végletes individualizmus? Az is, ám ugyanakkor a teljes élet, az önmegvalósítás parancsoló igényének bejelentése, hadüzenet a közepszernek, mindennek, ami az „élet megváltoztatása” rimboud-i gondolatának az útjában áll, elsősorban magának a polgári társadalomnak. A szürrealizmus éppen úgy létrehozta a maga radikális szárnyát, mint az ugyancsak individualista szellemiségű romantika a múlt század első felében. Aragon mellett más szürrealisták is beléptek 1927 körül a kommunista pártba, keresve a szürrealizmus és a társadalmi forradalom szövetségének a lehetőségét. Közülük csak Aragon maradt meg, amikor kiderült, hogy ilyen szövetséget létrehozni nem lehet. Helyeztet csöppet sem volt könnyű. Nemcsak azért, mert előbb-utóbb szembe kellett kerülnie tegnapai fegyvertársai- val, s rá kellett szánnia magát arra, hogy szakítson velük (ez majd a harmincas évek elején következik be), hanem azért is, mert a pártban akkoriban eluralkodott az a szűkkeblű szemlélet, amely a forradalmi mozgalmat kizárólag a munkások ügyének tekintette, s éppen ezért bizalmatlan volt minden értelmiségivel szemben, különösen ha olyan nyilvánvalóan „túloldaltól” jött, mint Aragon. Szó sincs tehát arról, mintha a szürrealizmusból valamiféle királyi út vezetett volna a munkások mozgalomhoz, a forradalomhoz. Aragon fejlődését semmiképpen sem lehet evezetelesnek nevezni, még kevésbé diadalmenetnek fölloagnak.

Valójában évekre tellett, amíg megtalálta helyét a kommunista mozgalomban. S ki tudja, mi történik, ha élete legválságosabb időszakában, nem sokkal a „velencei kaland” után, 1928 novemberében, nem találkozik Párizsban Elsa Triolet-val, akinek szerelme, megértése, biztatása éppen azért segítette őt át a válságon, mert a legjobbkor érkezett, hogy a felnőtt férfiban kitöltse azt a szorongó űrt, amelyet a gyászos emlékü családi színháték „letagadott gyermeke” hagyott rá öröklő?

Aragon ebből a válságból mintegy újjászületve került ki, s a harmincas évek közepe, amikor a francia párt is új szövetségi politikát hirdetett meg, már ott küzdött az első sorokban ennek a politikának a megvalósításáért.

A költő Aragon újjászületését a háború, a német megszállás, az ellenállás évei hozták meg: csak 1941-től 1945-ig féltucatnyi kötetet jelent meg, köztük az *Elza szeme* (1942), amely egyszerűen állított emléket a „beteljesült sorstragédiának” és a tisztá emberséget, a reményt felragyogtató szerelemnek:

Egy fényes éjszakán a világot szerteszt
Törött egy zátonyon
jelzőtűz gyűlt a szírtén
S én a tenger fölött ott
láttam égni híven
Elza szemét Elza szemét
Elza szemét
(Rónay György fordítása)

A háború alatt, Aragon írhete nyomán született meg az az új „nemzeti költészet”, amely mind nyelvzetében, mind formájában új utakra lépett, hogy „dalra bírja a dolgokat”, ami — a költőben — a *Rím 1940-ben* című tanulmányát idézve — „talán sohasem volt sürgetőbb és nemesebb hivatás az emberségek mint éppen most, amikor megaláztatása médegyes, lealacsonyítottása teljesebb, mint valaha”.

A felszabadulás utáni években, különösen pedig a hidegháború időszakában, Aragonnak nem kevés támadást kellett kiállnia megezőzödséért. Ahogy egy fiatalabb kortársa mondta: „Aragonot támadni irodalmi műfajjává vált”. Igaz, ő sem volt kíméletlen ellenfeleivel

ÉRTSÜNK SZÓT!

Kis dolgok, nagy nevek

Amikor a hírt olvastam, hogy a gyümölcsfák árusítása megkezdődött, magam is betétem a Lefkovits (Hadházi) u. 3. sz. alatt levő lerakatba, s egyebek között kértem egy debreceni muskotályt is, lévén feltüntetve a szilvafák listáján.

— Nincsen, csak *suháng*.

— Nekem az is jó.

Az ajánlat látatlanban is megnyugtatót, mert az jutott eszembe, amire hadházi atyámfiat is gondolnak a *suháng* (husáng, suharc) hallatán: kb. ujjnyi vastag, ember magasságú, szép egyenes „ágtiszta” hajtszár *suháng* volt a múltban sok-sok lótarló gazda ostorvele. Az én iskolás koromban még pedagógiai segédeszközként sem volt ritka.

„Ezen gondolatok elmém környékétek”, amikor átnyújt nekem az árus felölklömjny bunkón gyufaszál vékony félmeternyi kis jövedt.

E csemetécskének nincsenek hajszálgyökerei, próbáltam felszólamlani. Mert levágta az eke felszedésű, hangzott a nem éppen megnyugtató magyarázat.

A nagy forgalomban (mögöttem idegeskedő kiskertgazdák álltak sorban) nem mertem tovább „kötelkedni”, csupán ennyit jegyeztem meg: „Erről sem igen esznek szilvát unokáink.”

Hát ez lenne ama bizonyos *suháng*?

Ami biztos, biztos, megnéztem, mit mond az Értelmező kézikönyv a *suháng*ról. Erdészeti és mezőgazdasági szakszóként „egy-két éves, 2 m magas csemete”. A nép nyelvében pedig „hajlékony vessző, ág (husáng)”. Ilyennek tapasztaltam a *suhángot* a Kossuth Mgtsz apafai almásában is.

Az én *suhángom* viszont *rendhagyó suháng*. (Ma a rendhagyó dolgok nagyon is divatosak.) Kínján nőtt hajtásáról a költő szavai jutottak eszembe: „Szegény kicsi féreg, nem tudod megnőni.”

A *suháng* hangulánzó szó. Ha vele a levegőbe *suhintunk*, *suhogó* hangot hallunk, s aki evvel kap egyet a fenekére, nem kér másikat. Az én kis csemetém nem képes *suhogni*, mégis *suhángnak* adják el.

lékesen megkérdezte, inkább csak kíváncsiságból, mert a produkció szempontjából nem volt lényeges: mi történt a karjaival? Bernát várta a kérdést. Sokan és sokszor megkérdezték már tőle. Szépen, nyugodtan elmondta hát milyen bikaerős, vastag, piros legény volt, valamikor, nem ilyen aszott, mint az ágon felejtett szilva. A legjobb cséplőpetető volt a környéken. Zsákolni is úgy tudott, mint senki más, nem is a vállán vitte, hanem a karján, mint egy babát. Egyszer megcsúszott a guruló búzaszemeken — igaz, volt benne ital is! —, beleesett a gép dobjába. Rögtön letepte a két karját. Vitte a mentő. Azóta ilyen. És elmondta nagy vonalakban a sorsát is. Miért hallgassa el? Végül beváta a tervebe is: ha sikerül, csősz lehet, és olyan ember, mint más.

— Érttem — mondta tündöve a mester.

— Nézze, nekem már mindegy — magyarázta Bernát. — Ha nem kelek fel a koporsóból, majd eltemetnek. Pár év múlva a síromat benővi a gaz, azt sem fogják tudni, voltam a világon, nem lesznek többet terhére senkinek. Ha meg sikerül, megcsinálatom a fakezet. Ez az utolsó reményemem. Mit veszíthetek?

— Érttem — motyogta a bűvész, és idegesen simogatta a haját. — Mondja csak, sokat iszik?

Bernátnak összeszorult a szíve. Elsápadt. Óh, mért is mondta, hogy italos volt, amikor a baj megessett! Könyörgőn, esdeklőn nézett a másikra.

— Én soha többet már nem fogok inni, uram. Megfogadtam tegnap. Ha sikerül, ha talpra állok még egyszer, elhajtóm a poharat.

A mester idegesen dobolt ujjával az asztalon.

— Öszintén szólva, kissé tartok magától! A produkció — veszélyes! Ha baj történik, engem bezárnak!

Bernátnak még a könnye is kijött, úgy könyörgött.

— Írásba adom, tanúk előtt... magától semmi felelősség nem terheli. Én akartam, én beszéltem rá.

Pontelli mester papírt, tollat hozatott. Behívta a kocsmáros, meg a kizsálgató, azok írták alá tanúként Bernát Illés nyilatkozatát.

— Rendben van — mondta végül a bűvész. — Mostantól egy kortyot sem ihat holnap estig.

— Esküszöm az élő istenre!

A falu teljesen felbolydult. Másnap este, amikor elkezdődött az előadás, tömeve volt a terem. A falakról csurgott a víz. Az ablakokon is fűrtökben lógtak. A másor első felében bűvészmutatványokat láttak, de tulajdonképpen nem erre voltak kíváncsiak. Azt várták türelmetlenül, amikor a kacscsa Bernát tetszhalottá — vagy ahogyan a könnyebb-ség kedvéért mondták: „cethalottá” — váltik.

Mikor aztán betolták a színpadra a nagy, feketére mázolt koporsót, amelynek üveg borította a tetejét, olyan dobbent csend támadt, hogy hallani lehetett a tömeg lélegzetvételét.

Bernát sápadtan lépett elő.

A mester maga elé állította szemközt. Keményen, mereven nézett a szemébe, halkán motyogott valamit. Bernát azt érezte, köd borul az agyára, a pillái elmehezúlnak, le-

csukódnak. Egyébre nem emlékezett. Arra sem már, hogy a teste, úgy kifeszült, mint egy fatörzs.

A bűvész akkor bejelentette, hogy a médium elaludt. Bizonyosság, hogy nem akármilyen dolog történt, ráfekteték az alvót két, egymástól távolabb elhelyezett szék támlájára, egyiket a tarkójára, a másikon a sarkára, a teste alatt középen semmi, de úgy feküdt vízszintesen, mint egy szál deszka.

A tömeg fölmozgott.

A mester megkérte néhány embert a közönség soraiból, vizsgálják meg a koporsót. Miután ez megtörtént, és a tanúk kinyilatkozták, hogy az teljesen csukott, légmentesen zár, nincsen rajta semmiféle titkos lyuk, következett a test koporsóba tétele. Ezt a mester és a segédei végezték el. Ezután ráhelyezték a nehéz üvegezett fedelet. A koporsót átkötötték feszesen madzaggal, majd a végét viasszal lepecsételték, a segédjegyző pedig belenyomta a pecsétgyűrűjét a hitelenség kedvéért.

A korszorúkesztő később eskü alatt állította, hogy olyan népvándorlásra még nem emlékezett, amilyen másnap megindult, amikor a kacscsa Bernátot kitétek közszemlére. Jöttek még a messi tanyákról, szomszédos falvakból is. Gyalog, lovon, szekéren. Hosszú sor kanyargott a koporsó mellett. Volt, aki ájuldozott, amikor belénezt. Volt, aki sírt, jajveszékelt. Más pedig hangosan imádkozott. A többség komor ábrázattal vette tudomásul a csodatételt és úgy vélekedett, hogy Bernát még okvetlenül él, mert csupa verejtékes a homloka.

Egész nap jött a nép. Gyűlt a pénz. Gyűlt a sok tojás. Sötétedéskor visszavitték a koporsót a színpadra, s lezárták a kasszá.

Ekkor jelent meg a Lidi az urával, meg két szomszédal. Az asszony, amikor meglátta üveg alatt a testvérét, elsírta magát. Imre, az ura nem érzékenyült el, éppen csak odapillantott, és máris a bűvész úr holléte felől érdeklődött. Jött is az a mandzsettáját gombolgtatva, már készülődött az esti előadásra.

— Miben lehetek szolgálatukra?

Bemutatkoztak. Kezet fogtak. Imre tiszteletudóan levette a kalapját.

— Uram... én vagyok ennek az embernek a törvényes gyámja — mondta, s fejéve a koporsó felé intett. — Mi segéljük, gondozzuk, mert magatehetetlen. Azért is jöttünk, hogy azt a pénzt, ami Illésnek járna, nekünk tessék leszámolni.

— Sajnálom — rázta fejét a mester. — Én övele állapotam meg, csakis neki fizethetem ki.

— Csak hogy Illés még zsebre sem tudja tenni. Elveszít-heti. Ellophatják tőle, kihúzzák a zsebéből. Ki felel érte? Ezek az emberek itt tanúsíthatják, hogy megállapodtunk vele, mármint Illéssel, hogy biztonságba helyezzük a járandóságát, magától átvesszük papír ellenében, tanúkkal.

A mester rázta a fejét. Illés neki erről nem tett említést.

— Arról már nem is beszélve — folytatta Imre — ha megkapja, rögtön el is prédálja, megissza. Mi igazán csak a javát akarjuk.

A tudósítói zsargon szerint már általános iskoláinknak is *aúljuk* van. Egyet és mást eddig is tudunk az *aúlról*, pl. azt, hogy a latin nyelvnek görög kölcsönszava. Jelentése: 1. külső udvar, *aula pastoris* a pásztor udvara, azaz elkerített hely marhák számára. 2. A: fejedelmi, királyi, császári udvar; palota; a palota legdíszesebb terme, *aula invidenda* 'irigylendő aula'. B: az udvari nép, az udvartartás. Ilyen értelemben neveztük *aulának* a Habsburgok bécsi udvarát, s illettük a meglehetősen rosszalló hangulatú *aulikus* jelzővel az *aúlhoz* hú arisztokratákat. 3. A középkor óta az egyetemek dísztermét, amelyben az ünnepeket rendezik, a tudósokat doktorrá avatják *aula* névvel nevezik. Ez a hagyomány a mai napig világszerte fennmaradt.

Általános iskoláinknak ez idő szerint még nincsenek ünnepek tartására rendelt külön dísztermek. Az efféle alkalmak színhelye az időjárástól és az ünneplő tartalomtól függően az iskola udvara, tornaterme, vagy tágas előcsarnoka, zsihongója. Ez utóbbiakat avathatta a tudósítói elegancia az előkelő hangzású *aula* rangjára. Ilyesmí lehetett az az *aula* is, amelyben — mint arról a tévé hírt adott — Békásmegyeren bútorvásárt rendeztek.

Bizonyára nem ártana általános iskoláink oktató-nevelő munkájának, ha meghagynák az *aúlát* az egyetemeknek, meg annak a néhány királynak, kiket a történelem itt felejtett. Az *előcsarnokok*, *zsihongók* pedig maradjanak annak, amik eddig voltak! Bennük is lehet tartalmas, szép ünnepeket rendezni.

És ne terjesszük feleslegesen az előkelősökdő idegen szavak ragályát!

E. Kiss Sándor

Mensáros László:

„Csak a szépre emlékezem...”

„Mindenkinek azt hiszi, hogy nem aggodom a szépre emlékezésem miatt, hogy a jövőben el. Szóval, de, lehet, még továbbra is. A jobb emberrel... (Gondolj: Ejjeli menedékhely.)
Kértem a Napló - Juhari Napló elvételét
1983. január 17. *Mensáros László*

Mensáros László

— Csak a szépre emlékezem — kezdi a beszélgetést Mensáros László, aki akkor került a Csokonai Színházhoz, amikor a mottónak szánt mondat Halász Rudolf dalszövegéből, Hajdú Júlia megemlékezésében rejtőn szövegévé vált: 1952-ben.

Mensáros Lászlóval most, több mint harminc év múltán a megújított debreceni színház falai között idézzük a pályakezdés emlékeit. Az igazgatói szobát kaptuk meg erre a beszélgetésre; a Kosuth-díjas, kiváló művész lépteivel ki tudja hányadszor veszi már számba a hatalmas helyiség hosszát, a járkálás talán könnyíti, hogy gondolatai közül kirotálja a szükségteleneket.

— Az egész pályát itt kezdem, mert a főiskolát nem végeztem el — két év után kitétek —, mindent itt tanultam tehát. Tapasztalatból, Téry Árpádtól, Solti Bertalantól, Szende Bessytől. Itt életem meg az eszmélkedés kamaszkorát: csodálkozással, ámulattal, hittelt, hiteltelenséggel, reménnyel, kétségbeeséssel. Itt vette kezdetét a szakmai pályám is. Ma is gyakorta rajtakapom magam egy-egy próbamódszer, szerelemzés, hozzáállás során, hogy igen, erre Debrecenben jöttem rá, erre már Debrecenben rájöttem...

— Emlékezetes alakításait a színház történetét is jegyzi, Soós Imrével mint „két ragyogó fiatal tehetséget” említi, az Ejjeli menedékhely kapcsán azt írja, hogy „Mensáros László a Színes szerepében döbbenetes és nagy. Itt és ekkor nyílt ki igazán. Élmény volt látni!” A Téry Árpád rendezte Hamletben „jutott el igazán a színes csúcsra, Hamlet-alakítása a ritka nagy színházi élmények egyike volt.” On hogyan emlékszik ezekre?

— Voltaképpen segédszínésznek szerződtem Debrecenbe. Gogol Revizorát mutatták be akkor Szendrő József vendégrendezésében. Ő előtte látott engem valami egészen jelentéktelen, majd-hogynem statisztaszerepben a Néphadsereg Színházában, és megérezhettem valamit, mert kiharcolta a számomra Heszta-kor szerepét. A szakma gyermekcipőjében jártam akkor, eszközeim sem voltak az alakításhoz, de már akkor is az idősebb szerepek vonzódtak a Villa a mellékutcában idős diplomatájának szerepében, amelyben Pesten Uray Tivadart láthatta a közönség, éreztem igazán, hogy otthon vagyok, nemcsak a játékban, hanem a megformált figura sorsában is.

Néhány fal választ el bennünket a nézőtér folyosóitól, ahol már szállingózik-várakozik a közönség, a XX. század című előadóra két nap alatt minden jegyet megvették a debreceniek. Fél óra múlva Mensáros arra a színpadra lép, ahol 1954-ben Rómeóként, aztán az Armády és szerelem Ferdinándjaként remekelt.

— Egyik szerepet sem szerettem igazán, sem a Rómeó és Juliában, sem Schiller tragédiájában nem éreztem otthon magam. Hanem Karinth Ferenc Ezer év című színműve! Sorsforduló volt, olyan szenzációs karakterszereppel, mint a Rudányi báróé. Ott találkoztam végképp a pályá lényegével. A másik két fontos állomás, közvetlenül ennek szomszédságában, Gorkij Ejjeli menedékhelyében a színész, majd a Hamlet...
— Ez a siker vitte aztán Pestre?
— Nem egészen, mert a Shakespeare-bemutató után egy évig még itt voltam, Horvay István Shaw-darabjában, a Fekete papagájban játszottam. A fővárosba kerülést sohasem firsziroztam. 1957 augusztusában — a „Csak a szépre emlékezem” jegyében nem szeretnék beszélni róla, milyen előzmények után — szerződtem a budapesti Madách Színházhoz.

— Debreceni éveim egybeesnek az idősokkal, amely meghatározó jelentőségű volt a Csokonai Színház fejlődésében. Milyen emlékeket hagyott ez az öt esztendő a színházi életéről, műhelymunkáról?
— Olyan intenzív színházi életet, amit az akkori igazgató, Téry Árpád megteremtett, azóta sem tapasztaltam. Egy ügyről volt szó akkor, valamennyiünk küldetése volt a fontos, nem pedig az egyéni szerepekért folytatott marakodás. S bár a színészeknek már akkor is nehéz természetűek volt, valamennyien Téry bölcs védelmét élveztük, debreceni éveim kezdetén így nem ismertem a pálya — azóta megszennvedett — buktatóit. A mai napig megbocsáthatatlannak tartom, különösképpen debreceni viszonylatban, hogy Téry neve letűnt. Emléktáblát, ha nem mellőzött, érdemelt volna a megszépült színház előcsarnokában. Számomra rajta kívül minden más sokadrangú kérdés ezzel a várossal kapcsolatban. Téry volt az első, a minden. A mester, akitől tanultam. Micsoda társulat volt az! Orkényi Éva, Andaházy Margit, Márkus László, Simor Erzs, aztán Vámos László, Blum Tamás, Berényi Gábor, országos hírű előadók... Most talán csak a kaposváriak vívtak ki maguknak olyan hírnevet, mint annak idején Téry jóvoltából és szellemében a debreceni társulat. Szívem szerint a mai előadóestemet is az ő emlékének ajánlanám, rányomatnám a plakátra, hogy Hommage à Téry...

— A színház tehát igen, de vajon a város otthona volt-e annak idején?
— Nem mondhatnám. Itt laktam a sarkon — az igazgatói iroda ablakából a színesztrion felé mutat —, a klinikán voltak kedves barátaim, aztán egy-két este a Bikában vagy a színészklubban... ennyi. Két gyermekem itt született — azóta van öt unokám —, az egyik itt él. Mégsem vagyok gyakori vendég Debrecenben, ha fellépésre hívnak, szívesen eljövök, de családi látogatásra messze van ez a város Budapesttől. Legutóbb decemberben jártam itt, ugyancsak a XX. századdal, előtte pedig valamikor ősszel, a Hosszú vágta című magyar-amerikai film forgatásán.

— Többször is szóba került előadóestje. Több mint 15 éve, hogy először, hatalmas sikerrel, bemutatta az Egyetemes Színpadon...
— ...és azóta még vagy ezerkétszázszor, de szerintem most sem veszítette el időse-

rűségét. Hogy mindig ezzel lépek föl, annak persze az is az oka, hogy nincs más műsorsorom. Új összeállításba nem merek belefogni: öt éve megpróbáltam az infarktust, aztán két súlyos erőtlen esetem át. Műanyag erek hálóznak be, óvatossá kell lennem, hogy kimondhassam azt, amit még ki kell mondanom.

— Közelebb a hatvanhoz, mint az ötvenhez, elégedettséggel tölti el, amit csinál?
— Á, dehogyan! Senki sem tud olyan lenni, amilyen szeretne, senki sem tudja tökéletesen megvalósítani vágyott énjét. A Madách Színházban mostanában játszott szerepeim — a Ványa bácsiban, Az öltöztetőben, a Kedves hazugban és a Kései találkozásban — azt mutatják, hogy „föllazultam”, vagyis több sorsra rezonálok. Ez viszont

(a rádióval, filmmel, tévével együtt), no meg az, hogy eddig eléggé könnyelműen éltem, ki is merít. A magánélettemre már nem pazarolok energiát. Sehova nem járok, senkivel nem érintkezem. Zene-t hallgatok otthon — rengeteg lemezem van —, olvasok, pihenek. Erőt gyűjtök a színpadra, a szerepre. Önmagammal — a közönségnek tehát.

A Napló vendégkönyvébe, hosszas töprengés után, nem a saját szavait jegyzi be Mensáros László hanem Gorkijtól idéz, az Ejjeli menedékhely Szatyinjának szövegét: „Mindenki azt hiszi, hogy önmagának él, pedig kiderül, hogy a jobbért él...” A szerepeit, a szerepeiben élő színész, lám, még ezzel az udvariassági gesztussal sem tud kibújni a borból.

Juhari Nagy János

Az Állami Hangversenyzenekar Debrecenben

Tizenkét nagyzenekari bérleti hangversenyből hetet adnak városunk szimfonikusai, két esetben vendégek a muzsikuskok. A krakkóiak kivételével magyarok: három budapesti és egy szegedi együttest hallhatunk az évadban. Ezt igen egészséges arányban tartom, feltételezve, hogy MÁV-filharmonikusaink is hasonló mértékben színesítik más városok hangversenyét. Más kérdés a szervezés: e sorok megjelenésekor már utána lesznék a január 17-i, egyórás eltolódással is egy napra eső két koncertnek — pedig elképzelhető, hogy a debreceni zenészek szívesen meghallgatták volna pesti MÁV-szimfonikus kollégáikat. Ráadásul ez helyi szervezés kérdése és összesen 3 hangverseny van a hónapban!

E rövid bevezetés után essék szó az Állami Hangversenyzenekar január 12-i hangversenyéről. Világot járó együttesünk nemzetközi elismertsége óhatatlanul hat a kritikus előzetes beállítódására, de ha ehhez a jó koncert meghallásának kellemes érzése is társul, miért ne egyezhetne a kettő? A közönség elsősorban a műsor második felét kitöltő Stravinsky: Petruska-balletzenére reagált nagy tetszéssel és nem is érdemtelenül. Ez a zene annyira karakterisztikus, benne a vásári sokadalom sokszínű zsvajától a megindító költői bensőségig, annyi minden megvan — és oly zseniálisan megkomponált — meghangszerelt formában —, hogy a balett látványára nincs is szükség. A zenekar tudja a művet, Fischer Iván ért a lényeg kiemeléséhez, a zenészek értik is, mit akar: mi kell ennél több?

A hálás záró műsorszám előtt Richard Strauss műveiből hallottunk kettőt. Az első egyike a szerző legkésőbbi műveinek: 1945-ben, 81 éves korában írta a Metamorfózisok című, 23 vonós szolistát foglalkoztató variációsorozatát. A műsorban másodikakat, az I. Esz-dúr kürtversenyt 19 éves korában komponálta (apja kiváló kürtművész volt). Közvetlen hatása ennek a fiatalkori zsenének inkább van, mint a meglehetősen egyanyagú és csak vonós

Modernség és tradíció

Horváth Árpád színházi írásai

„Horváth Árpád debreceni színházgatói működése a magyar vidéki színház két világháború közötti korszakának kétségkívül figyelemre legméltóbb vállalkozása volt, mert merész elszárással azt tűzte ki célul, hogy a Csokonai Színházat az idők szolgálatára és legújabb művészi törekvéseinek például szolgáló intézményévé tegye” — írja Béber László a Debreceni színház története monográfia egyik fejezetében. Most, hogy a Gondolat Kiadó Modernség és tradíció címmel közel 500 oldalas válogatást adott közre Horváth Árpád színházi írásiból, hozzátehetjük: mindaz, amivel Debrecenben ez a zseniális igazgató-rendező megpróbálkozott, sokéves színházi tapasztalatának, színházról alkotott elképzeléseinek szintézise volt. Erről vallanak Horváth Árpád színházi írásai.

A kötetet dr. Rácz Lajos szerkesztette, ő írta a bevezető tanulmányt is, amelyben megrajzolja Horváth Árpád pályaképét. Horváth Árpád 1899-ben született Désen, a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett magyar-német nyelv és irodalom szakos tanári diplomát. 1921-től kezdve jelentek meg recenziói, színházkritikái a Független Szemlében és ezek a cikkek indították el színházi pályáján. Hevesi Sándor figyelt fel a friss, modern gondolatokat megfogalmazó fiatalemberre, s vitte maga mellé gyakornoknak. Később rendező, majd főrendező a Nemzeti Színházban. Az 1930-as években a magyar színjátszás legeredetibb tehetségei között tartják számon, nincs híján az elismerésnek sem. Életének drámai fordulata, amikor 1934-ben, harminctöves korában nyugdíjba küldik. Akkor, amikor alkotóereje teljében van, amikor szuverén egyéniségként van jelen a színházi életben. Elete ezek után hanyattatás, vergődés. Még egy nagy szárnyalása van: a debreceni kísérlete. A negyvenes években a Vigaszínház rendezője, utat talál az illegális mozgalomhoz. 1944-ben úgy távozott, hogy biztosat máig sem sikerült megtudni tragikus sorsának beteljesedéséről. Letartóztatták és kivégezték — ismeretlen körülmények között — 1944 decemberében.

A Modernség és tradíció kronologikus válogatás Horváth Árpád szellemi örökségéből. Törzskékek, vázlatok, recenziók, színházkritikák, rendezőpéldányok részletei, beadványok, levelek, tervezetek, jelentések. Vannak a kötetben olyan írások, amelyek megjelöltek a különböző korabeli folyóiratokban, de vannak olyanok is, amelyek a hagyatékából kerültek elő. A válogatás módját és lehetőségeit ad arra, hogy végigkísérjük ennek a rendkívüli embernek a szellemi kalandozásait, színházi koncepciójainak kialakulását. Színházkritikáiban mindig a drámák irodalmi értékeiből indul ki, és sokat foglalkozik a mű színpadi megjelenítésének művészi kérdéseivel. Horváth Árpád színházi világlátásának központjában a „modernség és tradíció” kérdéskomplexuma áll. Úgy érzi, a XX. században nem születtek olyan drámák, amelyek a modern ember konfliktusait olyan általános érvényűen tudnák megfogalmazni, mint a görög drámáiról, vagy később Shakespeare. Eppen ezért fontosnak tartotta a tradíciók őrzését, a remekműveknek a kor akusztikájára történő „áthangolását”. Így vall erről: „Tradíció, hogy az elmlített klasszikusokat — és éppen ma fokozottabb hivatással és szükséggel! — játszani kell, de a hogyan kérdésében egyetlen alapelv a döntő, amittől rendező nem tekinthet el: hogy a mű szellemét annak teljes épségében a mai nézőhöz, az 1929-es közönségéhez minél szuggesztívebben közel hozza. S itt van a tradíció és a modernség egyik esztétikai és kritikai találkozáspontja.” Ebből a koncepcióból egyenesen következnek, hogy Horváth Árpád színháza elutasítja a deklamáló stílust, nincs helye benne silány műveknek, igazi értékek bemutatására vállalkozik.

Életművében különleges helyet foglal el Az ember tragédiája színpadi adaptációja. (Az ember tragédiája a színpad szempontjából). Modern, újszerű rendezése éppen Debrecenhez kötődött. Milyen izgalmas kísérlet lehetne Horváth Árpád szellemében színre vinni a Tragédiát! Tanulmányai (A „Lenni vagy nem lenni” helye a Hamletben, A modern Racine, Nemzeti és kultúrsház) és a Shakespeare-ről tervezett könyvének jegyzetei azt a rendezőt mutatják be, aki a színházról, a színházi alkotóművészetéről vallott nézeteivel mérföldkövet járt kortársai előtt. Beadványai, tervezetei (Tájékoztató a Csokonai Színház 1936/37. évi művészi programjáról, Beadványtervezet Gömbös Gyula miniszterelnökhöz, Magyar Szalzburgot stb.) előrevetítik egyéni sorsának tragédiáját. Mert ez a nagy műveltségű ember álmodozó is volt. Úgy vélte, hogy az a tűz, ami benne lobog, másokra is szikrát vet, és a magyar színjátszást európai színvonalra emelheti, a Nemzeti Színházat pedig értékörző, de ugyanakkor modern intézménnyé alakíthatja. Abban a társadalmi közegben, amelyben élt, magára kellett maradnia! A kötet utolsó írásai színházi álmairak, terveinek vázlatai. A háború számunkra legpusztítóbb évében, 1944-ben azon töpreng, hogyan lehet a színházi életet újjászervezni a háború után. Ezek pusztuló életének utolsó szellemi dokumentumai.

Írásai értékállóak, olyan tradíciók, amelyek segíthetik a modern színházat, most is, és a jövőben is.

Filep Tibor

DURKÓ GÁBOR RAJZA

DURKÓ GÁBOR RAJZA

Hallo!

— Mond, eled nyoddal?
— Nem, roppant zűlis ismeretek

— Az én lányom...
— De hát lányom mi.
— Dehogynem ritonnal jár!

— Hát még s...
— Kérde a háziasz...
— De igen, e...
— nagyon rendese...

— Ejszakára...
— alá teszem a p...
— Ez nálam...
— san felpoalva o...

— Drágám, én...
— Nem, de v...
— volt az első!

— Leidig ur...
— kése a munk...
— Bizonyára o...

— Képzeld, B...
— ságlközvetít...
— Hát aztán, a...

— A férjem...
— jutnak az esz...
— Gyermek...
— Dehogyan, ad...

A kis béka így...
— Most table...
— golyától.

— Van már e...
— letöltése után...
— igazgató.
— Két tervem...
— let.

Egon Schöber...
— Egyáltalán...
— váncskodik...
— kapható.

— Sehogy sem...
— ják folyton a...
— ékszer, bunda, a...

Az egyik vá...
— Szereted a...
— Igen, külön...
— mű keringőt!

Ágy

Feleség: Na...
Férj: Ki va...
valakit?!

Feleség: A...
van itt! Új...
ajánlatok kü...
Férj: Aludj...
már késő van...
Feleség: Ha...
szunk, akkor...
egy olcsó utat...
Férj: Az al...
csóbb...
Feleség: ...
csak aludni a...
Férj: Mier...
akarsz?

Feleség: M...
lencsében!

Férj: Min...
ezt mondd.

Feleség: I...
Venice csod...
dola, galamb...
nászjzskala...

Férj: Men...
Feleség:

Hallottuk valahol

— Mond, elégedettek voltak a szüleid a bizonyítványoddal?
— Nem, roppantul mérgesek voltak amiatt, hogy szexuális ismeretektől egyest kaptam!

— Az én lányom éppen a hangváltás korában van.
— De hát lányoknál egyáltalán nem fordul elő ilyen.
— Dehogynem: kiadta a tenor útját, és most egy baritonral jár!

— Hát még senki sem ajánlott magának munkát? — kérdezi a háziasszony a koldustól.
— De igen, egyszer már előfordult. Különben mindig nagyon rendesek voltak hozzá az emberek!

— Ejszakára a biztonság kedvéért mindig a párnám alá teszem a pénzemet.
— Ez nálam nem lehetséges, nem tudok olyan magasan feljelpolcolva aludni!

— Drágám, én vagyok az első férfi az életben?
— Nem, de vigasztalóhatás: a többi ötvenhárom sem volt az első!

— Leírd ur, maga ezen a héten már ötödször jön kérsze a munkahelyére. Mit jelentsen ez?
— Bizonyára azt, hogy ma péntek van!

— Képzeld, Egon, tegnap meggyilkolták azt a házasságközvetítőt, akinek a révén megismertük egymást.
— Hát aztán, nekem alibim van!

— A férjemnek mostanában mindennap új mesék jutnak az eszébe.
— Gyermekkönyvet ír?
— Dehogy, adóbevallást készít!

A kis béka így szól:
— Most tablettát szedek, és ezentúl nem kell félnem a pólyától.

— Van már terve az első napra, amikor büntetése letöltése után szabadlábra kerül? — kérdezi a börtönigazgató.
— Két tervem is van: egy bankfőnök és egy ékszerüzlet.

Egon Schöberl ellátogat egy parasztgazdaságba.
— Egyáltalán érdemes-e még tehenet tartani? — kíváncsiszkodik. — Hiszen olcsó konzervej már mindent kapható.

— Sehogy sem értem, hogy az emberek miért hajszolják folyton a pénzt. Hiszen vannak szebb dolgok is: ékszer, bunda, autó, utazás!

Az egyik vámpír megkérdezi a másiktól:
— Szereted a zenét?
— Igen, különösen szívesen hallgatom a Bécsi vér című keringőt!

A spanyol kihívás

BODÓ JÁNOS:
Abszurdok

A fakir kutyája

Csomagolási technika

Szöveg nélkül

— ... rabja

És a farsang még előttünk Békaperspektíva van

Mulatságos hirdetések gyűjteményéből

„Középkorú úriember, akinek életpályája már jó néhány-szor magasba ívelt és a mélybe süllyedt, liftkezelői állást keres.”

„Titkos okmányok kezelésére olvasni nem tudó titkárnőt felvesszünk.”

„Gépkocsivezetők, ne felejtsetek el, hogy ködben veszélyes közlekedni — különösen akkor, ha ez a köd a fejeteiken sűrűsödik.”

Ágyjelenet

Feleség: Na, itt van!
Férj: Ki van itt? Vársz valakit?
Feleség: Az újságban van itt! Újabb utazási ajánlatok külföldre...
Férj: Aludjunk inkább, már késő van!
Feleség: Ha most elaluszunk, akkor lekéshtünk egy olcsó utat!
Férj: Az alvás a legolcsóbb...
Feleség: Te örökre csak aludni akarsz!
Férj: Miért, te mit akarsz?
Feleség: Menjünk Velencébe!
Férj: Minden évben ezt mondd.
Feleség: Igen, mert Velence csodálatos. Gondola, galambok, nászút, nászéjszaka...
Férj: Mennyiért?
Feleség: Kettőnek

húszezer. Öt nap, ebből három velencei éjszaka!
Férj: Itthon ötszázból kijön öt nászéjszaka...
Feleség: Minden évben ezt mondd!
Férj: Spórolni kell!
Feleség: Akkor menjünk Egyiptomba! Pálmafák, piramisok, múmiák...
Férj: Ne piszkálj a múmiákkal elalvás előtt!
Feleség: Akkor itt van Kuba! Szivar, rum, Hemingway...
Férj: Mennyi?
Feleség: Kettőnek közel hatvanezer...
Férj: Sok!
Feleség: Neked minden sok. Bárcsak Hemingway felesége lettem volna!
Férj: Ezért nem jött Hemingway Magyarországra.

Feleség: Neki ne lett volna hatvanezer forintja?!
Férj: Sokan elisszák a pénzüket. Adjál hatvan forintot holnapra!
Feleség: Spórolni kell! De itt van Párizs! Eiffeltorony, Bastille, Mona Lisa...
Férj: Bárcsak Mona Lisa férje lettem volna! Ó éjjel is csak mosolygott, nem beszélt ennyit.
Feleség: Már az is baj, ha tervezgetek?
Férj: Ha ilyen drágán tervezgetsz, akkor tényleg a Bastille-ba kerülünk!
Feleség: A Bastille az olyan, mint a Hilton?
Férj: Csak rácsosabb. Olyan, mint Vác vagy Sopronkőhida.
Feleség: Mit akarsz Sopronkőhidán? Menjünk inkább Bécsbe, ott jobb cuccok vannak!
Férj: Mennyiért?
Feleség: Kettőnek hétezerből kijön...

Férj: Ezért mentek a törökök csak Középig?
Feleség: Miféle törökök?
Férj: Hát az a nyolcszázézer annak idején. Nekik hárommilliárd forintba került volna ez az út. Isztambulból még többre...
Feleség: Mit beszélsz? Elaludtál?!
Férj: Seherezádé...
Feleség: Nem bánom, menjünk akkor Isztambulba!
Férj: Galata, Szeráj, Jedikülé...
Feleség: Ne horokolj!...
Férj: Mi az? Hol vagytok?!

Feleség: Itthon fekszel mellettem az ágyban...
Férj: Miért ébresztetted fel? Álomban a milói Vénusszal vacsoráztam Párizsban!
Feleség: Bezzeg, erre nem sajnálod a pénzt, te smucig!

Torma László

Guzmics, a nőfaló

Hónapokkal ezelőtt a válságnál híre terjedt: Somorjainé, a tervosztály vezetőjének viszonya van Guzmics Bélával, a karbantartók csoportvezetőjével. Altitól Boriska néni, a titkárság egyik oszlopos tagja hallotta, amint a folyosón a szép Somorjainé odaszólt Guzmicsnak, hogy Béuska, mindent előkészítettem, hiszen, este hatra várom. A történetet órák alatt tele lett az irodaépület, s mire Pataki bácsihoz, a nagyot halló főpénztárhoz eljutott, már volt benne hanglémez, kedvenc ital, születésnap ajándék, fátylejtés, a veteti ágy körül, meg minden. Egyesek találgatták, hogy Somorjainé, aki tavaly kereskedelmi jogból doktorált, a férje pedig a biológiai tudományok kandidátusa, miért pont Guzmics Bélát választotta, hiszen köztudott, a férje nem tartozik a mozgó eszközbajnok közé, még gimnáziumi érettségije sincs. Az ellentábor azzal érvelt, egy szerelmi légyotlon, az ágyban a legmagasabb iskolai végzettségű szülő bizonyítványt nem szokták bemutatni, ott egészen másra koncentrálnak a résztvevők.

Még fel sem ocsúdtak Guzmics Béla irigyei, máris újabb sok érte őket. Egyik délután Lancsák Böbe, a vezér titkárnője, az öntelt, körülrajongott vállalati cicababa a kijáratnál leadta az iroda kulcsát, majd a portásnak odavetette: „Ha valaki keres, lementünk Fonyódra, a nyaralóba!” Az ámuló kapuőr az ablakból látta, hogy Böbe a zöld Ladájában magamellé ültette Guzmicsot és elszárgult vele.

Az is napokig beszédtema volt, hogy Takaros Nagy Piroska az ebédlőben szemrehányást tett Guzmicsnak, mondván: „A barátom tegnap egész este várta magától. Miért nem ment fel hozzá, hiszen megbeszéltek!”

Bizalmas vállalati adatok szerint a nők népes táborából Guzmicsot egyaránt ost-

romolják magányosak és elváltak, férjzetek és társal élők, huszon-, harmincéves szexbombák, és a kapuzásos félelmét átélő matrózjelöltek Ramaszéder Pöttyi a könyvelésből éppúgy szerepel a listán, mint Pluhárné, a gondnokság vezetője, vagy a vállalati bálkirálynő kitüntető címet viselő Kuruc Kató és Buznyákné, a kacérozvegy, aki presszó helyett állítólag háztartási boltba cipelte be a nőfaló Guzmicsot.

Magam sem győztem cérnával, megkérdeztem hát kolléganőmet, a szép Szepetnekint:

— Hallom, Gizike, a kedves férje külföldön van. Közben esténként ez a Guzmics feljár magához. Nem fog a férje meglepődni, ha hazajön, és minden kiderül?
— Dehogynem. Direkt azért csinálom, hogy meglepődjön. Vadonutaj tapétát kap az egész lakás. Tudja ez a Béla egy aranykezü szakember. Fest, mázol, parkettát csiszol, villanyt szerel, háztartási gépeket szerel. Felbecsülhetetlen kincs a mai világban, mert mindig elromlik valami.

Néhány nap múlva az ebédlőben Guzmics Béla a szomszéd asztaltól átszólt hozzám:

— Apóca, holnap csúsztatok. Mondd meg a feleségnek, hogy reggel kilenckor ott a helyem nálatok. Oké?
— Oké — válaszoltam kényszeredetten, mert láttam, hogy közben megmerednek az arcaim, kollégáim kezében a csodálkozástól megáll a leveseskanál. Úgy tudták, boldog, kiegyensúlyozott családi élet részese vagyok, és most íme, a nőfaló Guzmics a feleségemhez üzen. Kellemetlen helyezet, de mit csináljak? Vállalom a megaláztatást, nem árulom el Guzmicsot. Nemrég épült családi házukban ez az aranykezü ezermester szereli az étaszűtést. Állítólag tapétázni is fog.

Kiss György Mihály

SYDNEY. Az ausztrál tengerparton nyár van (MTI Külföldi Képszolgálat)

Aforizmák

A számítógép az ember logikai továbbfejlesztése: intelligencia erkölcs nélkül. (John Osborne)

... (Werner Finck)

Sajnos, így áll a dolog: annak a nőnek, aki karriert akar csinálni, kétszer olyan rátermettnek kell lennie, mint férj-kollégáinak. Mi, férfiak a munkahelyünkön még mindig úgy viselkedünk, mint a pasák. A saját feleségünkkel szemben nem vagyunk ilyen bátrak. (Helmut Kohl)

... (Anton Csehov)

A bankár olyan ember, aki napsütéskor kölcsönadja nekünk az esernyőjét, de azonnal visszaköveteli, mielőtt esni kezd. (Mark Twain)

... (Lord Beaverbrook)

Szilva

A szilva kisázsiai eredetű gyümölcs, nálunk a 15. században vált közkeletűvé, holott már a 13. század óta egyre több szilvára utaló helynévvel találkozunk. Wenzel Gusztáv szerint (Magyarország mezőgazdaságának története, 1887) a szilvafajt "már a 13. században méltányolni tudták" hazánkban. Czukor János pomológusunk 21 szilvafajtát sorolt be az ősmagyar gyümölcsfák közé, s azt írja, hogy 1301-1514 között Magyarországon a szilva a legkedveltebb, a legszivesebben termelt gyümölcsök közé tartozott.

Az 1500-as évekből származó forrásokból tudhatjuk, hogy Debrecenben már akkor foglalkoztak beszerzéssel szilva termesztéssel. Talán éppen ez ösztönözhette Melius Juhász Pétert, hogy Herbariumában (1578) a szilva gyógyító hatásával is foglalkozzék. Azt írja, hogy a beszerzési szilva „men-nél edesebb, annál jobb. Amely szilva savanyú ízű, szorító, hidegítő, a beszerzési haslagyító (hajtó)”. Hiedelges ellen a vízben főzött, száraz violával kevert szilvát ajánlja nádméz hozzáadásával, s ezt a főzetet Diaprunus-nak nevezi. Szerinte az ecetben főzött szilva „az olt varat meggyógyítja, ha levét pedig borban főzöd, szádnak és inednek rothadását gyógyítja meg.” Apácásai Csere János Magyar Encyclopaedia c. művében ugyancsak foglalkozik a szilvának gyógyításra való hasznosításával: „Gyenge gyomorúknak nem jó, főképpen, ha nyers, az asszük nem olyan ártalmasak. Az edesebbek a hasat meglágyítják, a savanyúbbak öt megzorítják. Az ezekből készült liktárium sokféle meleg nyavalyát ellen használ.” Takács Sándor írja, hogy a magyar szilvának nevezett beszerzési szilva még Indiába is eljutott, s 1573-ban Miksa császár Verancsistól magyar zöld, kathalán szilvát kért. Szilvafák díszítettek Mátyás budai, s visegrádi díszkertjeiben is. Szakszai Fabricius Balázs Nomenclaturájában (1590) a vad, a sárga, beszerzési, vörös, duranca szilvákat sorolja fel. Evlia Cselebi török utazó a brassói, temesvári és szigetvári szilvát dicséri (1660). Alig volt örökös tartomány, ahová a 16. században ne vittek volna tőlünk oltványokat, oltóágakat. A 16. századi levelekben sokszor esik szó a fekete löszilváról. Mikos Kelemen 1726. dec. 4-én kelt levelében panaszkodik, hogy Rodostóban nincsen szilva. Veszelszki Antal Fa- és fűszeres könyvében (1798) a beszerzési szilvát magyar szilvának nevezi, mely „II-dik Andrásh Király idejében a mi Atyáink szentföldi való vissza-jövelelkelkel hoztatott be.” Régi szokás nálunk a szilva aszalása. Az égetett szeszfélek közül a 18. századtól kezdve főleg a szilva- és barackpálinka terjedt el. 1970-76 között hazánk évi szilvatermése kettőszázezer 700 tonna volt, gyümölcsstermelésünk 14,3 százaléka. A szilva gyümölcsének ipari feldolgozásának 35,1 százalékát adja.

A nemesség legalsó rétegeit, a vagyontalan köznemeseket valamikor „hét-szilvafás nemesség”-nek nevezték, akik számuknál fogva sokszor döntően befolyásolták közérdekű országos eseményeket. (Hunyadi János kormányzósa, Mátyás királlyá választása, az 1498. és 1505-1 végzések, a hatvani gyűlés stb.)

A szilváról Debrecenben a József Attila telepen neveztek el utcát.

Dr. Nyakas László

SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ *

AZ ORVOS TANÁCSA

A cseppfertőzéssel terjedő betegségekről és megelőzésükről

Az ember tüsszentéskor, köhögéskor, vagy beszéd közben igen sok apró, szabad szemmel néha nem is látható cseppfertőzést teremt. Ha a légutakban baktériumok vagy vírusok vannak, a cseppek ezeket a köröközőket magukkal ragadják, ezzel pedig betegségek közvetítőivé válnak.

A fenti ok miatt ún. „cseppfertőzés” útján terjed a légúti megbetegedések nagy része. Közülük az egyszerű „megfázás” a leggyakoribb, ami nátha, torokgyulladás, légső, vagy hörgőhurut formájában jelentkezhet. Ezt különféle baktériumok és vírusok okozzák és késő ősztől kora tavaszig, évről évre meglehetősen nagy számban fordulnak elő. Az influenzának is hasonlóak a tünetei, de ez a betegség általában súlyosabb lefolyású, nagyobb mértékben rontja a közérzetet. Nálunk általában minden második évben észlelnek kisebb-nagyobb járványokat. Cseppfertőzéssel terjed egy sor gyermekbetegség is, például a diftéria, szamarköhögés, kanyaró vagy a skarlát.

Legkönnyebben úgy lehet fertőződni, ha náthás, hurutos ember közelében az általános ürítet cseppfertőzést közvetlenül belélegezzük. Közvetve is fertőződik, ugyanis a kisebb cseppek — könnyűek lévén — hosszabb ideig levegőben maradnak a levegőben, beszáradnak és porszemek formájában a légáramlatokkal néha igen nagy távolságra eljutnak. A köröközőket ilyen por alakban tartalmazó levegőnek a belé-

legzése — a dolog lényegét tekintve — szintén cseppfertőzésnek tekinthető. A tél a mi éghajlatunk alatt közszerű időszak. Az emberek ilyenkor mindenütt a fűtött szobákba, a zárt helyiségekbe zsúfolódnak. Ennek légtérben előbb-utóbb szűkségképpen megnövekednek a köröközők száma. Amikor hűvös, nedves, ködös az időjárás, a települések (közsegek és városok) levegője is kevésbé szellőződik, ezért több baktériumot, illetve vírust tartalmaz.

A hideghatás, a nedveség és a huzat ráadásul olyan éreket okozhat, mint a nyálkahártyák, ami csökkenti azok ellenállóságát a köröközők behatolásával szemben. Fokozódik a fertőzésekre való hajlam a kevés napfény, a mozgáshiány és az egyoldalú téli táplálkozás miatt is.

A cseppfertőzéssel terjedő betegségek egy része hatékony védőoltásokkal megelőzhető. Diftéria vagy szamarköhögés például ma már legfeljebb csak elvétve fordul elő hazánkban és az utóbbi években lényegesen csökkent a kanyarós megbetegedések száma is. A influenza elleni védőoltás fő problémája az, hogy a körököző vírus rendkívül változó. Járványveszély esetén azonban a kitenyészett törzs ellen készített oltóanyagok igen is legalább 60-70 százalékos védettséget lehet elérni.

A leggyakrabban előforduló hűléses, hurutos beteg-

ségek ellen viszont a megelőzésnek ezzel a speciális formájával még egyáltalán nem számolhatunk.

A védekezésnek így három fő tényezője marad: a köröközők szóródásának megakadályozása, a megfázástól való óvakodás és a szervezet általános ellenálló-képességének fokozása.

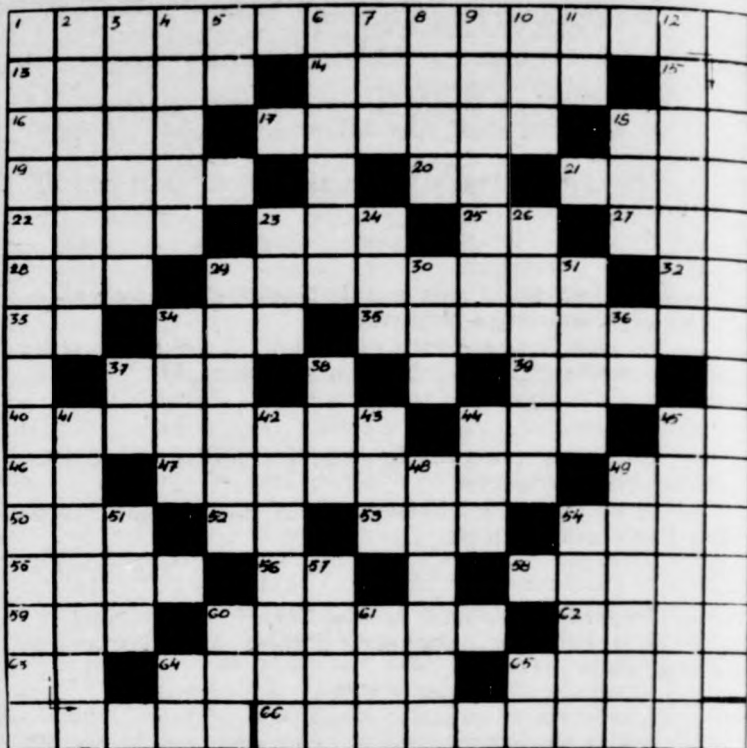
Vizsgálatokkal egyértelműen igazolható, hogy a védőoltással a köhögés, tüsszentés vagy a beszéd közben ürített cseppek nagy részét visszatartja. A műtökből és a körököző cseppfertőzéstől való óvakodás az egyszerű megelőzés. Különösen arra vigyázzon, hogy a gyermekek, az öregek és az idült betegekben szorosan ügyeljen a megelőzésre. A téli időszakban igen fontos a fűtött helyiségek — irodák, műhelyek, lakások — gyakori szellőztetése. Ez a levegő tisztaságát, frissítését és a benne levő köröközők folyamatos „felhígulását” szolgálja.

A megfázást az időjárás viszonyokhoz rugalmasan alkalmazkodó, réteges öltözködéssel kerülhetjük el. A szabad levegőn végzett rendszeres testmozgás és a változatos, fehérjékben, vitaminokban gazdag vegyes táplálkozás az ellenálló-képesség növelésével járul hozzá a cseppfertőzések megelőzéséhez.

KERESZTREJTVE NY

Diderot a könyvekről

Rejtélyünk vízszintes 1. és függőleges 1. számú sorában Denis Diderot francia bölcseletről, egy, a könyvekről szóló érdekes mondatát találjuk.

Vízszintes: 1. A mondat... 2. ... 3. ... 4. ... 5. ... 6. ... 7. ... 8. ... 9. ... 10. ... 11. ... 12. ... 13. ... 14. ... 15. ... 16. ... 17. ... 18. ... 19. ... 20. ... 21. ... 22. ... 23. ... 24. ... 25. ... 26. ... 27. ... 28. ... 29. ... 30. ... 31. ... 32. ... 33. ... 34. ... 35. ... 36. ... 37. ... 38. ... 39. ... 40. ... 41. ... 42. ... 43. ... 44. ... 45. ... 46. ... 47. ... 48. ... 49. ... 50. ... 51. ... 52. ... 53. ... 54. ... 55. ... 56. ... 57. ... 58. ... 59. ... 60. ... 61. ... 62. ... 63. ... 64. ... 65. ... 66. ...

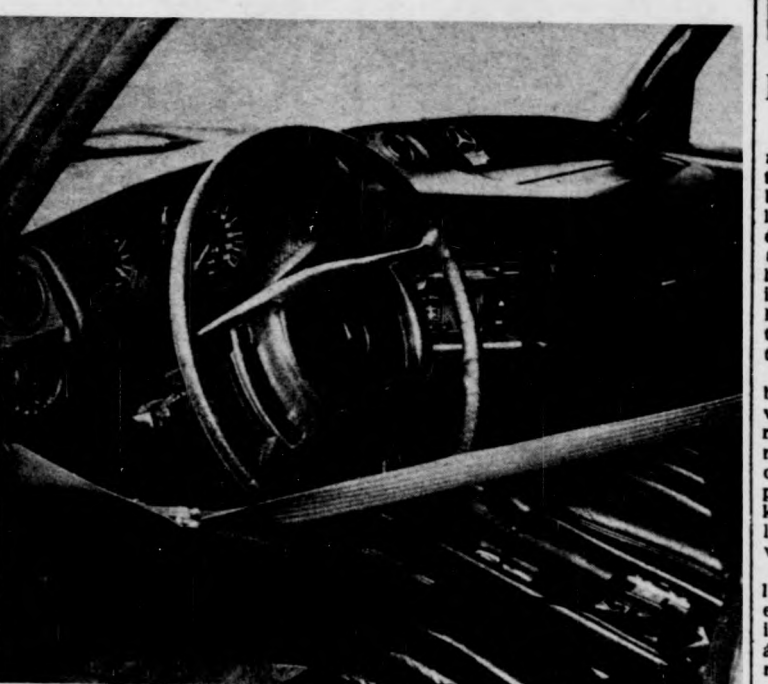
AUTÓSOK—MOTOROSOK

Övvel és öv nélkül

Jóllehet a biztonsági öv használata kötelező, megfigyelhető, hogy egyre kevesebben tartják be ezt az előírást. A megkérdezettek és felelősségre vontak többféle indokkal élnek: terhes nők, akik az öv viselése; az övvel „be vannak zárva” a járművekbe; csupán feledékenységéből nem kapcsolják be az övet stb.

A legtöbb ember — amíg egyszer „kiadós” baleset nem érte — nincs tisztában a közlekedési baleseteknél elkerülhetetlen előrelendülés erejével. Márpedig ez féltelmetes erő. Egy kísérlet szerint, a 80 km/óra sebességgel frontálisan ütköző, biztonsági övet nem használó autóz vezető 0,05 másodperc után szétnyomja a kormánykereket, két század másodperccel később négyezer kilogrammnyi erővel ütközik a kormányruddhoz (ez annyi, mintha négy tonna súly nehezedne rá), újabb 0,09 másodperc után a fej a szélvédőhöz vágódik, egy tízed másodperccel később a vezető visszacsapódik, végül tíz másodperc elteltével minden mozgás megszűnik...

Nincs olyan ember, akinek esélye és ideje lenne bármilyen ellenreakcióra a nagy sebességű ütközések reakciói, hiszen az átlagos reakcióidő 0,8-1,2 másodperc. Gyakran hallani arról az elképzelésről a vezető mellett ülésen helyet foglaló, magát bekötöni nem akaró utas részéről, hogy ütközéskor majd „kitámasztja” magát. Nyilván nem tudja, hogy gyakorlatban már a 20 km/óra sebesség is halálos balesetveszélyeztet, mert egy erős ember, ha kitámasztja magát, csak akkora energiának tud ellenállni, amely 15 km/óra sebességig keletkezik a hirtelen megtorpanáskor. Ötven kilométeres sebesség esetén viszont már a testsúly negyven százaléka megfelelő tartóerőre lenne szüksége, ilyen emberi erő viszont nincs, s ilyen sebességnél a nekítű-

A képen látható öv típus egyike a legjobbaknak; az ajtó becsukása után automatikusan körülveszi, bekötli az első üléseken helyet foglalókat. Üsszeültözéskor az ülésbe húzza az utast és így teljes védelmet nyújt.

közös úgy hat az utasra vagy a vezetőre, mintha a harmadik emeletről zuhanna a fejére.

A járművek gyűrdési zónái csak egy csekély részét tudják semlegesíteni az üsszeültözésnél fellépő erőknél. Az ember számára az egyetlen „mentvár” az öv, amelynek nyúlási képességét úgy állítják be, hogy az előrelendülő tömeget visszatartsa. A bekötött ember már a gépjármű deformációs szakaszában részt vesz a lassításban, és a reá ható erő nagy részét az öv felfogja, így nem lökészerű, hanem megközelítőleg állandó fékezés éri.

Egyesek úgy vélik, hogy jobb, ha valaki üsszeültözésnél kiesik a kocsiból, mintha a járműben súlyos sérüléseket szenvedne. A statisztikai adatok egészen másról vallanak. Eszerint ötször gyakoribb, hogy a kieső meghal, mert vagy átmennek rajta az idejében megállni

nem tudó járművek, vagy az esés közben szenved súlyos sérüléseket. Megint mások attól félnék, hogy bekötött állapotban nem tudnak gyorsan kikerülni a baleset következtében esetleg kigyulladó gépkocsiból. A gyakorlati tapasztalatok itt is mást tanúsítanak, nevezetesen azt, hogy az övet viselő autós vagy utas a jármű kigyulladásakor az esetek túlnyomó többségében cselekvőképességben, míg a nem kötött autósok az ütközés pillanatában általában elvesztik eszméletüket, és ha nem esnek ki az autóból, bennégnék.

Mindent összevetve arra az adatokkal is alátámasztott megállapításra jutottak a kutatók, hogy az öv negatív hatása kevesebb mint 0,6 százalékos. Ugyanakkor a személygépkocsikban ülők halálárányát 35-50 százalékkal csökkenti a biztonsági öv!

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

POSTAI HÍREK

Január 24-én emlékezik meg a Magyar Posta 2 forint névértékű bélyeggel az iránítószám bevezetésének 10 éves évfordulójáról. Thaiföldön megcsák egy éve kell ötjegyű számot irányítóknak a levelekre írni. Ott a jubileumot bélyegpár közötti, illetve ezekkel a bélyegekkel hívják fel a figyelmet az irányítószámok állandó és pontos feltüntetésére.

Az osztrák posta békében tábori postát nyitott. Ingyen továbbították az ősi hadgyakorlat résztvevőinek leveleit. Nem használtak különleges bélyegeket, csak a katonai manőver központjában, Rattenbergben működő postahivatal bélyegzőjével látták el a bérmentesített leveleket.

A hagyományos postaszolgálat (levél- és csomagtovábbítás) erősen ráfektetés az NSZK-ban is. A hiányt fedezi a távközlési ágazat (távbeszélő, táviró stb.) nyeresége.

Az USA és Svédország 200 éve írta alá az első barátsági és kereskedelmi egyezményt. Az érdekelteket azonos rajzú bélyegek adták ki, természetesen dollár, illetve svédkorona névértékű szíjban. A két ország megállapodása alapján azonban mindkét államban árusítják majd a különböző névértékű bélyegeket.

A tv-képiáság több országban, így Angliában és az NSZK-ban, részben közli a legfrissebb, az újdonságok megjelölését, kiállítások és emlékbélyegzések időpontját.

ÚJDONSÁGOK

Az első félév jubileumát négyértékű sorozattal köszönti a svájci posta. Egy-egy bélyeggel emlékeznek meg az Újságrösvetés, a gépjáratók és a halászszerzés centenáriuma-ról, illetve a zürichi egyetem 150 éves működéséről.

100 esztendő az első egyenruhás ifjúsági mozgalom. A főleg angol nyelvterületen működő Boy's Brigade (fiúbrigádok) tagjai a cserkészhez hasonlóan. Centenáriumok alkalmából Guernsey Sietérték sorozattal számol be a táborozásokról és a csapatmunkáról.

Az idén ünnepeljük Luther Márton születésének 500. évfordulóját. A reformátor munkásságáról számos ország (az év folyamán hazánk is) bélyeggel emlékezik meg. A francia posta már az év kezdetén 3,30 frank értékű bélyegen bemutatja Luther arcvonásait.

Több évszázados porcelántárgyak szépségében gyönyörködhetünk Formosa négy új bélyegén.

Hozzávalók: 20 kék, 5 dkg fekete mohér fonal, 3-as tű.

Patentminta: 2 s díttott váltakozásá

Alapminta: A m oldalán sima, a b fordított szemekek vállrészek kockat számolható ábránorvég techniká (két különböző szálal kötjük a sort, sőt szerint fel ne színű fonalat a t oldalán vezetjük.) b: 19 szem x 2 cm.

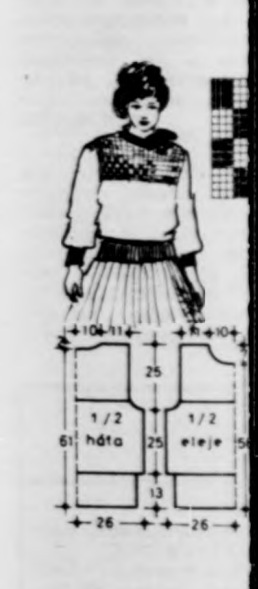
Háta: Kék szín 3-as kötötűvel, kezdjük, patentm cm magas deréksz A következő sorba elosztva 8 új s poritunk (88), és 3,5-es kötötűvel, val folytatjuk. A részére, 25 cm el mindkét oldalsz gyszatunk 4, 2) (68). A kezdéstől s cm elérése után, szen, a leszámol szerint kék-fekete nallal kockás min

OT...
EGYMÁST SE...
Munko...

Jó néhány csalá gyal vizsgálat f már a családi n osztással. A téma ves szakértője, d Judit, a Magyar T Akadémia Szocio tézetének főmunka ízben végzett ily szociológiai kutató rábban Békés vizsgálta a család megosztást, jelen egy nemzetközi lító vizsgálat haza végi a munka és makörében. Töle tünk, hogyan lát kamegosztás válto kulását.

— A kérdésre v nek statisztikai a megével, például hatnánk, hogy a hány százalékában részt valamilyen férfiak is a háza kában. Mert tag — és ezt minden talhatja naponta a ben —, egyre s vállalja a vásárlá re többen vállalk is, hogy a gyerme débe, óvodába vig úttal a statisztik önmagukban me lennének, hiszen e kedést nemcsak a normák és a go mák változása ere Sajnos a család megosztásról még leghetős konzerv tek uralkodnak A családok többs zonyos háztartási egyértelműen nő nak tekintenek. cseccsmókról való dásról, a beteg gy lászáról úgy véleke a nőknek ehhez l velük született —

Kockás-v...
moherpu...

Hozzávalók: 20 kék, 5 dkg fekete mohér fonal, 3-as tű.

Patentminta: 2 s díttott váltakozásá

Alapminta: A m oldalán sima, a b fordított szemekek vállrészek kockat számolható ábránorvég techniká (két különböző szálal kötjük a sort, sőt szerint fel ne színű fonalat a t oldalán vezetjük.) b: 19 szem x 2 cm.

Háta: Kék szín 3-as kötötűvel, kezdjük, patentm cm magas deréksz A következő sorba elosztva 8 új s poritunk (88), és 3,5-es kötötűvel, val folytatjuk. A részére, 25 cm el mindkét oldalsz gyszatunk 4, 2) (68). A kezdéstől s cm elérése után, szen, a leszámol szerint kék-fekete nallal kockás min

EGYMÁST SEGÍTVE

Munkamegosztás a családban

Jó néhány családszociológiai vizsgálat foglalkozott már a családi munkamegosztással. A téma egyik neves szakértője, dr. H. Süss Judit, a Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Intézetének főmunkatársa több ízben végzett ilyen jellegű szociológiai kutatásokat. Korábban Békés megyében vizsgálta a családi munkamegosztást, jelenleg pedig egy nemzetközi összehasonlító vizsgálat hazai kutatását végzi a munka és család témakörében. Tőle érdeklőtünk, hogyan látja a munkamegosztás változását, alakulását.

— A kérdésre válaszolhatnánk statisztikai adatok tömegével, például kimutathatnánk, hogy a családok hány százalékában vesznek részt valamilyen formában a férfiak is a háztartási munkákban. Mert tagadhatatlan — és ezt mindenki tapasztalhatja naponta a köztereken — egyre több férfi vállalja a vásárlást, és egyre többen vállalkoznak arra is, hogy a gyermeket bölcsődebe, óvodába vigyék. De ezúttal a statisztikai adatok önmagukban meggyőzőek lennének, hiszen ezt a növekedést nemcsak a társadalmi normák és a gondolkodásmód változása eredményezte. Sajnos a családi munkamegosztásról még ma is megkezdődött konzervatív nézetek uralkodnak hazánkban. A családok többségében bizonyos háztartási teendőket egyértelműen női munkának tekintenek. Például a csecsemőkről való gondoskodásról, a beteg gyermek ápolásáról úgy vélekednek, hogy a nőknek ehhez különös — velük született — tehetségük

van. Pedig hát tudjuk, gyakran az ifjú apa legalább olyan ügyesen fürdeti, eteti, pelenkázza a csecsemőt, mint az anyja.

— Mivel magyarítható, hogy nők tömeges munkavállalása sem változtatta meg alapvetően a háztartási munkákban való részvételről kialakult évszázados szemléletet?

— A családi munkamegosztással kapcsolatos társadalmi normák gyökerei nagyon mélyre nyúlnak, és a kisgyermekkorban is a társadalmi szocializáció során a hagyományos gondolkodásmód rögződik. A közelmúltban végeztünk egy kísérletet ötéves gyermekekkel. Az asztalra kitéttünk egy lánybábút és egy fiúbábút, és tudatni használtuk a gyermek feladatait az asztal körül. A gyermek feladata az volt, hogy válogassák szét az eszközöket aszerint, hogy melyik illik a fiúbábúhoz, melyik a lánybábúhoz. Erre mindenki valamennyi gyermek percekben belül végrehajtott a feladatot. Csak egyetlen példát ragadtuk ki a megoldásból: a kisseprűt és a bevásárló szatyrot szinte kivétel nélkül a lánybábúnak adták, az autót és az újság viaszt a többségükben a fiúbábú oldalára kerültek.

— Bár a gondolkodásmód alig, vagy csak nagyon lassan változik, a felmérések konkrét adatai viszont azt igazolják, hogy a férfiak egyre inkább kivesszük részüket a házimunkából.

— Valóban, de nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy ez a változás elsősorban a kényszerhelyzet eredménye. A férfiak például a jobbára azért vállalják a bevásárlást, mert a gépkocsit

is általában ők használják, vagy azért, mert ők járnak el dolgozni a közeli városba, ahol könnyebben, jobban lehet vásárolni. Másrészt viszont az is akadályozza az arányos családi munkamegosztást, hogy általában a férfiaknak van olyan szakmájuk, amellyel részt vehetnek a második gazdaságban, tehát ők vállalhatnak másodállást, pluszmunkát, és így a nőkre marad a háztartás teljes gondja. Így talán érthető, miért nem beszélnek szívesen a felmérések adatairól, hiszen az egész munkamegosztás kérdését nem elég időmérés alapján vizsgálni, hanem sokoldalúan, a kényszerhelyzeteket is figyelembe véve.

— A korábban végzett Békés megyei vizsgálatból egyértelműen kiderült, hogy a vidéki családok többségében a gyermeket nagyon is kimélik, alig-alig vonják be a házi munkákba. Vajon azóta változott ezen a téren a helyzet?

— Sajnos, erre vonatkozóan nincsenek újabb adataink, de feltehetően a háztartási gazdaság elterjedése maga után vonta, hogy bizonyos koron túl a gyermekek is kivegyék részüket a házkörüli teendőkből. A munkáscsaládok körében végzett felmérésből kitűnik, hogy általában azokban a családokban vonják be inkább a gyermekeket a háztartási munkákba, ahol a családi munkamegosztás arányosnak mondható. A szülők nagyrésze viszont arra hivatkozik, hogy nem szeretné, ha a házimunka miatt gyermeke elmaradna a tanulásban. Az iskolaszociológiai vizsgálatok pedig azt bizonyítják, hogy

a tanulmányi eredményt nem ez a kímélet határozza meg, tehát nem az, hogy rábizzák-e a gyerekekre otthon az 5-10 perces mosogatást, vagy a félórás elfoglaltságot jelentő porszívózást vagy bevásárlást.

— Végül szeretném megkérdezni, nemcsak mint szociológustól, hanem mint feleségtől is, mit tart egészséges családi munkamegosztásnak?

— Erre nincs írott szabály. De talán úgy lehetne megfogalmazni, hogy mindenki azt a házimunkát végezze, amihez legjobban ért, amihez leginkább kedve van, természetesen a terhek lehetőleg arányosan megosztva. Ezen belül — ahogy ezt egy szűk fiatal, értelmiségi rétegnél tapasztaltam — a házastársak egymást minden házimunkában segítik, de közben valamennyi munkának megvan a felelőse. Általában a nők felelősek a bevásárlásért. De ez korántsem azt jelenti, hogy nekik kell bevásárolni. Csupán annyit jelent, hogy ők írják össze, milyen, s mennyi élelmiszert van szükség a családnak. Ugyanez fordítva is igaz: a férfiak lehetnek a felelősek általában a lakásban előforduló javításokért, de ez nem jelenti azt, hogy a feleség nem cserélhet ki egy kiegészítő villanykörtét vagy nem húzhat meg egy meglazult csavart. Ami a mosogatást illeti — ez az valóban, amihez általában sem a férjnek, sem a feleségnek nincs „tehetsége”, kedve. Nos, akkor ajánlatos, ha ezt felváltva végzik a család tagjai.

Árokszállási Éva

Az árvaellátásról

A tapasztalat azt mutatja, hogy ezt a társadalombiztosítási juttatást sokan nem kapják meg a jogosultak közül, vagy csak jóval jogosultságuk kezdete után részesülnek benne. Nincsenek tisztában azzal, hogy az egyik szülő halála esetén is jár ez a gyermeknek, és erről nem minden munkahelyen kapják meg a megfelelő tájékoztatást.

MEDDIG JAR AZ ÁRVAELLÁTÁS?

A továbbtanuló fiataloknak hosszú ideig biztosítja ezt a jogszabály. Aki oktatási intézmény nappali tagozatán tanul, 25. életévének betöltéséig számíthat rá. (Tehát nemcsak középiskolai, hanem egyetemi, főiskolai hallgatók is részesülnek benne.)

Árvaellátásra jogosult a meghalt szülő (apa vagy anya) vér szerinti, örökbe fogadott és mostohagyermek egyaránt. (A mostohagyermek árvaellátásának összege be kell számítani a vér szerinti szülő által fizetett tartásdíjat. Ha azonban a vér szerinti szülő nem tesz eleget tartási kötelezettségének, az árvaellátást teljes összegben kell folyósítani.) Ha a gyereket már vér szerinti szülője halála előtt örökbe fogadták, akkor nem jár az elhunyt vér szerinti szülő után neki árvaellátás. Viszont ha a gyerek akkor kerül örökbe fogadó szülőkhöz, amikor vér szerinti szülője elveszti, ez esetben jogosult lesz erre a juttatásra.

Ha valaki nem tanul tovább, akkor csak 16. életévéig részesülhet a juttatásban. Ha viszont az árva jogosultságának megszűnése előtt megrokkant, életkorára való tekintet nélkül — rokkantságának tartama alatt — kapja a járadékot.

Ha az ismertettek szerint valaki jogosult az árvaellátásra, házasságkötése esetén sem veszíti el ezt a jogát.

MENNYI AZ ÁRVAELLÁTÁS ÖSSZEGE?

Árvánként az özvegy nyugdíj fele. Nézzük meg egy példával, mire számíthat a két gyermekével egyedül maradt anya. Először is az özvegy kap az elhunyt után özvegyi nyugdíjat. Ennek összege az elhunyt nyugdíjának (vagy eszmei nyugdíjának) a fele. Az árva után pedig fejenként jár az özvegyi nyugdíj fele.

Az eddig említettek kivétel árvaellátás jár a nevelt gyerekeknek, a testvéreknek és az unokáknak is, ha ők a meghalt nevelőszülő, testvér vagy nagyszülő a saját háztartásában tartotta el, és rajtuk kívül nincs más tartásra kötelezhető és képes hozzátartozó. Az állami gondozásban levő, de nevelőszülőkhöz kihelyezett is nevelt gyermeknek minősül. A nevelő szülő halála esetén az elhunyt gyerekekre vonatkozó szabályok szerint kell számár az árvaellátást megállapítani.

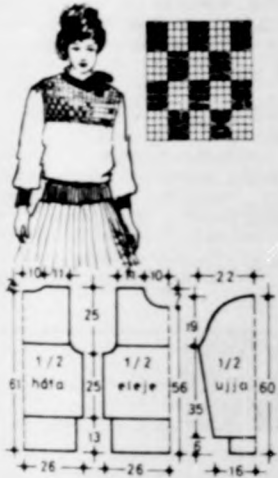
Akinek mind a két szülője meghalt, annak ellátása azonos összegű az özvegyi nyugdíjjal. Ugyanezt kapja az is, akinek ugyan él az egyik szülője, de rokkant, vagy akit életben levő szülője elhagyott, és róla nem gondoskodik.

Az életben levő szülő perze nem szabadul ilyen egyszerűen a kötelezettség alól. Ugyanis rendelkezés van rá, hogy az árvaellátás és az özvegyi nyugdíjallat azonos összegű árvaellátás közötti különbséget (gyakorlatilag a folyósításra kerülő összeg fele) be kell hajtani attól a szülőtől, aki a gyermekét elhagyta.

Az életben levő szülő perze nem szabadul ilyen egyszerűen a kötelezettség alól. Ugyanis rendelkezés van rá, hogy az árvaellátás és az özvegyi nyugdíjallat azonos összegű árvaellátás közötti különbséget (gyakorlatilag a folyósításra kerülő összeg fele) be kell hajtani attól a szülőtől, aki a gyermekét elhagyta.

Dr. K. E.

Kockás-vállas moherpulóver (mb 96 cm)

A kezdéstől számított 61 cm elérése után, a munka közepéig, a nyakkerekítés részére lefogasztunk 24, majd ennek mindkét oldalán, minden 2. sorban 3, 2 szemet. A vállszélén, a kezdéstől számított 63 cm elérése után, a megmaradó 29 szemet egyenként, lazán lefogasztjuk.

Eleje: A hátrésszel azonos színű fonállal, szemszám-mal, kar- és vállfogasztással kötjük. A kezdéstől számított 56 cm elérése után a közepéig, a nyakkerekítés részére lefogasztunk 14 szemet, majd ennek mindkét oldalán, minden 2. sorban 3, 2x2, 3x1 szemet.

Ujjja: Kék színű fonalból, 3-as kötötűvel, 40 szemre kezdjük. Patentmintaival 6 cm magas kezdőszélű kötünk. A következő sorban 20 szemet szaporítunk (60), s a munkát 3,5-es kötötűvel, alapmintaival folytatjuk, mindkét oldalán, minden 8. sorban 12x1 szemet szaporítunk (84). A kezdéstől számított 41 cm elérése után, mindkét oldalán lefogasztunk 3 szemet, majd minden 2. sorban 2x2, 1, 2, 12x1, 2, 1, 4x2 szemet. A következő sorban, a közepén megmaradó 18 szemet egyenként, lazán lefogasztjuk.

Összeállítás: A részeket alapszínű és alapvastagságú fonállal, szem- és sorszámlálás szerint összevarrjuk. Az ujjrészek felső, lekerekített végződését, mindkét oldalán azonos sűrűséggel, kis- és beráncolva varrjuk a vállrészekhez. A nyakszélre, kék színű fonalból 3-as kötötűvel, 25 szemmel 1 sima, 1 fordított patentmintaival 140 cm hosszú szalagot készítünk, masnira kötjük és próba után a nyakszél szemeihez rögzítjük.

P. V.

Nők - szmokingban

Jó egynehány éve annak, de lehet jersey is, bármilyen mély színben, például szilváké, bordó, mohazöld is.

2. modell: Csikos nadrág, spencer-szerű kiskabátkaival, amely lehet egyszínű vagy aprókockás, harmóniában a nadrággal, amely szintén lehet egyszínű is. Fehér blúz és díszszekendő a „férfias kiegészítő”.

3. modell: Szmokingruha, különösen szép fekete posztóból, selyem díszítéssel. A középkorú és erősebb nők ruhárába való; nosztalgikus a kisfátyolos kalap.

4. modell: Itt a mini-szmoking; a fiatalok alkalmi ruhája, a spencer-szerű felső rész és a térd felett végződő szoknya, fekete szmoking-szövetből. Ingblúz és selyem nyakkendő a tartozék.

Nádor Vera

Mese a szilvásgombócokról

Egyszer volt, hol nem volt egy fazék gombóc. Ez a fazék gombóc akkor lett igaz, prezilis gombóc, mígnem delel utótt a háromkeréki templom tornya.

Szöszmész a haragszóra megbillentette a bajsát, a gyomra is kordult kettőt, de a lustasága nagyobb volt, mint az éhsége, így aludt tovább. Az elébe rakott fazék gombóc mérgesen ontotta magából az illatot, és az álomszuszék orrát is megcsiklandozgatta.

— No, mi lesz?! — görögtek ide-oda a gombócok —, senkinek nem kellünk?

Szöszmész lassan kinyitotta a száját úgy, hogy a szempillája se rezzen és várt. A gombócok pedig egyre zsörtölődtek, morzsolódtak.

— Világlusta! — buggyant ki az egyik gombócból sértődötten a szilvalekvár. — Ilyen csúfság még nem történt, hogy valaki még ahhoz is lusta legyen, hogy megegye. — Szöszmész pedig száját távra horgyogott tovább. Erre a zajra már dühbe gurultak a gombócok, de annyira, hogy ki is ugráltak a fazékból. Nem Szöszmész szájába, nem ám, hanem egyenesen a konyha kövére. Gurultak, gurultak, egyenesen dühbe gurultak, ki a háromkeréki határon túlra, egészen a világ végére. Addig gurultak, míg elébük nem toppantam és meg nem ettem őket.

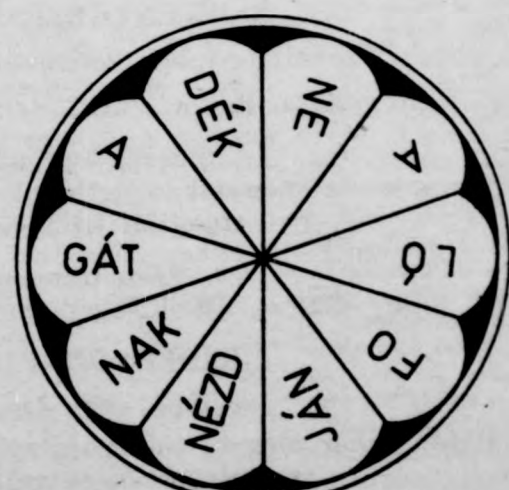
Itt a mese vége, fuss el véle, tovább te se ehez, talán hazaérsz ebédre!

Szűcs Mariann

KÖZMONDÁS

Az ábra szótagjait rakjátok egymás mellé olyan sorrendben, hogy egy közmondást kapjatok eredményül. Hogy szól ez a közmondás?

Megfejtés: A JÁNDÉK LONAK NE NÉZD V

Elszereltem Domokos Lajos utcai, II. emeleti, 1 + fél szobás, 35 négyzetméteres szövetkezeti lakószobát...

Béla 3 szobás, önkormányzati szövetkezeti, házfelügyelő lakószobát elcserelem...

Szekszárdi 2 szobás, OTP-s, a város központjában levő lakószobát elcserelem...

Önkerti három és fél szobás, tévfűtéses tanácslakószobát elcserelem...

APRÓHIRDETÉSEK

Debrecenben sürgősen eladó a Szoboszlói út 79/A szám alatti, III. emeleti 3 szobás, gázkonvektoros, önkormányzati, 68 négyzetméteres örök-lakás...

Elszereltem 55 négyzetméteres, erkélyes, gázfűtéses szövetkezeti lakószobát (Mata János u. IV. em.) bármilyen kisebb másfelé...

3 szobás családi házat 200 négyzetföldtel, mellékhelyiségekkel, elcserelem 1 + egy vagy két fél szobás, önkormányzati lakással...

Eladó az Üfőterben 53 négyzetméteres, két-szobás szövetkezeti lakás, 400 000 kp. + OTP-jellegre a kiadóba...

Nagyerdő 2 szobás OTP-lakás eladó, „Lefkó V. u.” jellegre a kiadóba. Telefon: 27-450.

Eladom vagy elcserelem csapókerti 2 szobás, önkormányzati családi házat...

Egyzobás, önkormányzati, közműveléssel, kis kerttel családi házat keresek megvételre...

Kis területű debreceni építési telket kerestünk megvételre vagy egyzobás, önkormányzati, udvaros, belvárosi ház...

Köznyelvi építési telket vennék készpénzért, családi ház építésére, „Csendes Környék” jellegre a kiadóba...

1,5 szobás, önkormányzati, alápincézett ház-részet eladom vagy elcserelem 1,5 szobás szövetkezeti lakásra...

Eladó ucai házrész, Fűst S. u. 55. alatt.

Eladó háromszobás, tetőtér-beépítéses családi ház kp. + OTP-átvállalással, Veker u. 14. alatt.

Hajdúszoboszlón kétszintes ház igényesnek eladó. Érdeklődni mindennap a 10-084-es telefonszámon lehet.

Különálló szoba, konyha, spájz, házasparna, Rigó u. 51.

Külön bejárattal, önkormányzati szoba, dík-vagy értelmiségi lányknak. Telefon: 25-392, ud. 15 óráig.

2 szobás üres lakást keresek albérletbe. „Sürgősen 106 961” jellegre a hirdetőbe írem.

Két és fél szobás önálló, önkormányzati lakás bitorozva február 1-ig vagy március 1-től kiadható. „Üjker 1975” jellegre a kiadóba kérem.

Főberő nélküli üres szoba, konyha albérletbe kiadó. „Városközpontban” jellegre a kiadóba.

Lakáson gyermek gondozását vállalom. Telefon: 25-186.

Flatalembor segéd-munkásnak felvesszék. Arany János u. 13.

BÜTOR Mindenféle szép bútor vétele és eladása. Arany János u. 13. Telefon: 20-919.

Székrenyörök, heverők, egyéb bútorok vétele, eladása. Páti u. 8.

Menyasszonyruha-kölcsönzés férfiben, színesben. Legszébb Burda-mo-dellék, hímzett muszlinból, organzából. Viola u. 4. Honvéd utcából.

Kombi kisautót vennék. Ajánlatokat „Pólyázó 106 974” jellegre a Hirdetőbe kérem.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS A HAJDÚHADHÁZ-TEGLÁS ÁFÉSZ 1983. március 1-től 1986. március 1-ig terjedő időre szerződéses üzemeltetésre átadja...

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS A Hajdúszoboszló és Vidéke Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet 1983. március 1-től 1988. február 28-ig terjedő időre szerződéses üzemeltetésre az alábbi egységeket adja át...

Dolgozókat alkalmaznak A Debreceni Baromfi-feldolgozó Vállalat felvesz gépirónokot, szociális takarítót, és férfi öltözőőröket és őrpórtásokat. Jelentkezés: Debrecen, Bőszerényi út 1. sz., munkügyi osztály.

GYÁSZHÍREK Mély fájdalommal tudatjuk, hogy SZONYI ISTVÁN, a Gázmi nyugdíjosa, 81 éves korában váratlan hirtelenséggel elhunyt.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy IFJ. HALASZ ISTVÁN közigazdász, 32 éves korában váratlan hirtelenséggel elhunyt.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy ID. HALASZ GYULA nyugalmazott Posta vezető-főkezelő, 79 éves korában, rövid súlyos betegség után elhunyt.

Értesítjük kedves vásárlóinkat, hogy lakberendezési áruházunkat és ékszer-, ajándékoltunkat megnyitottuk BIZOMÁNYI ÁRUHÁZ VÁLLALAT, Debrecen, Hatvan utca 33-35. szám. Telefon: 14-826

EXPRESSZ

Hajdúszoboszló központjában levő családi ház beköltözhető eladó. Garázs + beépített telemek (víz bent). Hajdúszoboszló, Hadházi út 5.

8 általános iskolát végzett vagy végzős FIÚKAT kollégiumi elhelyezéssel MALOMIPARI SZAKMUNKÁSTANULÓNAK felvesszünk. A JELENTKEZÉSI LAPOT: Élelmiszer-ipari Szakmunkásképző Intézet Nyíregyháza, Rákóczi út 53. címére kell megküldeni.

A Debreceni Baromfi-feldolgozó Vállalat felvesz gépirónokot, szociális takarítót, és férfi öltözőőröket és őrpórtásokat. Jelentkezés: Debrecen, Bőszerényi út 1. sz., munkügyi osztály.

A Debreceni Minőségi Szabó Ipari Szövetkezet üzemgazdasági osztályvezetőt (közigazdasági egyetemi végzettséggel és gyakorlati rendelkezéssel) felvesz (Debrecen, Páti u. 5.) Telefon: 12-287.

Vereség Egyipto Kairó, 30 ezer te: Husszem (eg Magyarországi Sallai, Kerekes Varga - Hann Burcsa (Nyilasi, Bodonyi (Kiss Szentcs, Póloske Napos, kisé s 22 fokos meleg tódzó játékok lá zónsög az első n s ekkor még új a magyar csapa tosbab. A 14. per tüzijátékra ker egyiptomi kapu védők felszabad percben Burcsá az egyiptomi bálytalanul szer ítélt szabadrug végezte el és cs ja csak centime rülte el a kapu

Hajdú lóspoj Bojtárok, t Címünk is jel vassport és a m át külön kel Előbbi a díjlova lönböző ugrató militart és a fo lenti. Ezeken a lovas teljesít tételés fő szemp mézetesen a lo is számon tartja A lósport a ga töversenyek gy se. Itt a ló tel elsődleges, bár sitménye is érte

Megyenkben a si hagyományok természetesen sportnak is v méltó múltja. A foglalkozás vel kipróbálását cé teljesítmények tása a másik l vel. Ez a vers töltotte el a mű együtt élő csik katonákat, para az új világban sportolók.

1861-ben megá receni Lovaseg készített a Nyu lenű a Nagyerd ő ad vezető utca verseny utcána 1867. október 4- tották az első lo ország legnagyobb lajdonosai elk kat erre az első későbbiekben a neseinek lovait de változatlanu li tenyészetkébő Érdekesebbé dözvényt a de gások versenyé elhelyett a „föld nyét” vették a a mezőgazdák felett meg, am versengés volt.) Külföldi min nemzetközi ug vagló versenyek Budapest, ugel évbén összel D dezte a második Az I. világh 1922-ben élelt senyelet. Stifo nyére és ugróv sor került. A h Vilmos huszárg enben állomá ország legjobb tartoztak, a ké zött a debreceni és a huszárszá ada a versen lovait. Ezekben az nem működött

Véreség az első mérkőzésen

Egyiptom-Magyarország 1-0 (0-0)

Kairó, 30 ezer néző, vezető: Husszem (egyiptomi).
Magyarország: Katzisz — Sallai, Kerekes A., Garaba, Varga — Hannich, Póczik, Burcsa (Nyilasi, 69. perc) — Bodonyi (Kiss L., 69. perc), Szentes, Pölöskei.

Napos, kisé szeles időben, 22 fokos melegben tapogatózó játékot láthatott a közönség az első negyedórán, s ekkor még úgy tűnt, hogy a magyar csapat a magabiztosabb. A 14. percben magyar támadásra került sor az egyiptomi kapu előtt, de a védők felszabadították. A 27. percben Burcsát 18 méterre az egyiptomi kaputól szabálytalanul szerelték. A megítelt szabadrúgást Hannich végezte el és csavart labdája csak centiméterekkel került el a kaput. A 33. perc-

ben a kitörő Vahed elől Katzisz lábba tisztázott. A 34. perc meghozhatta volna a magyar kolónia által várva várt gólt. Egy beadás nyomán Póczik a hálóba fejt, de a gólt a játékezőre lesre hivatkozva érvénytelenített.

A második félidőt már az egyiptomiak kezdték jobban. Az 52. percben Khatib lerázta magáról Garabát, s egyéni játék után már csak Katzisz állt szemben, de éles lövését mentette a magyar kapus. A 71. percben esett a mérkőzés egyetlen gólja. Kerekes röviden szabadtított fel, a kipattanó labdát Tarik Jahra rálötte, az ismét kipattanó, és a gólvonalon túl 7 méterre álló egyiptomi klasszisjátékos, Ibrahim Juszeff nem hibázott. 1-0. Az utolsó negyedórán Khatib kétszer

is zavarba hozta a magyar védőket. A 87. percben Pölöskei nagy lövését az egyiptomi kapus védte.

A találkozó után Mészöly Kálmán újságíróknak elmondta, hogy korrek, jó ellenfél volt Egyiptom válogatottja. Úgy vélekedett, hogy a játék képe alapján a döntetlen igazságosabb lett volna. A játékező részéről hiába volt érvényteleníteni Póczik gólját — mondotta. Mészöly a magyarok közül Katzisz és Hannich játékát emelte ki, az egyiptomi válogatott tagjai közül pedig Ibrahim Juszeffet, Khatibet és Vahedet.

A magyar válogatottkeret legközelebb vasárnap mér össze erejét az egyiptomi válogatottal, Kairóban. (MTI)

Kiből lesz majd Gucozgy?

Óriáskör

A szívcsögödör hullámozva fogja fel a belepottyanókat, a lezuhanókat, a lehuppánókat, majd a kászáló lábát kiutat talál, a játékezőtől ugróló; a nyújtó rá van állítva. De a terem másik sarkában is képezik magukat Debrecen talán legfiatalabb szerzőtornászai. A löngést gyakorolják. Olyan kicsik még (ötödik-hatodik osztályosok), s olyan komolyak, s még felnőttesebbek az elemek, a tornásztagok. A lengések, az ugrások el is terelik a figyelmet a tornacsarnok gazdag felszereltségéről. Azt azért gyorsan írjuk le, hogy mindez a HÁEV „beruházása”, amely a magyar tornasportban térül majd meg.

— Kálmán, a csipódet fordasd vissza! — hangzik az utasítás. Keményen, de nem góromban.

— Ne hajtsd le a fejed! — szólnak rá a tehetségre, aki nyújtón kerng.

— Ki ő?

— Onodi Zsolt, becenevén Onedin. Úgyes gyerek, most kezd magára találni. A testnevelők figyeltek fel rá, úgy került ide.

— Tolom a csuklóm, nem a könyökömet hajlítom!

— Mi ez?

— Felsőfogásos óriáskör.

A kar, bizony az meg yenge. (Magamban így morfondírozok azon, hogy vajon a gyermeki erő egyáltalán mennyit bír elviselni.)

Kincses Ferenc testnevelő, mellékállásban edző, most beosztottja volt tanítványának, Puskás Jenőnek. O főtáblás neveli az utánpótlást. Tornászultjuk a városban ismeretes. Hozzáértésük nemcsak a tankönyvekből való. Edzőtársuk — aki ugyancsak versenyző volt — Lakatos István. A gyermekeket még az óvodából szemelték ki, válogatták. Azóta Csombordi Zsolt, Domokos Attila, Erdélyi Kálmán, Gál István, Kökényesi Ferenc, Ladányi Zoltán, Lakatos Gyula, Makranczi Zsolt, Onodi Zsolt, Pálfi Béla, Pungur Farkas, Takár Róbert, Vágó Zsolt mint serdülők az első és másodosztályú csapatot alkotják, s rég túlvannak az alapozáson. Most egy iskolába járnak, a vénkerti-be. Ez is tudatos alapozás.

Puskás Jenő két jelentősebb bajnokságot említt, országosát. Nem vallottak szégyent, sőt! — A gond az — telepszik mellém egy pillanatra —, hogy komoly verseny alig akad a magasabb szintűeknek. Még a területi, az északkelet-magyarországi sem igazi próba. — Már fel is áll. Valami nem tetszik neki!

— Ilyen lassú és lagymatag körökkel, beestett vállakkal nem leszünk jóban!

Föllép egy számlóra, hogy javítsa a mozgást.

Kincses Ferenc is kiad egy ukázt.

— Kálmán, meg ne lássam, hogy Thomas-kört csinál! Kissé görbe a lába a gyerekeknek, nem jól fest a mutatványja. Különben jól figuráznak. Nézd azt a szép, 'c' elemet!

— No jó! — szól oda egy másiknak. — Csavartatsz te is.

A vékony, de izmos gyereket másfél

Az edző mindig ott van

szaltóval repül a szívcsögödörbe a szerényről. A gyerek jobb kezét a mellére szorítja, kissé mégis az oldalához perdül.

— Ki kell már párnáztatni! — nyugtalanodik Kincses Ferenc —, nehogy nekiütökzenek. A Budapesti Honvédban már volt egy baleset. Okuljunk belőle!

— Nagyon nézegetik a fiúk a tenyerüket — mondom.

— Túlságosan szemcsés a BIOGAL magnéziumpora, irritálja a bőrt. Ez nem sportmagnézium.

Domokos Attilát pihentetem, hadd fújja ki magát.

— A szüled nem sajnálnak?

— Örülnek.

— Minek?

— Erősebbnek is érzem magam, és nem vagyok ügyetlen...

— Mint?

— A többiek.

— Mit tudsz még?

— Úszni, gyorsat és mellet.

„Onedin”-től azt tudni meg, hogy meddig jutott el, melyik a legnehezebb, de már megtanult gyakorlata.

— Az Endo. Alsós körből terpezs ülőforgás kézzelállással befejezve.

— Mikor kezdted tanulni?

— Tűnődés, hosszas homlokkráncolás: — Nem nagyon emlékszem.

— És mit szeretnél legközelebb megtanulni?

— A csavart szaltót.

— S meddig szeretnétek ezt a csapatot megtartani?

A kérdés az edzőkhöz szól.

Kincses Ferenc megmondja:

— Ameddig csak követni tudjuk őket.

Szalai Csaba

(Fotó: Kálmár István)

Hajdú-Bihar lovas- és lósportjának története I.

Bojtárok, talyigások, katonatisztek, sportlovasok

Címünk is jelzi, hogy a lovasport és a lósport fogalmát külön kell választani. Előbbi a díjlovaglás, a különböző ugratószámokat, a militáris és a fogathajtást jelenti. Ezekben a versenyekben a lovas teljesítménye az értékelés fő szempontja, de természetesen a ló eredményét is számolni tartják.

A lósport a galopp- és üggetőversenyek gyűjtő elnevezése. Itt a ló teljesítménye az elsődleges, bár a lovas teljesítménye is értékelés tárgya.

Megyenkben a lótenyésztési hagyományok mellett — természetesen — a lovas-sportnak is van említésre méltó múltja. A lóval való foglalkozás velejárója a ló kipróbálását célzó törekvés, teljesítmények összehasonlítása a másik ló képességeivel. Ez a versengési vágy töltötte el a múltban a lóval együtt élő csikósokat, lovas katonákat, parasztlényeket, az új világban pedig a lovas sportolókat.

A Hortobágyon a vásároknak nagy eseménye volt mindig a bojtárok „nyári futtatása”. Versenyre keltek, hogy ki a leggyorsabb hátas. Simonyi öbester az 1820-as években a Nagyerdőn lovasbemutatókat, -versenyeket rendezett. (Ezek emlékét őrzi a mi, 1974 óta évente megrendezésre kerülő Simonyi öbester lovas emlékversenyünk.)

1861-ben megalakult a Debreceni Lovasegylet, pályát készített a Nyulason, közvetlenül a Nagyerdő mellett (az oda vezető utcát ma is Lóverseny utcának nevezik).

1867. október 4-5-én megtartották az első lovasversenyt. Az ország legnagyobb istállótulajdonosai elküldték lovaikat erre az első versenyre. A későbbiekben a környék ménesek lovaikat futtatták itt, de változatlanul jöttek ittről tenyésztetekből is lovak.

Érdekesebbé tették a rendezvényt a debreceni talyigások versenyével, később ehelyett a „földeszek versenyét” vették a műsorba. (Ez a mezőgazdák versenyének felelt meg, amolyan népies versengés volt.)

Külföldi mintára 1912-ben nemzetközi ugró- és díjlovagló versenyeket rendeztek Budapesten, ugyanebben az évben ősszel Debrecen rendezte a másodikát.

Az I. világháború után 1922-ben éledd újra a versenyélet. Stílfogatok versenyére és ugróversenyekre is sor került. A háború előtt a Vilmos huszárezred Debrecenben állomásozó tisztjei az ország legjobb lovasai közé tartoztak, a két háború között a debreceni tüzérszázal és a huszárszázad tisztikara adta a versenyek lovasait, lovaikat.

Ezekben az időkben még nem működött szervezett lo-

A hajdúvármegyei Mezőgazdasági Igazgatóság, a debreceni Áll. Méntelep, a Défosz helyi szervezte

1949. augusztus 6 reggel 6 órai kezdettel	1949. augusztus 7 reggel 7 órai kezdettel
--	--

LÓTELJESÍTMÉNY PRÓBAVERSENYT rendez.

A versenyen indulnak: Állami Méntelep kiváló lova. Összetett fogatversenyek, díj-ugratás, iskolavaglás, akadályversenyek, silversenyek. Különböző hajdúvárosok, köztük Hajdúszoboszló tenyésztői.

A verseny a hajdúszoboszlói repülőtérén lesz megtartva.

Belépő-díj nincs, műsornagytűs kötelező. Mindenkit hív és vár a Rendezőség.

vasszövetség a megyében a Lovaregylet megszűnése után (1930), egy-egy versenyre megalakuló rendező bizottság mégis nagyszabású versenyeket tudott szervezni és lebonyolítani. 1928-ban a Köntösgáton országos lovasnapok (1200 ló!) voltak, 1934-ben a stadion avatásakor, 1937-ben ugyancsak a stadionon országos lovasversenyt rendeztek.

Megyénk a fogatlovak, a nóniuszok hazájának számított. 1886-tól a helyes irányban fejlődő városi ménes törzsanagát közelebbi versenyteret ki próbálás alá kellett vetni kettes fogatban, ezeket a versenyeket a Szolnok megyei Ürköcsiek Szövetkeze rendezte. Megyénk fogatportja a legjobb eredményeket az 1929-től rendszeresített országos tenyésztésként országos tenyésztésként érte el a Debreceni Méntelep menfogatáival. Micsky Imre méntelep-parancsnok irányításával számos I. helyezést szerzett szépségversenyben, akadály- és díjhajtásban.

A felszabadulás után már 1948-ban hallattak magukról a lovasemberek. A Debreceni Méntelep augusztusban Hajdúszoboszló környékén már fogatversenyt és ugratóbemutatót tartott a vásártéren. 1949. augusztusban Hajdúszoboszlón a reptéren területi versenyt rendezett a Mezőgazdasági Igazgatósággal és a DÉFOSZ helyi szervezetével a Debreceni Méntelep. Pár héttel később pedig országos lovasverseny volt a debreceni reptéren. 1952-ben a mai DATE területén mezőgazdasági kiállításal egybekötött orszá-

gos versenyt rendeztek. 1958-ban megismétlődött ugyanaz a Méntelep területén, melyre salakos pálya készült. Ezelőtt 1957-ben ismét Hajdúszoboszlón, 1959., 1961., 1963., 1966. években újra a nagyszabású méntelepi pályán rendezték meg az egyik OB-forduló, 1973-ban pedig a balmaz-újvárosi pályán remek öngyepen. 1982 őszén OB military-bajnokság III. fordulójának színhelye volt a parkerdészet remekül kiépített military-pályája. Ugyanitt az OB-díjlovaglás III. fordulójára is otthont kapott.

1948-ban megalakult a Kelet-magyarországi Lovas Szakszövetség, majd 1951-től a Hajdú-Bihar megyei Lovas Szakszövetség évenként háromfordulós lovasbajnokságot szervez, rendez. 1980-ban megalakult Szabolcs és Hajdú megyei hatáskörrel a területi lovasbajnokságot szervező bizottság, mely díjlovagló, ugrató, military és hajtó bajnoki versenyeket bonyolított. A szövetség foglalkozik nemcsak az állami gazdaságokkal, hanem a tsz-ek fogathajtóival is. Ez a fáradozás az ötvenes és hatvanas években sikerrel járt, de amióta ösztözet formában háromrészes verseny az előírás, megyénkben a fogatport erősen visszaféjődött, csak az országos szintű és tudású fogatok maradtak versenyben.

A többi versenyyal foglalkozó szakosztályok változatlanul élnek sportéletet folytatnak.

(Folytatjuk)

Hetey Sándor

Túra a Nagyerdőre

A Debreceni városi Természetbarát Szövetség holnap, vasárnap társat rendez a Nagyerdőn. Ezen körre és nemre való tekintet nélkül bárki részt vehet. A legközelebbi megközelítő szakosztály, illetve iskola oklevelet kap. A túravezető Gyurkó Gyula és Takács János.

Az érdeklődők vasárnap reggel 8.30 órakor a nagyerdői víztornyánál gyűlekezzenek. A túra hossza 6-10 km, melyet indulás előtt állapítanak meg.

Magyarország lett az első Salgótarjánban négy országos női lörcsapatainak vetélkedésében. Mögöttük a franciák, a románok és az olaszok végeztek.

Röplabdacsapataink közül a nők kitétek magukat a nemzetközi kupában. A Vasas Izzó a BEK-ben, a Vasas pedig a KEK-ben jutott a négyes döntőbe. Ugyanez a csepeli férfiaknak nem sikerült a BEK-ben.

Hét végi sportműsor

Január 22., szombat

Asztalitenisz. Püspökkladány, Zoja Általános Iskola tornaterme, 8: Ifjúsági, serdülő és újonc lányok, fiúk járási egyéni és páros bajnoksága.

Kispályás labdarúgás. Berettyóújfalú, szakmunkásképző tornaterme, 9: A FÜSZERT szocialista brigád-jainak teremturnája. — Püspökkladányi sportmunkacsarnok, 12.30: A kispályás terem-bajnokság hatodik fordulójának hat mérkőzése.

Tollaslabda. Hajó utcai Arany János Általános Iskola tornaterme, 9: A debreceni középfokú iskolás lányok és fiúk egyéni és csapatbajnoksága.

Január 23., vasárnap

Asztalitenisz. Elelmiszeripari szakközépiskola tornaterme, 8: Debrecen ifjúsági, serdülő, újonc leány és fiú versenyzőinek ez évi egyéni és páros bajnoksága. — Nógrádi Sándor Általános Iskola tornaterme, 8.30: A deb-

receni járás 1983. évi egyéni és páros bajnoksága ifjúsági és serdülő lányok és fiúk részvételével.

Kézilabda. Püspökkladányi sportmunkacsarnok, 13.30: Női terem-bajnokság első fordulójára (Karcag—Földes, Nádudvar—Sárrétudvari és Kaba—Püspökkladányi Zöld Mező).

Sakk. Bartók terem, 8: A Hajdú-Bihar megyei Mezőgazdasági Szövetségek Szövetségének férfi csapat-és női egyéni bajnokságának megyei döntője. Első forduló, 45 férficsapat és 27 női egyéni versenyző részvételével. — Nógrádi Sándor Általános Iskola étkezője, 8.30: A Debreceni járás ifjúsági, serdülő egyéni és csapatbajnoksága.

Tollaslabda. Hajó utcai Arany János Általános Iskola tornaterme, 9: Debreceni középfokú iskolás lányok és fiúk egyéni, valamint csapatbajnoksága. — Tömegsport. Nagyerdei víztorny, 8.30: A debreceni természetbarát-szövetség természetjáró túrája, melyen bárki részt vehet.

